

Jaarverslag 2024

KB } nationale
bibliotheek

Leeswijzer

Met dit jaarverslag legt de KB verantwoording af over het in 2024 gevoerde beleid en de in dat jaar behaalde resultaten. Het jaarverslag is bedoeld voor de Nederlandse overheid, in het bijzonder het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daarnaast wil de KB haar collega-instellingen en het publiek informeren over haar activiteiten als de nationale bibliotheek. De beleidsverantwoording is opgebouwd rond de volgende lijnen uit het beleidsplan 2023-2026: Lezen en digitale geletterdheid, Onderzoeken en ontdekken, Duurzame toegang, Informatie en technologie en Organisatie en ontwikkeling (hoofdstukken 2-6). Daarna volgt een beschouwing op de personele en financiële stand van zaken (hoofdstukken 7-8). Hoofdstuk 9 bevat de continuïteitsparagraaf, en de jaarrekening is als hoofdstuk 10 opgenomen. De overige gegevens waaronder de accountantsverklaring van de onafhankelijke accountant zijn opgenomen in hoofdstuk 11.

Het jaarverslag is digitaal beschikbaar via de KB-website.

Jaarverslag 2024

Inhoudsopgave

Woord vooraf	7
Bestuursverslag	
1. Organisatie	8
2. Lezen en digitale geletterdheid	12
3. Onderzoeken en ontdekken	16
4. Duurzame toegang	20
5. Informatie en technologie	26
6. Organisatie en ontwikkeling	30
7. Personeel	34
8. Financiën	38
9. Continuïteitsparagraaf	46
Jaarrekening	54
Overige gegevens	88

Woord vooraf

'Meebewegen met een veranderende publicatiecultuur'. Dit is niet alleen de titel van de collectiestrategie 2024-2030 die de KB het afgelopen jaar publiceerde; je zou het ook een leidraad kunnen noemen voor al ons werk als nationale bibliotheek. Het meebewegen met – en anticiperen op – verandering kwam in 2024 terug in alles wat we deden.

Hoewel we al sinds de eeuwwisseling werken aan een KB die digitaal even sterk is als fysiek, zou je 2024 kunnen omschrijven als het transitiejaar binnen die transitie. Want na een lange aanloop hebben we op beide terreinen grote sprongen voorwaarts gemaakt om zo de weerbaarheid en wendbaarheid van onze organisatie te waarborgen. Tot ver in de toekomst.

Langs de lijn van de inhoud hebben we dat gedaan door, zoals genoemd, een nieuwe strategie voor de nationale bibliotheekverzameling te publiceren. In deze strategie (2024-2030) hebben we onder meer bepaald dat we representativiteit belangrijker vinden dan volledigheid. Op deze manier willen we ervoor zorgen dat onze collectie de Nederlandse samenleving zo breed mogelijk weerspiegelt en ook het actuele publicatielandschap blijft representeren.

In 2024 hebben we ook, samen met alle netwerkpartners, onze handtekening gezet onder het Bibliotheekconvenant 2024-2027. Hiermee verstevigen we de positie van openbare bibliotheken als brede maatschappelijk-educatieve instellingen, die iedereen in Nederland in staat stellen om te lezen, online mee te komen en zich te ontwikkelen.

In het waarborgen van het duurzame behoud van de digitale nationale bibliotheekverzameling heeft de KB in 2024 een sprong voorwaarts gemaakt. Begin vorig jaar hebben we ons nieuwe digitaal magazijn in gebruik genomen, waar inmiddels bijna 7 miljoen publicaties naar zijn overgezet. Met dit nieuwe preserveringsstelsel zorgen we ervoor dat digitaal materiaal altijd toegankelijk blijft.

Ook voor de duurzame preservering van onze fysieke collectie hebben we vorig jaar een flinke stap richting de toekomst gezet. Met het Rijksvastgoedbedrijf hebben we alle voorbereidingen voltooid om in mei 2025 te kunnen starten met de bouw van ons nieuwe, klimaatneutrale boekenmagazijn in de Harnaschpolder. Een verandering die noodzakelijk is om ruimte te kunnen blijven bieden aan onze bijna

122 km aan (fysieke) boeken, kranten en tijdschriften – een collectie die wekelijks nog altijd met zo'n tien meter groeit.

Dat ook een nationale bibliotheek moet anticiperen op dreigingen, zoals digitale sabotage, laten meerdere recente voorbeelden zien. Vorig jaar gaven we dan ook de hoogste prioriteit aan de bescherming van onze digitale diensten en collecties tegen cyberaanvallen en dataverlies. Hoewel we de risico's in kaart hebben gebracht en de veiligheid hebben opgeschroefd, zal het vergroten van onze weerbaarheid op dit vlak onze blijvende aandacht vergen.

In ons jaarverslag van 2023 kaartten we aan dat de Rijksbijdrage voor onze WHW-taken in twintig jaar tijd vrijwel ongewijzigd is gebleven, terwijl de nationale bibliotheektaken in het digitale domein (en het zorgen voor veiligheidsmaatregelen hieromtrent) enorm zijn toegenomen. Hoewel het budget hiervoor nog niet is verruimd, erkent het ministerie van OCW onze zorg en zijn we hierover constructief in gesprek.

Ondertussen blijven we werken aan die veerkrachtige nationale bibliotheek van de toekomst; een plek waar je je kunt en mag verschuilen, verdiepen en verwonderen. Dit wordt onderdeel van onze visie op 'de nationale bibliotheek in 2035', die we samen met al onze netwerkpartners willen schetsen. We voelen ons verantwoordelijk voor de weerbaarheid van het geschreven erfgoed dat we beheren en voor de digitale veiligheid daarvan. En we zien een rol voor onszelf weggelegd in het bevorderen van de digitale weerbaarheid van burgers, bijvoorbeeld via het programma Digitaal Burgerschap dat we samen met openbare bibliotheken op steeds meer plekken in het land aanbieden.

Dit alles zullen we aanpakken met al die KB'ers en netwerkpartners die zich vorig jaar zo wendbaar hebben opgesteld rondom alle veranderingen. En met onze nieuwe Algemeen directeur, Wilma van Wezenbeek, die vorig jaar het stokje van Lily Knibbeler overnam.

mr. T.H.J. (Tjibbe) Joustra
Voorzitter Algemeen Bestuurscollege

ir. W.J.S.M. (Wilma) van Wezenbeek
Algemeen directeur

Organisatie

1.1 Bestuur en organisatie

De KB is in 1798 opgericht als bibliotheek van de volksvertegenwoordiging. Sinds 1993 is de KB een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO), gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Met ingang van 1 januari 2015 zijn de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) en de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen voor de KB van kracht geworden, naast de al relevante Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW).

De bevoegdheid tot regeling en bestuur van de KB berust bij het Algemeen Bestuurscollege. Dat college vergaderde in 2024 vijf keer, net als zijn auditcommissie. In zowel het Algemeen Bestuurscollege als in de auditcommissie spelen niet alleen reguliere zaken een grote rol, zoals de begroting en het jaarverslag, maar ook bijvoorbeeld de herhuisvesting. Daarnaast staat men regelmatig stil bij het organisatiebeleid, subsidieprogramma's en ontwikkelingen in de diverse netwerken waarin de KB actief is. De taken en bevoegdheden van de leden van het Algemeen Bestuurscollege en de algemeen directeur zijn vastgelegd in het Reglement van de Koninklijke Bibliotheek, dat is vastgesteld op 24 november 2024 en goedgekeurd op 27 februari 2025.

Binnen het kader van het door het Algemeen Bestuurscollege vastgestelde beleid berust de dagelijkse leiding van de KB bij de algemeen directeur, die verantwoording verschuldigd is aan het Algemeen Bestuurscollege. De algemeen directeur vormt samen met de directieteamleden het directieteam van de KB. Een van de directieteamleden fungeert als de plaatsvervangend algemeen directeur.

Met ingang van 1 januari 2020 heeft de KB op grond van het financiële belang en de maatschappelijke functie een zogenaamde oob-status gekregen ('organisatie van openbaar belang'). Dit is van invloed op de governance- en toezichtstructuur van de KB: ten minste één lid van de auditcommissie is onafhankelijk van de KB; er gelden strengere eisen ten aanzien van de kwaliteitsbeheersing en de onafhankelijkheid van de accountant die is belast met de jaarrekeningcontrole; de controleverklaring bij de jaarrekening is uitgebreider en gaat onder meer in op de kernpunten van de controle; en de uitvoering van de jaarrekeningcontrole komt onder toezicht te staan van de Autoriteit Financiële Markten.

Algemeen Bestuurscollege in 2024

mr. T.H.J. (Tjibbe) Joustra

Voorzitter;

Tweede termijn, tot 1 november 2025

dr. K. (Karin) Amatmoekrim

Eerste termijn, tot 1 januari 2026

prof. dr. B.A. (Beatrice) de Graaf

Tweede termijn, tot 1 november 2029

drs. A.S. (Annette) Roeters

Eerste termijn, tot 1 januari 2026,

tevens lid van de auditcommissie,

per 1 juli 2024 voorzitter van de auditcommissie

dhr. W. (Wim) van der Stelt

Tweede termijn, tot 1 juli 2024,

tevens voorzitter van de auditcommissie

prof. dr. M.J. (Jeroen) van den Hoven

Eerste termijn, per 1 juli 2024, tot 1 juli 2029,

tevens lid van de auditcommissie

Onafhankelijk lid van de auditcommissie in 2024

prof. dr. E.G.J. Vosselman

per 1 juni 2021

Directie in 2024

dr. E.J.B. (Lily) Knibbeler

Algemeen directeur;

tot 1 juli 2024

dr. M. (Martijn) Kleppe

Waarnemend algemeen directeur;

van 1 juli tot 1 september 2024

ir. W.J.S.M. (Wilma) van Wezenbeek

Algemeen directeur;

per 1 september 2024

Overige directieteamleden in 2024

R. (Ronald) Huizer

Lezen en digitale geletterdheid

dr. M. (Martijn) Kleppe

Onderzoeken en ontdekken

(plaatsvervangend Algemeen directeur)

drs. G.T. (Geertrui) Verbraak

Duurzame toegang

drs. N. (Niek) Schrotten

Informatie en technologie

drs. E.M. (Eva) de Jong

Bedrijfsvoering

1.2 Wettelijke taken

De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW, Art. 1.5) en de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob, Art. 9) beschrijven de taken en het werkterrein van de KB. Deze komen samen in het Reglement van de Koninklijke Bibliotheek. Dat Reglement vat de taken van de KB als volgt samen (Art. 2.2): 'De Koninklijke Bibliotheek is als nationale bibliotheek werkzaam op het gebied van het bibliotheekwezen en heeft in ieder geval tot taak:

- a. Informatievoorziening op het gebied van de Nederlandse geschiedenis, cultuur en samenleving, aan het hoger onderwijs, het wetenschappelijk onderzoek, het openbaar bestuur en de uitoefening van beroep of bedrijf.
- b. Het aansturen van het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen door:
 1. afstemming en coördinatie;
 2. educatie, informatie en reflectie;
 3. vertegenwoordiging en promotie.
- c. Het in stand houden van de landelijke digitale bibliotheek.
- d. Het verzorgen van een bibliotheekvoorziening van noodzakelijk omgezette werken voor personen met een handicap.
- e. Het zorg dragen voor de nationale bibliotheekverzameling van geschreven, gedrukte en digitale publicaties.
- f. Het bevorderen van de totstandkoming en instandhouding van nationale voorzieningen voor duurzaam behoud, beheer, ontsluiting en beschikbaarstelling van de nationale bibliotheekverzameling op haar werkterrein.
- g. Het verrichten van onderzoek, gericht op de voorbereiding en uitvoering van het beleid op het in de wet genoemde terrein.
- h. Het zorg dragen voor landelijke programma's voor conservering en digitalisering.
- i. Het bijdragen aan de internationale infrastructuur voor de duurzame toegankelijkheid van digitale wetenschappelijke publicaties.
- j. Het bevorderen van de afstemming met overige wetenschappelijke bibliotheken in en buiten Nederland.
- k. Het bevorderen van de samenwerking met archieven, musea en uitgeverijen op haar werkterrein.
- l. Het bevorderen van de internationale samenwerking op haar werkterrein.'

In *Woorden verbinden mensen* (het beleidsplan voor de periode 2023-2026) heeft de KB haar strategie ter concretisering van deze taken beschreven conform de wettelijke verplichting (WHW, art. 2 en 2.2a, lid 1 en Wsob, art. 19.3).

1.3 Missie en visie

Missie

De KB verbindt mensen en woorden en draagt zo bij aan een slimmer, vaardiger en creatiever Nederland, nu en in de toekomst.

Visie

We maken voor iedereen in Nederland onderzoeken, lezen, ontdekken en een leven lang leren mogelijk. Thuis en in de bibliotheek, online en offline. De KB werkt samen met vele partners, nationaal en internationaal en met bezoekers en gebruikers zelf. Een veilige, toegankelijke en verbonden publieke ruimte, fysiek en digitaal, zien we als daarvoor noodzakelijk.

Onze collecties zijn de basis van ons handelen. Ze zijn onderdeel van de keten van kennis en verhalen die in en over Nederland zijn vastgelegd, en groeien dagelijks. Deze collecties, fysiek en digitaal, bieden we bruikbaar voor mens en machine aan, houden we duurzaam toegankelijk en verbinden we met de collecties van anderen. Zo verrijken we de samenleving met de kracht van woorden.

1.4 Strategische doelen

Dit jaarverslag laat zien hoe we in 2024 invulling hebben gegeven aan de volgende drie strategische doelen die we in het eerder genoemde beleidsplan hebben gedefinieerd:

- **Lezen en digitale geletterdheid**
Meer mensen de kans geven om te lezen en mee te doen in de informatiesamenleving.
- **Onderzoeken en ontdekken**
Versterken van de verbinding tussen onderzoek en samenleving.
- **Duurzame toegang**
Zorgen voor de nationale bibliotheekverzameling.

Deze drie doelen kunnen we alleen bereiken door ook veel werk te verzetten op de volgende terreinen:

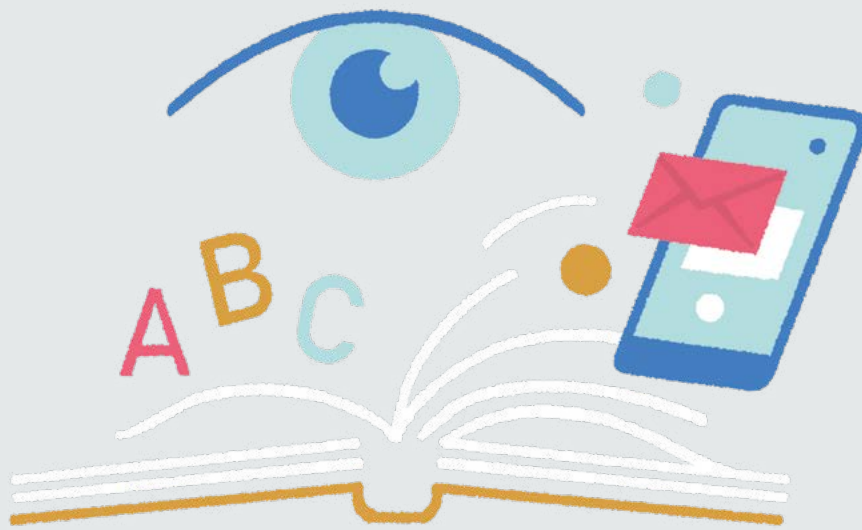
- **Informatie en technologie**
We zetten informatietechnologie in om onze doelen te bereiken.
- **Organisatie en ontwikkeling**
We ontwikkelen onszelf en onze organisatie opgavegericht in samenwerking met netwerkpartners.

Wat we het afgelopen jaar per doel hebben bereikt staat beschreven in de hoofdstukken 2-6. Daarin zijn beschrijvende indicatoren meegenomen, die zijn afgestemd met het ministerie van OCW. Aan het slot van die hoofdstukken zijn kwantitatieve

indicatoren opgenomen. De indicatoren sluiten aan op de beleidsdoelstellingen van OCW, de WHW, Wsob en het Reglement van de KB. Ze bieden op hoofdlijnen inzicht in de taakuitvoering. Hoewel daarmee niet volledig recht kan worden gedaan aan de volledige taakuitvoering, bieden ze belangrijke handvatten voor overleg tussen het ministerie en de KB. In onderlinge afstemming kunnen de indicatoren periodiek worden herijkt, zodat ze blijven aansluiten op actuele ontwikkelingen.

1.5 Instellingsevaluatie 2019-2023

De KB wordt als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) conform de Kaderwet ZBO's elke 5 jaar door het ministerie van OCW geëvalueerd op de doelmatigheid en doeltreffendheid waarmee zij haar taken uitvoert. In de tweede helft van 2024 is het onderzoek voor de instellingsevaluatie 2019-2023 gestart. Onderzoeksbureau KWINK voerde het onderzoek in opdracht van het ministerie uit. Naast onderzoek naar beleidsplannen en vergaderstukken hebben zij KB-collega's, netwerkpartners en stakeholders gesproken, onder wie lezers en onderzoekers. KWINK leverde het eindrapport op 7 maart 2025 op, waarna het door het ministerie van OCW naar de Tweede Kamer zal worden gestuurd. Het rapport geeft een uitgebreid beeld van de doelmatigheid en doeltreffendheid van de KB en een aantal aanbevelingen uit het rapport ondersteunen de reeds ingezette verbetertrajecten. In het voorjaar 2025 bespreken de KB en het ministerie de conclusies en aanbevelingen en binnen 6 maanden zal de minister een beleidsreactie met de Tweede Kamer delen.

Lezen en digitale geletterdheid

Lezen opent je wereld en verruimt je blik. 2,5 miljoen mensen in Nederland zijn onvoldoende leesvaardig om succesvol deel te kunnen nemen aan de samenleving. En zelfs 4 miljoen mensen hebben onvoldoende digitale vaardigheden om bijvoorbeeld te communiceren met de overheid. De KB vindt het belangrijk om hulp te bieden aan deze mensen, om zo de maatschappelijke ongelijkheid te verminderen. In ons beleidsplan hebben we twee ambities geformuleerd. Hieronder stellen we vast wat we het afgelopen jaar hebben bereikt.

Ambitie 1: Ervoor zorgen dat meer mensen de kans krijgen om te lezen.

Als nationale bibliotheek maken we lezen mogelijk voor iedereen, ook voor kinderen, jongeren en mensen met een leesbeperking. Zo dragen we bij aan een geletterde samenleving. Dit doen we samen met de openbare bibliotheken. Eind 2023 bleek uit vergelijkend onderzoek naar internationale schoolprestaties (uitgevoerd door PISA) dat de leesvaardigheid van Nederlandse tieners verder achteruitgaat en dat Nederland wat dat betreft bijna onderaan staat in Europa. Het blijft dus van belang om extra aandacht te besteden aan deze doelgroep.

Online Bibliotheek

De online Bibliotheek bestond in 2024 alweer 10 jaar. Ook in 2024 kwamen er meer leden bij: van circa 608.000 in 2023 naar ruim 722.000 leden (waarvan ruim 431.000 actief). Dat is een groei van bijna 20%. Van de 114.000 nieuwe leden was 35% jonger dan 18. Samen leenden zij bijna 6 miljoen e-books en ruim 2,8 miljoen luisterboeken. De online Bibliotheek bevat inmiddels 45.967 e-books, 14.828 luisterboeken en 55 unieke tijdschrifttitels.

Klanten gaven de online Bibliotheek een 7,2 in 2024. We willen graag onderzoeken hoe we de online Bibliotheek verder kunnen verbeteren op gebruikersvriendelijkheid en digitale toegankelijkheid. Dit doen we samen met onder andere openbare bibliotheken en jongerenambassadeurs. De resultaten van dit onderzoek gaan we gebruiken bij de aanbesteding van het platform van de online Bibliotheek die vanaf 2026 zal plaatsvinden.

Pilot LEES-app voor vmbo en mbo verlengd

In augustus 2023 hebben we de LEES-app gelanceerd, een laagdrempelige, gratis app met 120 aansprekende e-books en luisterboeken voor de doelgroep van 12 tot 18 jaar. Dit was een pilot om vmbo-scholieren en mbo-studenten aan het lezen te krijgen. Deze pilot is met een jaar verlengd vanwege het grote gebruik van

de LEES-app en om verder te kunnen onderzoeken hoe deze doelgroep gestimuleerd kan worden om te (blijven) lezen.

Het gebruik van deze app nam ook in 2024 weer toe. Er zijn inmiddels 75.000 accounts aangemaakt en 171.600 items uitgeleend: een verdubbeling ten opzichte van 2023.

Lezen voor de lijst

Sinds 2019 is Lezen voor de lijst ondergebracht bij de KB. Maar liefst 86% van de docenten Nederlands maakt er gebruik van, zo bleek uit een in 2023 gehouden onderzoek. Vooral de 'titellijsten' zijn populair: 74% noemde deze als een reden om van Lezen voor de lijst gebruik te maken. Zo'n 70% van de docenten stimuleert leerlingen een titel te lezen van een volgend niveau als zij al geruime tijd titels van een bepaald niveau hebben gelezen. 75% van de docenten geeft aan dat de leesniveaus houvast bieden voor henzelf en hun leerlingen. Zij beschouwen Lezen voor de lijst als een waardevol instrument en een belangrijk hulpmiddel.

Kunst van Lezen / Tel mee met Taal

De KB is samen met penvoerder Stichting Lezen verantwoordelijk voor Kunst van Lezen, dat bestaat uit BoekStart en de Bibliotheek *op school*. In 2024 was Kunst van Lezen nog onderdeel van Tel mee met Taal: een landelijk actieprogramma van de Rijksoverheid om laaggeletterdheid te voorkomen en verminderen. Dit actieprogramma stopt in 2025. In de periode 2025-2028 wordt Kunst van Lezen voortgezet als projectsubsidie van OCW.

BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek op school

In 2024 hebben lokale bibliotheken voor de uitvoering van BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek *op school* (primair en voortgezet onderwijs, vmbo/ praktijkonderwijs, mbo en pabo) extra middelen ter hoogte van € 25.000K vanuit het Masterplan basisvaardigheden van OCW ontvangen. In totaal zijn in 2024 met deze subsidie 1.060 nieuwe locaties ontwikkeld en 3.900 bestaande locaties uitgebreid. Voor de Bibliotheek *op school* werkten we samen met NBD Biblion en Stichting Lezen aan de Verhalenvinder: een AI-toepassing waarmee vmbo-leerlingen gemakkelijk en snel een boek kunnen vinden dat past bij hun interesses en leesprofiel.

Aangepast Lezen

De KB is verantwoordelijk voor het verzorgen van een bibliotheekvoorziening van noodzakelijk omgezette werken voor personen met een leeshandicap. De KB heeft de regierol ten aanzien van de

organisaties die deze dienstverlening uitvoeren: de Bibliotheekservice Passend Lezen (BPL), Dedicon en de CBB. Hierdoor kunnen mensen met een leesbeperking toch meedoen aan het dagelijks leven.

Ook in 2024 zijn onder de naam Aangepast Lezen boeken, kranten en tijdschriften in een aangepaste vorm aangeboden door de keten: audiolezen, braillelezen, letterlezen en combilezen. Eind 2023 zijn er problemen ontstaan door de uitfasering van een leestool van BPL, waarmee de doelgroep specifieke bestanden kon lezen. De tool is naar aanleiding van de kritiek vernieuwd en sinds het eerste kwartaal van 2024 weer in gebruik. Momenteel doet producent Dedicon onderzoek naar een vernieuwde speler, die aan alle wensen van de verschillende gebruikers tegemoet komt. De KB is als (belangrijke) stakeholder betrokken.

Daarnaast doet de KB binnen Aangepast Lezen ook onderzoek. Zo hebben we in het onderzoeksproject 'Toegankelijke Top 100' verschillende titels volledig volgens de nieuwe richtlijnen digitaal toegankelijk gemaakt. Dit is gebeurd in samenwerking met verschillende andere partijen, zoals uitgeverij en toegankelijkheidsexperts.

En verder

We besteedden aandacht aan leesbevordering voor de jeugd via twee zomercampagnes: Vakantielezen en De Grote BiebBoys Zomerchallenge. Vakantielezen is gericht op de doelgroep jeugd uit groep 3 en 4 en hebben we gedaan samen met Biblionet Groningen. De campagne 'De Grote BiebBoys Zomerchallenge' was gericht op kinderen uit groep 5 en 8 en is een samenwerking met de BiebBoys. Beide campagnes hadden als doel om kinderen ook tijdens de zomer-vakantie (door) te laten lezen.

De Leescoalitie (waarin de KB partner is) kwam in december met een landelijke campagne met als slogan: 'Wie leest heeft een goed verhaal'. Deze campagne is genomineerd voor de Gouden Loeki.

Ambitie 2: Ervoor zorgen dat meer mensen kunnen meedoen in de (digitale) maatschappij.

Digitalisering en technologie spelen een belangrijke rol in de samenleving. Voor bijna alle overheidsdiensten heb je digitale vaardigheden nodig, maar ook voor bankzaken en het gebruik van het openbaar vervoer. Het wordt bovendien steeds uitdagender om betrouwbaar nieuws tot je te nemen. De KB wil mogelijk maken dat mensen beter hun weg vinden in de steeds complexer wordende informatiesamenleving.

Digitale inclusie

Veel lokale bibliotheken hebben inmiddels een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO). Hier kunnen mensen terecht met vragen over belastingen, toeslagen, DigiD, gemeentelijke regelingen, enz. De KB ondersteunt de bibliotheken hierbij (samen met de POI's). Dit doen we met landelijke campagnes, toolkits voor lokale marketing, deskundigheidsbevordering, kennisdeling, monitoren en onderzoek. Het aantal IDO's is in 2024 gegroeid van 662 naar 823 locaties. Ook zijn er in 2024 veel meer vragen gesteld bij de IDO's: van 74.328 in 2023 naar 127.605 in 2024.

Vanuit het convenant 2024-2027 met de Belastingdienst en Dienst Toeslagen verstrekte de KB subsidie aan openbare bibliotheken. Hiermee kunnen zij lokale maatschappelijke organisaties deze dienstverlening in de bibliotheek laten verzorgen.

Tot slot werkt de KB sinds 2023 samen in het netwerk Alliantie Digitaal Samenleven (ADS). Bijvoorbeeld aan de DigiHulplijn en aan de programma's Toegankelijk bankieren en Toegankelijke digitale zorg en welzijn. De KB zit in de regiegroep en is samen met Beeld en Geluid de dragende partij.

Digitaal Burgerschap

Digitaal burgerschap betekent dat mensen zich actief, weerbaar en vaardig kunnen bewegen in de online informatiesamenleving. Vanuit het programma Digitaal Burgerschap biedt de KB ondersteuning (zowel geld als expertise) aan openbare bibliotheken die burgers willen helpen digitaal vaardig(er) te worden. Het aantal deelnemende openbare bibliotheken aan dit programma is toegenomen van 52 in 2023 naar 68 in 2024. De opdracht en financiering van dit programma is afkomstig van stichting Pica. Stichting Pica ondersteunt initiatieven en projecten waarmee de openbare en wetenschappelijke informatievoorziening van bibliotheken in Nederland wordt bevorderd.

Digitale toegankelijkheid

De KB is met uitgeverij in Nederland in gesprek over digitale toegankelijkheid bij de bron en hoe de wetgeving zich op dit punt ontwikkelt. Digitale toegankelijkheid betekent dat websites, apps en andere online toepassingen zo zijn ingericht dat ze voor iedereen toegankelijk zijn, ook voor mensen met een (lees)beperking. De KB is verantwoordelijk voor de digitale toegankelijkheid van haar diensten en heeft inmiddels meer dan de helft ervan inderdaad digitaal toegankelijk gemaakt.

En verder

We deden in 2024 nog meer aan het bevorderen van digitale inclusie. Zo trad de KB toe tot het onderzoeksconsortium TACIT, dat nieuwe technologieën ontwikkelt voor mensen met een beperking. De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk

Onderzoek (NWO) financiert dit onderzoeksproject, dat geleid wordt door de TU Delft. Tot slot heeft de KB een 'position paper' opgesteld over de rol van bibliotheken bij digitale geletterdheid in het onderwijs. Dit memo wordt in 2025 met het ministerie van OCW besproken.

Lezen en digitale geletterdheid

Landelijke Digitale Bibliotheek ¹ (art. 9 Wsob):

Ontwikkeling in aanbod van digitale werken uitgesplitst naar subtype

	2024	2023
<u>E-books</u>	45.967	41.591
<u>Luisterboeken</u>	14.828	13.013
<u>Digitale tijdschriften</u>	55	26
<u>Aantal verschillende titels geleend</u>	61.373	55.773

Ontwikkeling in bereik en gebruik van de digitale bibliotheek, uitgesplitst naar doelgroep

	2024	2023
<u>E-books jeugd</u>	644.168	486.585
<u>E-books volwassenen</u>	5.264.407	5.005.597
<u>E-books totaal</u>	5.908.575	5.492.182
<u>Luisterboeken jeugd</u>	955.720	575.660
<u>Luisterboeken volwassenen</u>	1.854.052	1.719.639
<u>Luisterboeken totaal</u>	2.809.772	2.295.299

Noodzakelijk omgezette werken (art. 9 Wsob):

Ontwikkeling in aanbod van noodzakelijk omgezette werken en ontwikkeling in bereik en gebruik van noodzakelijk omgezette werken, uitgesplitst naar doelgroep:

	2024	2023
<u>Totale aanwas omgezette werken</u>	4.769	4.215
<u>Klanten aangepaste leesvormen</u>	60.900	56.412
<u>Uitleningen totaal</u>	2.196.211	1.836.338

¹ Klanten gaven de online Bibliotheek een 7,2 in 2024. In 2023 is dit niet gemeten.

Onderzoeken en ontdekken

Er zijn steeds meer bronnen beschikbaar om onze wereld te onderzoeken en te ontdekken. Het is vaak moeilijk om de betrouwbaarheid ervan te achterhalen en er lijken meer waarheden te bestaan dan ooit. We versterken de verbinding tussen onderzoek en samenleving, voor nieuwsgierige mensen van jong tot oud. In ons beleidsplan hebben we twee ambities geformuleerd. Hieronder stellen we vast wat we het afgelopen jaar hebben bereikt.

Ambitie 1: We versterken de verbinding tussen onderzoek en samenleving.

Bij de KB kun je terecht voor alles wat in en over Nederland verschijnt, op elk vakgebied, uit heden en verleden. Hiermee ondersteunen we mensen die onderzoek doen in de sociale en geesteswetenschappen. De KB is actief betrokken bij de ontwikkelingen rond Open Science, waarbij wetenschappelijk onderzoek niet alleen toegankelijk is voor wetenschappers, maar ook voor de maatschappij en het bedrijfsleven.

Sociaal-geesteswetenschappelijk onderzoek ondersteunen

Elke twee jaar voert de KB een onderzoek uit onder sociale en geesteswetenschappers. Uit het in 2023 gehouden onderzoek blijkt dat 76% van de geesteswetenschappers en 28% van de sociale wetenschappers actief gebruikmaakt van de dienstverlening van de KB. Voor deze wetenschappers hebben we het makkelijker gemaakt om datasets van de KB te vinden. We hebben namelijk het datasetregister van het Netwerk Digitaal Erfgoed verbonden met CLARIAH, de grootschalige wetenschappelijke infrastructuur voor de geesteswetenschappen. In dit datasetregister beschrijven erfgoedinstellingen de collecties die digitaal te onderzoeken zijn. Daarnaast hebben we in de leeszaal van de KB het Datalab gerealiseerd: een ruimte waar onderzoekers onder bepaalde voorwaarden toegang krijgen tot beschermde digitale collecties. Samen met SURF (de ict-coöperatie van Nederlandse onderwijs- en onderzoeksinstituten) en andere partijen hebben we gewerkt aan SANE: een beveiligde omgeving waarin de onderzoeker gevoelige data kan analyseren, maar de dataleverancier de volledige controle over de data behoudt. Dit maakt nieuw onderzoek mogelijk.

Dankzij onze diensten verschenen er ook dit jaar wetenschappelijke en populaire publicaties waarvoor onderdelen van de KB-collectie als bron dienden. Zo was Delpher bijvoorbeeld niet alleen cruciaal voor een promotieonderzoek naar methoden van dijkreparatie, maar ook voor Ewoud Sanders' boek 'Van appeljood tot zuurjood', over de beeldvorming van Joodse straatventers. Het webarchief stond

centraal in een artikel van Jesper Verhoef in het tijdschrift *Internet Histories*.

Twintig promovendi en researchmasterstudenten deden in de zomer mee aan een summerschool, georganiseerd door de KB en het Huizinga Instituut. Daar leerden ze beter met de digitale KB-collectie te werken. Het researcher in residence-programma van de KB bestond tien jaar. Hierin nodigt de KB beginnende wetenschappers uit om onderzoek te doen via het [KB Lab](#), een online platform met digitale tools en data. De resultaten van het onderzoek worden gebruikt om de dienstverlening te verbeteren. In 2024 hadden we drie researchers in residence.

Onderzoek bevorderen

De komende jaren wil de KB open access-publicaties beter vindbaar en bruikbaar maken voor niet-wetenschappers. Daarom hebben we dit jaar besloten het aantal ingekochte licenties terug te brengen en voorbereidingen te treffen voor een nieuw platform waar iedereen open access-publicaties kan vinden. Daarnaast vernieuwen we de online publiekscatalogus om de fysieke publicaties van de KB gemakkelijker te kunnen raadplegen. Deze wordt in 2025 operationeel. Om mensen te ondersteunen bij het gebruik van onze onderzoeksdiensten bieden we workshops en trainingen aan. Hiervoor hebben we het afgelopen jaar het informatiecentrum in de leeszaal verbouwd, dat in februari 2025 is omgedoopt tot 'KB Kennisplein'. Bezoekers kunnen er samen of individueel leren wat er te vinden is in de collectie van de KB.

Delpher

Delpher, onze online databank met gedigitaliseerde Nederlandse boeken, kranten, tijdschriften en radioberichten, is een waardevolle bron voor onderzoek. In 2024 werden er 154.966 lokale kranten toegevoegd en 111.321 tijdschriftafleveringen. Dit was de grootste contentrelease ooit voor Delpher. De bladen komen uit de collecties van 17 verschillende erfgoedinstellingen. Ook hebben we voor middelbare-schooldocenten een aparte landingspagina ingericht, zodat Delpher meer gebruikt kan worden in het onderwijs.

DBNL bestaat 25 jaar en krijgt ereveer

De Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) vierde op 8 november haar 25-jarig bestaan. Op het jubileumfeest reikte de Stichting Gouden Ganzenveer een ereveer uit aan de DBNL. De ereveer is een prijs voor iets of iemand die een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de Nederlandse geschreven taal of taalcultuur. Het is voor het eerst dat een dienst deze prijs ontvangt. DBNL is een samenwerking tussen de Taalunie, de Vlaamse Erfgoedbibliotheken en de KB.

Ambitie 2: Onze collectie een bron van verwondering en inspiratie laten zijn.

De KB is trots op haar collectie en wil mensen daar graag van laten meegenieten, of onderwerp van debat laten zijn. Daarom delen we onze kennis over de collecties via publicaties, lezingen en optredens in de media. Ook geven we collectiestukken in bruikleen aan instellingen binnen en buiten Nederland, zoals begin 2024 aan Musée de Cluny, een belangrijk museum voor middeleeuwse kunst in Parijs.

Club Erasmus & evenementen

In 2024 is Club Erasmus geopend: een ruimte in het publieke gedeelte van de KB waar evenementen zoals lezingen, podcasts of netwerkbijeenkomsten georganiseerd kunnen worden. Dit jaar organiseerden we daar meerdere uitverkochte KB-colleges en we verwelkomden drieduizend bezoekers tijdens de Haagse Museumnacht. Daarnaast organiseerden we het Dwarsdenkers Festival, een tentoonstelling in het KB Atelier en we lanceerden de nieuwe gesprekkenreeks 'On the spot', met als eerste gast Marietje Schaake: politicus, diplomaat en expert op het gebied van technologie, mensenrechten en internationale betrekkingen. Dit jaar zagen we een verdubbeling van het aantal bezoekers bij onze evenementen ten opzichte van 2023.

En verder

Behalve met de ereveer voor de DBNL viel de KB ook nog op andere manieren in de prijzen: Conservator Steven Claeysens ontving de Victorine van Schaickprijs voor zijn initiatief in de Europeana-werkgroep 'Datasheets for digital cultural heritage' om datasets op een gestandaardiseerde manier te beschrijven. Collectiespecialist Karin Vingerhoets won de Hieronymus van Alphen-prijs voor haar werk aan de geschiedenis van de Nederlandstalige kinderen jeugdliteratuur. Tot slot behoorde de heruitgave van het botanische overzichtswerk *Flora Batava* volgens de jury van de Natuurboekenprijs 2024 tot de zes mooiste natuurboeken die de afgelopen twee jaar zijn verschenen.

Onderzoeken en ontdekken

	2024	2023
<u>Bereik onder sociale wetenschappers</u>	Niet gemeten ¹	28,3%
<u>Bereik onder geesteswetenschappers</u>	Niet gemeten ¹	75,9%

Digitale dienstverlening voor alle Nederlanders om professioneel en vrijetijdsonderzoek mogelijk te maken ¹

	2024	2023
<u>Gebruik Delpher (aantal sessies)</u>	3.178.989	3.032.737
<u>Gebruik Delpher (onder SG-wetenschappers)</u>	Niet gemeten ¹	34,1%
<u>NPS-score Delpher (onder SG-wetenschappers)</u>	Niet gemeten ¹	78,2%
<u>Bereik Delpher onder alle Nederlanders</u>	6%	5%

<u>Gebruik DBNL (aantal sessies)</u>	7.104.141	7.204.351
<u>Bereik DBNL onder alle Nederlanders</u>	10%	9%
<u>Gebruik DBNL (onder SG-wetenschappers)</u>	Niet gemeten ¹	34,7%
<u>NPS-score DBNL (onder SG-wetenschappers)</u>	Niet gemeten ¹	50,3%

<u>Gebruik datasets onder SG-wetenschappers</u>	37	20
<u>NPS-score datasets (onder SG-wetenschappers)</u> ²	Niet gemeten ¹	20

Digitale dienstverlening voor alle Nederlanders om de collectie te ontdekken

<u>Aantal bezoeken Wikimediapagina's</u> ³	345.532.706	360.366.879
---	-------------	-------------

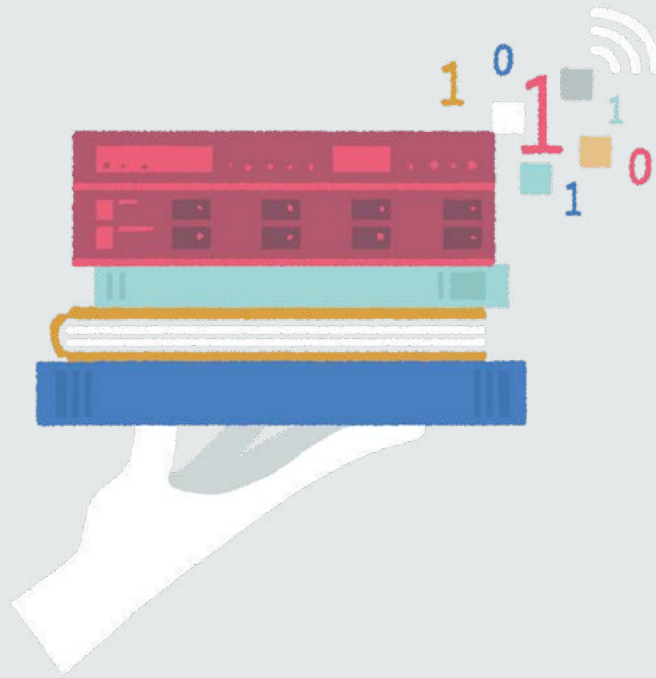
Fysieke onderzoek- & ontdekdienstverlening voor alle Nederlanders

<u>Bezoeken aan onze leeszaal</u>	42.172	43.871
<u>Bezoeken aan evenementen in de KB</u>	5.574	2.047
<u>Aantal uitleningen/verstreckte publicaties</u>	42.195	44.668

1 De tevredenheid van de gebruikers van Delpher, DBNL en datasets & bezoekers van de Leeszaal & bereik en gebruik van SG-wetenschappers rapporteren we om het jaar. Dit is in 2024 niet gemeten.

2 Let op, het aantal respondenten is laag (2023 n=15), anders dan bij andere cijfers kan de representativiteit daarmee niet gegarandeerd worden.

3 Het gaat hier om Wikimediapagina's met KB-media of -verwijzing.

Duurzame toegang

Wat vandaag online komt, is het digitale erfgoed van de toekomst. De websites die we vandaag de dag verzamelen, geven de generaties na ons een kijkje in het leven in de 21ste eeuw. Zoals middel-eeuwse handschriften ons nu helpen om eeuwen terug te kijken. Woorden laten je tijdreizen. In ons beleidsplan hebben we vijf ambities geformuleerd. Hieronder stellen we vast wat we het afgelopen jaar hebben bereikt.

Ambitie 1:

De nationale bibliotheekverzameling steeds meer een afspiegeling laten zijn van wat geschreven wordt in en over Nederland.

Als nationale bibliotheek bewaart de KB dat wat in of over Nederland gepubliceerd wordt, zodat onze kennis van de wereld bewaard blijft voor volgende generaties.

Nieuw strategisch collectieplan

Na uitvoerige externe consultaties heeft de KB in juni 2024 haar nieuwe Strategie voor de vorming van de nationale bibliotheekverzameling 2024-2030 gepubliceerd: 'Meebewegen met veranderende publicatieculturen'. Dit plan beschrijft de criteria die we hanteren voor de vorming van de nationale bibliotheekverzameling in de komende zes jaar. Voor het eerst in de geschiedenis van de KB wordt representativiteit als criterium belangrijker dan volledigheid.

Nieuwe digitaliseringstrategie

Op basis van de hierboven genoemde nieuwe strategie voor collectievorming hebben we een nieuwe digitaliseringsstrategie vastgesteld. In de periode 2026-2030 verschuift de focus van het veiligstellen van papieren erfgoed door digitalisering naar het veiligstellen van 'digital born' erfgoed. Daarbij krijgen die collecties prioriteit, waarvan we verwachten dat het gebruik groot zal zijn. Ook willen we het mogelijk maken om scans (of pdf's) van derden of nieuwe transcripties (van derden) toe te voegen aan de collecties.

Meerstemmigheid vergroten

De KB heeft in 2024 het plan 'Meerstemmigheid en de KB' opgesteld, met als basis het Verdrag van Faro. Dat verdrag, opgesteld door de Raad van Europa, stelt de mens en de samenleving centraal en hún relatie met erfgoed. Voor dit plan hebben we andere partners en erfgoedinstellingen geraadpleegd. De betrokkenheid van verschillende netwerken en erfgoedpartijen is van groot belang om dit plan verder te brengen. Dit plan wordt begin 2025 vastgesteld. Voor wat betreft meerstemmigheid in onze metadata zijn we in gesprek gegaan met onze netwerkpartners

over hoe we samen kunnen optrekken bij het op eenduidige wijze beschrijven van bezwaarlijke en gevoelige terminologie in publicaties. Om meerstemmigheid in de collectie meer zichtbaar te maken, organiseerde de KB de tentoonstelling 'Reciting Footsteps of a Female Migrant: Soerdie' van kunstenaar en onderzoeker Sarojini Lewis (26 april- 14 juli), over de eerste vrouwelijke contractarbeider die van India naar Suriname emigreerde.

Ambitie 2:

Bibliotheekcollecties verbinden en zo de nationale bibliotheekverzameling vormen.

De KB maakt niet alleen de nationale bibliotheekverzameling toegankelijk, maar ook die van anderen door de digitalisering van papieren erfgoed en door collecties aan elkaar te verbinden. Voor dat laatste streven we ernaar dit steeds meer te doen volgens DERA (Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur)-richtlijnen. Deze beschrijven hoe er met behulp van linked open data en technieken kan worden samengewerkt over de grenzen van instellingen en sectoren heen, waarmee de collecties duurzaam toegankelijk worden gemaakt.

Nieuwe Nationale Strategie Digitaal Erfgoed

Met het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) heeft de KB een bijdrage geleverd aan de nieuwe Nationale Strategie Digitaal Erfgoed van het ministerie van OCW. De basis van deze strategie is het delen van erfgoed informatie vanuit de bronhouders: de organisaties die collecties beheren. Als zij hun digitale collecties goed ontsluiten, kunnen andere partijen deze informatie verbinden en via apps, websites en andere publiekvoorzieningen beschikbaar maken. Het termennetwerk helpt hierbij door gestandaardiseerde termen aan te bieden, terwijl het datasetregister zorgt dat collecties vindbaar worden. Daarbij komt er nadrukkelijker aandacht voor erfgoed uit het hele koninkrijk en voor niet-fysiek erfgoed, zoals immaterieel erfgoed, *oral history* en verhalen. De strategie zet ook in op betere vindbaarheid en bruikbaarheid van digitaal erfgoed, en op allerlei facetten van duurzaamheid, zowel organisatorisch als ecologisch.

In 2024 hebben we – tegelijkertijd met de andere sectorale knooppunten in het Netwerk Digitaal Erfgoed – voor het eerst de DERA-scan uitgevoerd. Daarvan worden de bevindingen en adviezen begin 2025 gepresenteerd. In lijn met de NDE-standaarden heeft de KB daarnaast een vernieuwde linked data-omgeving ontwikkeld, die bijna operationeel is. Deze opvolger van data.bibliotheken.nl is begin

januari 2025 gelanceerd en stelt de KB in staat om linked data weer goed beschikbaar te stellen.

Verbonden Erfgoed Digitaal en Indisch Erfgoed Digitaal

Collecties in het erfgoednetwerk verbinden en ontsluiten doen we met de programma's Verbonden Erfgoed Digitaal (VED) en Programma Indisch Erfgoed Digitaal (PIED).

Verbonden Erfgoed Digitaal

De programmalijn Verbonden Erfgoed Digitaal is een initiatief van Stichting Pica in samenwerking met de KB. Het doel van de programmalijn is om de digitale erfgoed- en bibliotheekcollecties van erfgoedinstellingen in Nederland te verkennen, te verbinden en te verrijken. De programmalijn sluit aan op hierboven genoemde de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed. In 2024 heeft de KB eenentwintig projectaanvragen met advies doorgeleid naar het bestuur van Stichting Pica. Vanwege het financieringsplafond zijn twintig daarvan gehonoreerd voor een totaalbedrag van € 1.304K. In totaal heeft de KB als penvoerder €1.616K ontvangen, inclusief de personeelskosten voor het kernteam. Het bestuur keurde voorts de voortgangsrapportage en het Jaarplan 2025 goed en heeft daarvoor een budget van bijna € 1.400K gegarandeerd, waarvan €1.200K beschikbaar is voor projectaanvragen.

Indisch Erfgoed Digitaal

Het programma Indisch Erfgoed Digitaal is verlengd, om nog een laatste selectieronde van archieven en collecties te kunnen doen. In 2024 is de website onsland.nl gelanceerd: een website met meer dan 250.000 bronnen over de gedeelde geschiedenis van Nederland en Indonesië. Dit is een samenwerking tussen het Indisch herinneringscentrum, WO2Net en de KB. De KB heeft zorg gedragen voor de digitalisering van de collecties van particulieren en van zo'n 65 instellingen, waaronder het Nationaal Archief, het NIOD en het Stadsarchief Rotterdam. De komende jaren worden daar nog miljoenen nieuwe bronnen aan toegevoegd.

Ambitie 3: De nieuwe aanwas voor de nationale bibliotheekverzameling zo digitaal mogelijk binnenhalen.

De KB zet de komende jaren in op het bij voorkeur verzamelen van het digitale exemplaar van een publicatie en het aansluiten van digitaal geboren collecties. Met dat laatste bedoelen we digitale kranten, tijdschriften, boeken en websites.

Wetgeving webarchief

Op dit moment hebben we een webarchief van ruim 24.400 websites, waarbij we voor elke website handmatig toestemming vragen aan de rechthebbenden. In plaats daarvan zouden we graag een zogenaamde domeincrawl kunnen doen: een of meerdere keren per jaar alle .nl-websites opslaan. Nu is dat echter wettelijk niet mogelijk. Na een lobby vanuit het erfgoednetwerk, waarin de KB een belangrijke rol heeft gespeeld, is OCW in 2024 een onderzoek gestart om te kijken of een wetswijziging mogelijk is.

Aansluiting bij OpenAIRE

Sinds 2017 haalt de KB de digitale wetenschappelijke open access-publicaties op bij de Nederlandse universiteiten. Wij bewaren deze publicaties 'voor de eeuwigheid' in ons eDepot. De systemen en processen die we hiervoor gebruiken zijn echter aan vervanging toe. Als oplossing hebben we ervoor gekozen om aansluiting te zoeken bij het Europese systeem OpenAIRE: een project van wetenschappelijke bibliotheken die er gezamenlijk gebruik van maken.

Ambitie 4: De nationale bibliotheekverzameling optimaal beschikbaar maken voor mensen en machines. Onze kennis en expertise hierover delen we graag.

We vormen en beschrijven de collecties (voegen metadata toe) en zorgen dat die optimaal beschikbaar zijn voor mensen en machines. Artificial Intelligence (AI) kan hier een belangrijke rol in spelen.

Contract met collectieve beheerorganisaties

De KB heeft een nationaal contract gesloten met de collectieve beheerorganisaties van auteursrechten voor tijdschriften. Hierdoor kunnen Nederlandse erfgoedorganisaties gedigitaliseerde tijdschriften online beschikbaar stellen.

Ontwikkeling registratiefunctie en koppeling Nieuw Digitaal Magazijn

We hebben in 2024 ons bibliotheekstelsel Alma verder ontwikkeld. Alma ging in 2022 live en wordt gebruikt om publicaties te registreren en ontsluiting mogelijk te maken. Een belangrijke mijlpaal is dat we nu *trusted partner* van Worldcat zijn. Dat betekent dat onze metadata betrouwbaar zijn en opgenomen worden in hun wereldwijde catalogus.

Door de vernieuwingen in het nieuwe registratiesysteem en omdat er een nieuwe codetaal moest worden geleerd, zijn aanzienlijke achterstanden in het registreren van publicaties ontstaan. Begin 2025 komen we met een plan van aanpak hoe we deze

werkvoorraad wegwerken. Om hiermee vaart te kunnen maken hebben we in 2024 al onderzocht of bijvoorbeeld het gebruik van een retrotool haalbaar is. Dat is een tool waarbij AI wordt gebruikt om publicaties waar nog helemaal geen metadata van beschikbaar zijn, sneller te kunnen metadateren met minder handwerk.

In 2024 is een koppeling gemaakt (en getest) tussen het Nieuw Digitaal Magazijn (NDM) en de registratie-functie. Daarmee kunnen nieuwe Nederlandse e-books worden beschreven en vervolgens veilig bewaard. Hiermee sluiten we een belangrijke digitale stroom direct aan op het NDM. In 2025 gaat deze nieuwe aansluiting live.

Toekomstvast catalogiseren: afscheid van het GGC

De KB faseert stapsgewijs het sterk verouderde GGC (Gemeenschappelijk Geautomatiseerd Catalogiseersysteem) uit. Dit is een behoorlijk complexe ontwikkeling, omdat het GGC gebruikt wordt voor veel verschillende processen. Zo moet er een nieuwe softwareomgeving komen voor de Nationale Bibliografie. Daar hebben we in 2024 een business-case voor ontwikkeld. Ook de thesauri (termenlijsten) zaten in het GGC. Dat kunnen trefwoorden zijn (Brinkman), of auteurs (NTA), maar ook bijvoorbeeld drukkers of coöperaties. Deze thesauri worden niet alleen door de KB, maar ook door anderen gebruikt. We hebben een *position paper* opgesteld over welke rol de KB hierin moet krijgen. Met deze stappen zijn de uitgangspunten verhelderd voor toekomstige oplossingen na het GGC.

Het GGC was ook het bronsysteem voor de Nationale Bibliotheekcatalogus (NBC). Medewerkers van openbare bibliotheken gebruikten het systeem om titelbeschrijvingsgegevens te bewerken of in te voeren. Ook hiervoor moesten we een alternatief vinden. In samenspraak met bestuurders van openbare bibliotheken hebben we een doelarchitectuur opgesteld: een nieuwe manier om de collecties van openbare bibliotheken gezamenlijk te metadateren en te publiceren. Gezamenlijk is een metadatastrategie ontwikkeld voor de openbare bibliotheken.

Ambitie 5: De nationale bibliotheekverzameling optimaal beschikbaar houden voor volgende generaties.

In 2029 zal de fysieke collectie van de KB zijn overgebracht naar het nieuwe boekenmagazijn in de Harnaschpolder. De bouw van een nieuw magazijn is noodzakelijk, omdat het huidige gebouw onvoldoende opslagcapaciteit heeft voor de almaar groeiende

fysieke collectie. Ons nieuwe digitale magazijn kon begin 2024 in gebruik worden genomen. Dit zijn twee belangrijke ontwikkelingen in het veiligstellen van onze nationale bibliotheekverzameling, fysiek én digitaal.

Taskforce Veilig Erfgoed

In november heeft OCW de Taskforce Veilig Erfgoed gestart, waarin wij deelnemen. Het doel van deze taskforce is dat erfgoedinstellingen zich met hun netwerk voorbereiden op bijvoorbeeld langdurige systeemuitval, bijvoorbeeld vanwege een veranderende geopolitieke dreiging. Veiligheid en weerbaarheid van ons erfgoed en zelfredzaamheid (als netwerk) worden hiermee nadrukkelijker in het netwerk én voor de KB zelf geagendeerd en nopen tot noodzakelijke voorbereiding.

Nieuw Boekenmagazijn (NBM)

In het NBM wordt de nationale bibliotheekverzameling energieneutraal – zonder gebruik van klimaatinstallaties – bewaard. De miljoenen boeken, kranten en tijdschriften worden er zuurstofarm opgeslagen, waardoor het risico op brand nihil is. De compacte opslag en de hoge graad van isolatie zorgen ervoor dat het binnenklimaat binnen de gewenste marges blijft. Deze energieneutrale aanpak draagt bij aan het langdurig behoud van de nationale collectie. Daarnaast wordt het NBM geheel geautomatiseerd; een robotinstallatie zal de ruim 200.000 containers met collectiestukken bedienen.

De bouw van het NBM start in 2025. We zijn in 2024 hard aan de slag gegaan om de functionaliteit van het NBM te realiseren en om de collectie te kunnen verhuizen. In 2024 is een kwartiermaker voor het NBM geworven, die op 1 maart 2025 is gestart. De schoonmaak, barcodering en restauratie van de collecties vorderen volgens planning. De robotinstallatie is gegund en de ontwerpfase is gestart. De aanschaf van het warehouse-managementsysteem is in voorbereiding.

Nieuw Digitaal Magazijn (NDM)

Begin 2024 is het NDM in gebruik genomen, en zijn we begonnen met de migratie van alle digitale collecties ernaartoe. Bijna 7 miljoen van de 48 miljoen digitale wetenschappelijke artikelen, proefschriften en e-books zijn volgens de kaders van het nieuwe conserveringsbeleid (zie hieronder) overgezet van de oude naar de nieuwe oplossing. We zijn gestart met de ontwikkeling van software die het proces van metadata-transformatie voor een groot deel kan automatiseren. Naar verwachting kunnen de resterende migraties van e-books, gedigitaliseerde publicaties en websites hierdoor sneller verlopen.

Preservering digitale collectie

We hebben ons preserveringsbeleid vernieuwd om beter uitvoering te kunnen geven aan het op lange termijn toegankelijk houden van de digitale collecties. De KB heeft een sterke internationale positie als het gaat over langetermijn bewaring. Zo hebben we een leidende rol in de Rosetta User Group, de internationale gebruikersgroep van de archiveringsoplossing Rosetta. Daarnaast is de KB lid geworden van de Digital Preservation Coalition (DPC), een netwerk dat zich wereldwijd inspant voor het behoud van digitale content. Ook op het gebied van webarchivering is de KB actief (zie ook ambitie 3). Zo werken we nauw samen met andere nationale bibliotheken, archieven en erfgoedinstellingen. We wisselen kennis uit, bouwen gezamenlijk collecties en tools en doen onderzoek. Dit doen we o.a. in het samenwerkingsverband International Internet Preservation Consortium (IIPC). Hierin hebben we een significante bijdrage geleverd aan het nieuwe strategische plan voor webarchivering.

Duurzame toegang

	2024	2023
Fysieke collectie		
<u>Totale omvang in items</u>	4.476.036 (122 km)	4.449.471 (121 km)
<u>Toename items per jaar</u>	13.235 (290 meter)	17.861 (389 meter)
Digitale collectie		
<u>Totaal aantal digitale objecten, waarvan:</u>	8.158.866	7.898.318
<u>Gearchiveerde websites</u>	24.438	23.587
<u>Totaal aantal objecten in Delpher</u> ¹	4.579.068	4.328.567
<u>Totaal aantal titels in DBNL</u> ²	16.328	15.894
<u>Tijdschrifttitels</u>	13.424	13.195
<u>E-books</u>	127.003	118.470
<u>Wetenschappelijke publicaties</u> ³	3.398.605	3.398.605
Van de bovengenoemde digitale collectie is gedeponereerd via het <u>webloket</u> :		
<u>E-journal-artikelen</u>	44.424.363	41.136.868
<u>Tijdschriftafleveringen</u>	5.571	5.110
In totaal <u>digitaliseerden</u> we voor behoud van ons papieren erfgoed en beschikbaarstelling:		
<u>Pagina's boeken, kranten en tijdschriften</u> ⁴	2.607.453	5.559.840
<u>Pagina's fulltext (zeer hoge kwaliteit t.b.v. DBNL)</u> ⁵	110.217	169.514
Bijdrage aan <u>wetenschappelijke infrastructuur</u> :		
<u>Datasets beschikbaar voor wetenschappers</u> ⁶	44	44
<u>Linked-datasets gepubliceerd conform NDE-standaarden</u>	11	11
Beoordeeld met 3 van de 5 sterren	★★★★★	★★★★★
<u>Publicaties beschreven en beschikbaar gesteld (in Alma)</u> ⁷	48.104	36.335

1 In 2024 werden er 266.287 nieuwe objecten aan Delpher toegevoegd. Het gaat om 154.966 kranten en 111.321 tijdschriften. Het betreft 587 titels afkomstig uit de collectie van de KB en 26 andere instellingen, samen goed voor 3.609.203 pagina's. Door de tijdelijke niet-beschikbaarstelling van 15.786 tijdschriften is de toename van het aantal objecten in 2024 slechts 250.501.

2 In 2024 zijn er op DBNL 434 nieuwe titels gepubliceerd.

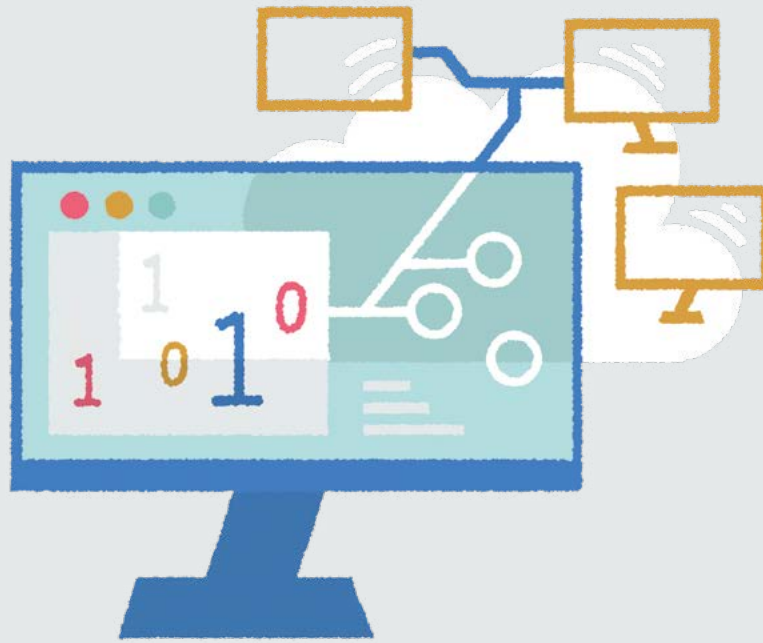
3 Deze zijn afkomstig uit institutional repositories (IR). Er is in de afgelopen periode geen harvest uitgevoerd op de IR's. Dit komt vanwege een technisch issue dat naar verwachting op korte termijn wordt opgelost. Daarna start alsnog zo spoedig mogelijk de harvest.

4 Voor behoud van ons papieren erfgoed en beschikbaarstelling digitaliseren we boeken, kranten en tijdschriften. Het cijfer is lager dan vorig jaar. Dat komt doordat de boekenstroom dit jaar conform beleid is gestopt. Daarnaast heeft het een aantal maanden geduurd voor de nieuwe aanbesteding met de leverancier succesvol was opgestart.

5 In 2024 was er veel aandacht voor procesverbetering, waardoor de productie lager was. Het is de verwachting dat de productie door de procesverbeteringen in 2025 weer toeneemt.

6 Het aantal datasets is gelijk gebleven in 2024 ten opzichte van 2023. De bestaande datasets worden wel geactualiseerd en uitgebreid, waarmee aanzienlijke verrijking plaatsvindt.

7 Deze indicator betreft het beschrijven van zowel de fysieke als digitale collectie. Het cijfer over 2023 is gecorrigeerd t.o.v. het jaarverslag 2023. Dat komt doordat we stapsgewijs onze meetmethoden voor sturingsinformatie verbeteren, doordat sinds december 2023 volledig met Alma wordt gecatalogiseerd en dat pas vanaf 15 mei '23 de gecatalogiseerde hoeveelheden per publicatiestroom worden bijgehouden. Hoewel de metingen sterk verbeterd zijn, geeft mogelijk ook 2024 nog niet helemaal een accuraat beeld. Verdere verbeteringen in meetmethodiek zijn nodig. Trends zullen de komende periode meer inzicht gaan geven over de voortgang.

Informatie en technologie

Als een van de grootste publieke digitale organisaties van Nederland heeft de KB een bijzondere verantwoordelijkheid. We gaan bewust om met publieke waarden in onze informatievoorziening en in onze digitale dienstverlening. Bij alles houden we rekening met privacy, het klimaat en digitale veiligheid. In ons beleidsplan hebben we drie ambities geformuleerd. Hieronder stellen we vast wat we het afgelopen jaar hebben bereikt.

Ambitie 1: Onze informatievoorziening constant verbeteren.

Digitaal is onlosmakelijk verbonden met vrijwel alle activiteiten van de KB. In een digitale samenleving kan de KB haar doelen alleen bereiken door gebruik te maken van digitale middelen. Flexibiliteit is cruciaal: het beheer en de (door-)ontwikkeling van onze informatievoorziening gebeurt daarom in 'agile' teams die snel kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

Nieuwe digitale infrastructuur en werkplekken

In 2024 is de aanbesteding van de nieuwe digitale infrastructuur gepubliceerd. Begin 2025 heeft de KB een contract afgesloten met de nieuwe leverancier. Die gaat ons voorzien van hardware, software en support voor de gehele IT-infrastructuur van de KB. De aanbesteding omvat ook extra benodigd advies ('consultancy en expertise'). Een tweede aanbesteding voor de werkplekken is afgerond en 'ge Gund' aan UNO Automatisering. Dat bedrijf heeft per 1 maart 2025 de dienstverlening overgenomen van de huidige dienstverlener Cegeka. Er is een overdrachtsperiode van twee maanden gepland om een soepele overgang te waarborgen.

Artificial intelligence (AI)

In 2024 hebben we verkend hoe AI kan bijdragen aan de doelen van de KB. We gebruiken AI al voor automatisch metadateren. Wie de auteur van een werk is, wanneer het verscheen en waar het over gaat, dat was informatie die voorheen handmatig werd toegevoegd. De KB onderzoekt of dat ook automatisch kan, door kunstmatige intelligentie in te zetten. De zogenoemde 'AI-roadmap' brengt alle AI-verkenningen en activiteiten bij elkaar, intern en in netwerkverband.

En verder

De informatievoorziening is ook op andere manieren verbeterd. De opslagcapaciteit voor het Nieuw Digitaal Magazijn (NDM) is uitgebreid. Dat was absoluut nodig om de migratie van de nationale bibliotheekverzameling goed te laten verlopen. Het inrichten van een Last Resort Archive garandeert dat van de belangrijkste

werken altijd een kopie beschikbaar is, in het geval van een calamiteit. De extra opslag is nog niet in gebruik genomen, maar dat zal snel gebeuren. Verder wordt het webarchief van de KB tegenwoordig in een eigen datacenter ondergebracht en wordt de supportdesk per 2025 juist uitbesteed. De aanbesteding voor grote infrastructurele diensten zoals de authenticatievoorziening en het klantregistratiesysteem wordt voorbereid.

Ambitie 2: Samenhang bevorderen en meewerken in de digitale infrastructuur waarmee we met onze netwerken verbonden zijn.

De IT-infrastructuur van de KB maakt deel uit van een netwerk van informatievoorzieningen: commercieel, publiek en van de gemeenschap. De KB probeert in die netwerken zoveel mogelijk samenhang tot stand te brengen.

Werk aan Uitvoering

Werk aan Uitvoering (WaU) is een Rijksprogramma om de publieke dienstverlening te verbeteren. De KB heeft in 2023 voor vier deeltrajecten subsidie aangevraagd en gekregen. De trajecten gaan over het volgende: meer inzicht in de maatschappelijk-educatieve bibliotheek (G!DS en de Cockpit), de doorontwikkeling van de webtoegang tot bibliotheken (WaaS), het gebruik van AI om de collectie beter vindbaar te maken (zie ook bij Ambitie 1) en Single Identity. Single Identity is een traject waarbij bibliotheekgebruikers voor alle bibliotheekdiensten op één plek kunnen inloggen. Dit ging begin 2024 live en halverwege het jaar waren alle openbare bibliotheken aangesloten. Met het WaU-traject willen we Single Identity uitbreiden naar het onderwijsdomein. Zo krijgen bibliotheekleden makkelijk toegang tot onderwijssystemen, en mensen uit het onderwijs tot die van bibliotheken.

Voor alle trajecten samen gaat het om circa € 33.000K aan subsidie voor een periode van 8 jaar. In 2024 hebben we samen met het netwerk een plan van aanpak voor 2025 vastgesteld en ook vooruitgekeken naar de jaren daarna. Alle activiteiten dragen bij aan de vernieuwing en verbetering van de landelijke digitale infrastructuur (LDI). Er is een Hoedersgroep WaU samengesteld die de voortgang en samenhang van het traject bewaakt. Daarnaast is zowel de Collectieve Openbare Bibliotheken Referentiearchitectuur (COBRA) als het Informatieplan OB verder uitgewerkt; allebei bevorderen ze de informatie-uitwisseling binnen ons netwerk en een betere digitale infrastructuur.

Ambitie 3: Data beschermen van personen en objecten waar we verantwoordelijkheid voor dragen.

De KB vindt de veiligheid van haar digitale collecties en van de gegevens van haar gebruikers essentieel.

NIS2

Om de digitale veiligheid te garanderen moeten we uiterlijk medio 2025 'NIS2-compliant' zijn (NIS staat voor Network and Information Security). De NIS2-richtlijn is vastgesteld door de Europese Unie en bedoeld om de cyberbeveiliging en weerbaarheid van belangrijke diensten in EU-lidstaten te verbeteren. De KB heeft het gat in kaart gebracht tussen het huidige niveau en het gewenste niveau van digitale veiligheid. Dit proces heeft geleid tot een risico-analyse en tot aanpassingen in het veiligheidsbeleid. Om de risico's van dataverlies te beperken gaat de KB extra investeren in digitale versterking. We houden onze kwetsbaarheden nog beter in de gaten en zorgen ervoor dat ze worden verminderd. Begin 2024 heeft de KB een cyberverzekering afgesloten.

OCW Open

De KB doet mee aan het programma OCW Open. We moeten gaan voldoen aan een aantal criteria die zullen leiden tot een verbetering van onze informatiehuishouding. Hiervoor ontvingen we ook in 2024 extra middelen, waarmee we de organisatorische opzet hebben gemaakt om aan een aantal wettelijke vereisten te kunnen voldoen, zoals e-mailarchivering, de archivering van KB-websites en de actieve openbaarmaking van documenten volgens de Woo. De daarbij opgestelde planning blijft de volgende zichtlijnen volgen: professionals en informatiebeheer, volume en aard informatie, informatiesystemen, bestuur en naleving. In 2024 hebben we het deelproject archivering van KB-websites (niet te verwarren met de activiteit van webarchivering van het Nederlandse webdomein) afgerond en zijn we gestart met de eerste vereisten van actieve openbaarmaking volgens de Woo.

Kwetsbaarheid (trend)

Met behulp van onze tooling zijn we nu in staat om de kwetsbaarheden in onze IT-systemen te identificeren en te monitoren (exposurescore), voornamelijk gericht op de gebruikte standaard- en maatwerksoftware. Deze wordt nu automatisch gecontroleerd en daarover wordt weer gerapporteerd.

De score stijgt door nieuwe bedreigingen en daalt door het uitvoeren van patches en updates om de kwetsbaarheid te verminderen. Op het hoogste punt was de kwetsbaarheidsscore 55,2 (van een 100-puntsschaal). Op het laagste punt was dat 32,7. Binnen de grenzen van nieuwe bedreigingen en kosteneffectiviteit streven we naar een score onder de 25.

	2024	2023
<u>Laagste punt kwetsbaarheid (exposurescore)</u>	30,2	32,7
<u>Hoogste punt kwetsbaarheid (exposurescore)</u>	54,4	55,2

Adoptie Landelijke digitale infrastructuur-componenten

	2024	2023
<u>Deelnemende bibliotheken</u>	132 (100%)	134 (100%)
<u>Bibliotheken met WaaS-website</u>	105 (78%)	105 (78%)
<u>Bibliotheken met verbinding naar NBC</u>	131 (99%)	133 (99%)
<u>Leveren aan DWH</u>	132 (100%)	134 (100%)

	2024	2023
<u>Aantal instellingen dat Delpher publiceert</u>	186	181

Organisatie en ontwikkeling

De KB van nu is een andere instelling dan die van 225 jaar, of 100 of zelfs 25 jaar geleden. Naast taken in de domeinen van wetenschap en erfgoed hebben we nu ook een rol in het netwerk van openbare bibliotheken. We stellen maatschappelijke waarde centraal en gebruiken de kracht van digitalisering en het werken in netwerken om onze doelen te bereiken. In ons beleidsplan hebben we vijf ambities geformuleerd. Hieronder stellen we vast wat we het afgelopen jaar hebben bereikt.

Ambitie 1: KB de nationale bibliotheek laten zijn voor iedere Nederlander.

In 2024 bereikte de KB met haar digitale diensten alleen al meer dan 34% van de Nederlandse bevolking. We willen diensten leveren die voorzien in een behoefte en werken met onze netwerkpartners aan belangrijke maatschappelijke opgaven.

Merk KB bevorderen

Om de bekendheid van het 'merk KB' te bevorderen bij (vooral) Nederlanders in de leeftijd 25-35 jaar, zijn we de campagne *Duik in de grootste collectie tegen geluiden* gestart. De campagne licht dwarsdenkers uit de Nederlandse geschiedenis uit, van het pacifisme van Erasmus tot het feminisme van Wilhelmina Drucker. Deze campagne wordt in 2025 voortgezet.

Het bereik van onze digitale diensten staat nu op 34,6%; vergeleken met 32% vorig jaar is dat een lichte stijging. Hier is geen eenduidige verklaring voor, omdat dit cijfer alleen betekenis heeft in een trend, niet in een jaar-op-jaarvergelijking.

Ambitie 2: Opgavegericht en ontwikkelingsgericht samenwerken en netwerken.

De KB verkent nieuwe manieren van werken die beter aansluiten bij een complexe en dynamische omgeving.

Interne organisatie

De samenleving verandert en dat vraagt van de KB een andere manier van werken. We willen bijdragen aan maatschappelijke opgaven, die bijna per definitie groter zijn dan wat de KB alleen kan realiseren. Daarom werken we samen in 'netwerken van waarde'. Die externe oriëntatie vraagt ook intern om aanpassingen. Twee jaar geleden is de KB zich anders gaan organiseren, met het werken in domeinen en het herinrichten van de organisatiestructuur. In 2024 hebben we de processen en ondersteunende systemen weer verbeterd. Ook

hebben we de budgethouders voor zover nodig financieel vaardiger gemaakt.

Openbaar bibliotheeknetwerk

Ook in 2024 richtten openbare bibliotheken zich op drie belangrijke maatschappelijke opgaven: een geletterde samenleving, participatie in de informatiesamenleving en 'een leven lang ontwikkelen'. Dit is afgesproken in het Bibliotheekconvenant 2024-2027. Daarin is tevens vastgelegd dat gemeenten zorg moeten dragen voor een volwaardige bibliotheekvoorziening. De praktische uitwerking van het Bibliotheekconvenant is neergelegd in een nieuwe netwerkagenda. Per 1 september 2024 is Erna Winters de nieuwe netwerkmanager Openbaar Bibliotheekstelsel bij de KB.

De Wsob (Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen) is aan herziening toe. Er komt onder andere in te staan dat elke gemeente en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba verplicht worden om minimaal één volwaardige bibliotheek te hebben. De KB schrijft mee aan de vernieuwde Wsob. Verder heeft de KB in 2024 een controleprotocol opgesteld en gedeeld met het netwerk van bibliotheken. Met dit protocol krijgen zij meer inzicht in de voorwaarden voor subsidie waaraan zij dienen te voldoen.

Imagocampagne de Bibliotheek

Op 26 augustus lanceerden de openbare bibliotheken de campagne 'Ontdek wat je allemaal kan'. Met deze advertentiecampagne lieten zij zien dat er in de Bibliotheek veel meer mogelijk is dan alleen boeken lenen. De KB werkte ook mee aan deze campagne. De campagne heeft 6,7 miljoen personen bereikt.

Ambitie 3: Een wendbare en weerbare organisatie zijn.

De KB wil de juiste mensen aantrekken, een aantrekkelijke werkgever zijn en een fijne werkomgeving bieden, met aandacht voor diversiteit.

Mensen

Dit jaar hebben we op nieuwe manieren geïnvesteerd op het gebied van werving en het inwerken van nieuwe mensen. Zo verzorgden we een intern opleidingstraject gericht op lastig te werven functies en zijn we gestart met het versterken van ons recruitmentteam.

Werkomgeving

Sociale veiligheid stond ook weer hoog in het vaandel. Naast de introductie van een meldpunt voor misstanden en ongewenst gedrag hebben we nieuwe klachtregelingen opgesteld en een gedragscode

voor alle KB'ers, om zo verder bij te dragen aan een prettige, inclusieve en veilige werkomgeving.

Ook de fysieke veiligheid was een belangrijk aandachtspunt: omdat we in onze collectie stukken hebben waarin arsenicum is verwerkt, hebben we onderzocht of medewerkers tijdens hun werk met de collectie worden blootgesteld aan arsenicum. Die risico's bleken gelukkig op het moment van meten beperkt te zijn. We hebben inmiddels maatregelen genomen om de risico's voor medewerkers - en voor bezoekers - te minimaliseren. Er zijn overigens veel andere bibliotheken, erfgoedarchieven en natuurhistorische instellingen die arsenicumhoudende materialen in hun bezit hebben. De KB is een van de eerste erfgoedinstellingen die hier onderzoek naar doet. We deelden onze kennis (inter)nationaal via een informatiemiddag voor het netwerk op 5 november, via de RCE-werkgroep Gevaarlijke stoffen in erfgoedcollecties en via een internationale wetenschappelijke publicatie.

Naar aanleiding van onderzoek naar het werkplekplezier in onze nieuwe gebouwindeling hebben we een aantal knelpunten specifiek opgepakt, zoals meer licht op de werkplek en het bieden van faciliteiten voor digitaal vergaderen. Voor ons nieuwe publieksgebouw en de tijdelijke huisvesting is een hernieuwd werkplekconcept ontworpen en vastgesteld.

En verder

Voor het werken met AI en ChatGPT hebben we nu 'generatieve AI-richtlijnen', zodat de KB-medewerkers weten hoe ze verantwoord met AI kunnen omgaan in hun werk. De richtlijnen zijn tot stand gekomen in een uitgebreid proces met meerdere iteraties, waarbij input is opgehaald bij medewerkers om de betrokkenheid en bekendheid zoveel mogelijk aan te wakkeren. In 2024 hebben we ook meer bewustzijn gecreëerd rond het 'agile' werken. Met cursussen digitale veiligheid willen we ervoor zorgen dat KB'ers de KB-diensten veilig houden (zie voor andere trainingen en cursussen hoofdstuk 7).

In 2024 is het aanbestedingstraject voor de accountant afgerond. EY zal vanaf 2025 de jaarrekening van de KB controleren. 2024 is aldus het laatste controlejaar voor KPMG.

Ambitie 4

Zorgen dat de huisvesting de collecties veilig houdt en ondersteunend werkt bij het vervullen van de taken.

Er is een aannemer gevonden voor de bouw van het nieuwe boekenmagazijn in de Harnaschpolder (zie ook hfst. 4). Het nieuwe publieks- en kantoorgebouw zal op de huidige locatie worden vernieuwbouwd, met behoud van een deel van de bestaande constructie. In het huidige gebouw zijn de gevolgen van een eerder brandincident afgerond. Er is een start gemaakt met het traject rond de luchtbehandelingskasten. Dit is belangrijk om de veiligheid en klimaatregulering van de collectie te waarborgen.

Ambitie 5

De nadelige effecten van klimaatverandering helpen verminderen.

De KB spant zich in voor SDG-(Sustainable Development Goal)-13: klimaatactie.

In 2024 heeft de KB als ambitie vastgesteld dat de KB in 2035 klimaatneutraal is en maatschappelijk verantwoord onderneemt. Hier horen de volgende doelen bij: de klimaatimpact van onze spullen en activiteiten in beeld brengen, in 2029 de fysieke bibliotheek energieneutraal hebben, in 2030 de digitale bibliotheek en onze digitale diensten energieneutraal hebben en uiterlijk in 2033 (als ons nieuwe publieks- en kantoorgebouw wordt betrokken) al onze fysieke activiteiten klimaatneutraal te hebben. Vanaf 2035 verwachten we de gehele keten (de 'supply chain') te overzien, bijvoorbeeld ook wat de arbeidsomstandigheden waren bij de productie van de spullen die wij gebruiken. De focus qua impact ligt op de digitale infrastructuur, omdat die naast het pand zelf de grootste belasting voor het milieu oplevert. Samen met onder andere de TU Delft doet de KB op dit moment onderzoek naar 'de optimale mix van infrastructuren', die niet alleen de toegang voor gebruikers vereenvoudigt, maar ook het energieverbruik en de uitstoot minimaliseert.

Totaal bereik KB-diensten

	2024	2023
<u>Aantal Nederlanders bereikt met digitale diensten¹</u>	34%	32%

Klimaat Sustainability

	2024	2023
<u>Elektriciteitsverbruik in Mkwh</u>	6,1	6,5
<u>Stadsverwarming in gigajoule</u>	12.626	12.743
<u>Gasverbruik in kilokubieke meters (m3)</u>	237	242

¹ De ambitie om voor alle Nederlanders relevant te zijn meten we tot dusver alleen door het bereik van onze digitale diensten (dat is dus exclusief fysiek bereik en bereik via derden).

Personeel

In 2024 was de arbeidsmarkt in Nederland nog steeds krap; niet alleen voor IT-professionals maar nu ook in vele andere vakgebieden. Daarom is het des te belangrijker om onze eigen medewerkers te behouden. De KB investeerde veel in de ontwikkeling van de eigen medewerkers. Ook werd de oude cao vervangen door een nieuwe, met marktconforme stijgingen van de salarissen. We hebben meerdere voorlichtingssessies georganiseerd om medewerkers te informeren over de ABP-pensioenvoorziening.

We hebben de introductie van een nieuw HR-systeem voorbereid, dat begin 2025 live is gegaan. Dat legt de basis voor een betere dienstverlening voor alle personele aangelegenheden. Ook daarmee is geïnvesteerd in meer werkplezier en het behoud van onze medewerkers.

7.1 Samenstelling personeel

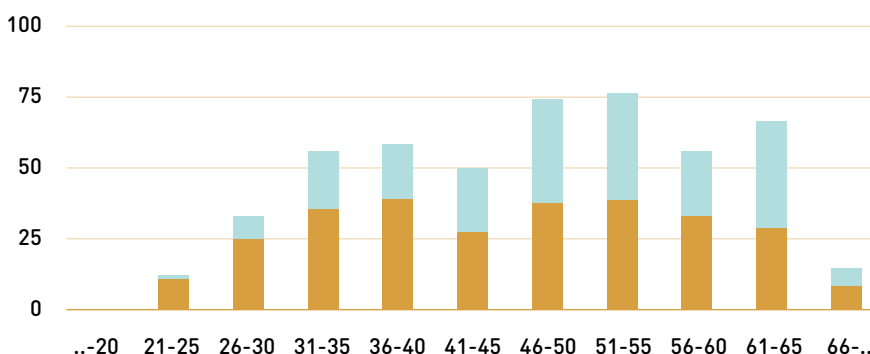
In 2024 is de totale omvang van de gemiddelde bezetting in fte's gestegen. De toekenning van WaU-gelden zorgde er ook dit jaar voor dat de bezetting toenam om aan de WaU-doelen te kunnen werken. 13% van de medewerkers met een arbeidscontract vertrok bij de KB, onder wie ook collega's die met pensioen gingen of waarvan het contract afliep.

Gelukkig lukte het heel goed om nieuwe medewerkers te werven. In totaal verwelkomden we 62 nieuwe collega's.

De gemiddelde leeftijd van alle KB-medewerkers bleef ongeveer hetzelfde in vergelijking met het voorgaande jaar. Van 48 jaar en 2 maanden naar 47 en 1 maand. Het percentage vrouwen binnen de KB is de afgelopen jaren geleidelijk toegenomen. In 2024 is echter sprake van een lichte daling naar 57% in vergelijking met 59% eind 2023. Van het directieteam en afdelingshoofden samen is 57% van de medewerkers vrouw. Daarmee voldoet de KB aan het streven van het kabinet dat binnen de (semi)publieke sector meer vrouwen in de top werkzaam zijn en dat de man-vrouwverdeling tenminste 50/50 is.

De wet Banenafpraak en quotum arbeidsbeperkten (Quotumwet) regelt dat werkgevers banen creëren voor mensen met een arbeidsbeperking en/of afstand tot de arbeidsmarkt. Voor het jaar 2024 betekende dit wederom een toename in de jaarlijkse taakstelling naar 18,8 participatiebanen verdeeld over 11,13 fte. Het is gelukt 10,02 fte aan participatiebanen in te vullen, verdeeld over 15 personen. De KB blijft actief kijken waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een plek in de organisatie kunnen krijgen.

Gemiddelde bezetting naar contractsoort in fte's in 2024 en 2023		
Contractsoort	2024	2023
Vast contract	372	351
Tijdelijk contract	70	79
Totale bezetting medewerkers (fte)	442	429
Externen	65	52
Totale bezetting (fte)	507	481

Figuur 1: Personeelssamenstelling op basis van geslacht en leeftijd

Man (aantal)
Vrouw (aantal)

7.2 Leren en ontwikkelen

Maatschappelijke, technologische en vakspecifieke ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Daarom is het belangrijk om als organisatie wendbaar en weerbaar te zijn. Onze organisatie: dat zijn alle KB'ers. Belangrijk om daarom te blijven investeren in ieders ontwikkeling. De ruime opleidings- en ontwikkelmogelijkheden zorgen er ook voor dat de KB een aantrekkelijke werkgever is, waar je je kunt ontwikkelen en kunt groeien.

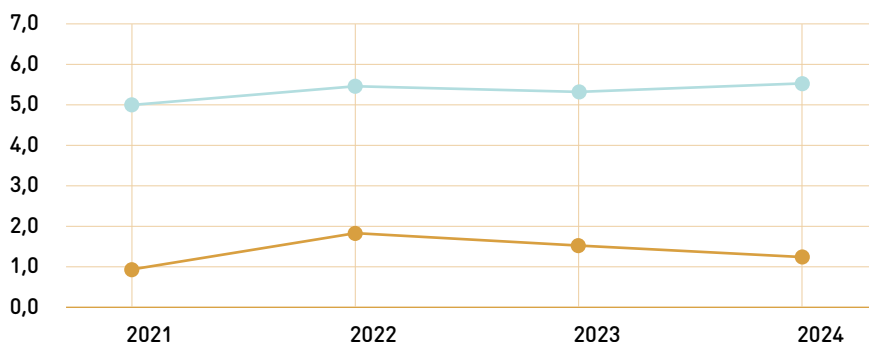
In totaal is ruim € 587K geïnvesteerd in leren en ontwikkelen. In 2024 was in totaal € 600K daarvoor beschikbaar. Veel aandacht ging naar rol-specifieke ontwikkelprogramma's, voor bijvoorbeeld budgethouders en product owners. Zo zijn trainingen georganiseerd op het gebied van Power BI, Crucial Conversations, Selecteren zonder vooroordelen en masterclasses Financieel Management. Daarnaast zijn voor leidinggevendenden diverse trainingen georganiseerd op het gebied van verzuim en re-integratie. Tevens is er breed in de KB een cursus digitale veiligheid uitgezet. In totaal hebben 315 medewerkers deelgenomen aan de diverse incompany-trainingen.

Online leren is ook mogelijk bij de KB: via het platform van GoodHabit zijn 130 online trainingen beschikbaar, dit jaar aangevuld met assessment-functionaliteiten, die bijvoorbeeld gebruikt kunnen worden voor teamontwikkeling.

7.3 Inzetbaarheid en ziekteverzuim

Het eigen-regiemodel is de visie op het ziekteverzuim- en re-integratiebeleid van de KB. In dat model staat het gesprek tussen leidinggevende en medewerker centraal en ligt de focus op wat iemand nog wel kan en niet op het ziek zijn. Het ziekteverzuimpercentage is het afgelopen jaren licht toegenomen. Waar het gemiddelde ziekteverzuim over 2023 nog 5,3% bedroeg is dat 5,5% in 2024.

De gemiddelde ziekmeldingsfrequentie per medewerker nam wel af van 1,5 ziekmeldingen per medewerker in 2023 naar 1,2 in 2024. Dit betekent dat het kort verzuim is gedaald en dat een aantal medewerkers langdurig uitgevallen zijn. Er zijn signalen dat bij een aantal gevallen werkdruk een rol speelt. Met de cao-partners zijn onderlinge afspraken gemaakt om in 2025 nader onderzoek te doen naar de werkdruk. Met ondersteuning van onze arbodienst hebben we verder actief gewerkt aan ziekteverzuimbegeleiding en re-integratie. In de eerste helft van 2024 konden medewerkers een preventief medisch onderzoek laten uitvoeren om zo inzicht te krijgen in de eigen arbeidsgezondheid en – waar de uitkomsten van dat onderzoek daar aanleiding toe gaven – hoe die te verbeteren. In 2024 is een aanbesteding voorbereid voor een nieuwe arbodienst, die een steviger rol kan vervullen in ziekteverzuimpreventie en het bevorderen van vitaliteit. Die partner is gevonden en zal in april 2025 met de arbodienstverlening starten.

Figuur 2: Ontwikkeling jaarlijks gemiddelde ziekteverzuimpercentage en gemiddelde ziekmeldingsfrequentie

— Ziekteverzuimpercentage
— Meldingsfrequentie

Financiën

8.1 Toelichting verschillen begroting versus realisatie 2024 (op hoofdlijnen)

De begroting 2024 liet, voorafgaand aan dotaties en onttrekkingen van bestemmingsreserves en -fondsen, een bruto resultaat zien van € 2.083K, met uiteindelijk na mutaties voor bestemmingsreserves en -fondsen een negatief resultaat via de algemene reserve van - € 4.893K.

De uiteindelijke uitkomst van de jaarrekening 2024 laat een behoorlijk afwijkend beeld zien met een bruto resultaat van € 28.518K voorafgaand aan dotaties en onttrekkingen van bestemmingsreserves en -fondsen en een uiteindelijk resultaat van € 46K, zijnde de dotatie aan de algemene reserve. Kortom: voor verwerking van reserves en fondsen is er een verschil met de begroting van € 26.435K.

Een toelichting op de grootste afwijkingen is daarom op zijn plaats (voor een meer gedetailleerde uitwerking wordt verwezen naar de jaarrekening). In de paragrafen hierna worden de belangrijkste mutaties aan de baten- en lastenzijde benoemd en de mutaties aan de bestemmingsreserves en -fondsen.

Een groot deel van de inkomsten van de KB is bestemd voor een specifiek doel en wordt zo nodig middels de resultaatbestemming (tijdelijk) toegevoegd of onttrokken aan de verschillende bestemmingsreserves en -fondsen. Na deze dotaties en onttrekkingen resteert een positief verschil ten opzichte van de begroting van € 4.939K, waardoor een begrote onttrekking (-€ 4.893K) van de algemene reserve is omgezet naar een dotatie van € 46K.

Staat van baten en lasten				
Bedragen x €1.000	Ref	2024	2024	2024
		Realisatie	Begroting	Vershil
Baten				
Rijksbijdragen	6	144.247	140.942	3.305
Overige overheidsbijdragen en subsidies	7	5.350	3.595	1.755
Baten werk in opdracht van derden	8	3.474	5.690	-2.216
Overige baten	9	515	521	-6
Totaal baten		153.586	150.748	2.838
Lasten				
Personeelslasten	10	51.884	57.548	-5.664
Afschrijvingen	11	2.476	2.663	-187
Huisvestingslasten	12	11.659	14.384	-2.725
Overige lasten	13	63.796	77.070	-13.274
Totaal lasten		129.815	151.665	-21.850
Saldo van baten en lasten		23.771	-917	24.688
Saldo financiële baten en lasten	14	4.747	3.000	1.747
Resultaat vóór bestemming		28.518	2.083	26.435
Resultaatbestemming				
Saldo baten en lasten vóór resultaatbestemming		28.518	2.083	26.435
Mutatie bestemmingsreserves		6.944	-2.064	9.008
Mutatie bestemmingsfondsen		21.528	9.040	12.488
Mutatie algemene reserve		46	-4.893	4.939

Belangrijke mutaties aan de batenzijde

Het totale verschil aan baten van € 4.585K

is opgebouwd uit de volgende wijzigingen:

1. De loon- en prijscompensatie wordt berekend door het ministerie van OCW en de KB wordt hier middels de rijksbijdragebrieven van op de hoogte gesteld. De hoogte is afhankelijk van de cao-stijgingen en prijsstijgingen;
2. Betreft middelen t.b.v. de instandhouding PWA5.
* Met dit bedrag was in de begroting al rekening gehouden en telt dus niet mee in de optelling van de verschillen;
3. In de begroting 2024 was rekening gehouden met € 8.950K baten vanuit de Rijksbijdrage. Echter is € 4.950K hiervan al in de aanvullende Rijksbijdrage van 2023 ontvangen;
4. In de begroting stonden de baten van extern gefinancierde projecten die gefinancierd worden vanuit overheidsinstellingen in de rubriek 'Baten werk in opdracht van derden'. Door deze herrubricering wordt het verschil in deze twee rubrieken verklaard;
5. Zowel het rentepercentage als het saldo rekening-courant waren in 2024 hoger dan waar in de begroting rekening mee was gehouden.

Belangrijke mutaties aan de batenzijde		
Bedragen x € 1.000	Ref	Vershil
Loon- en prijscompensatie WHW	1	3.246
Aanvulling WHW t.b.v. OCW Open 2024		105
Aanvulling WHW t.b.v. Huisvesting KB 2024	2	8.000*
Subtotaal aanvulling WHW		3.351
Loon- en prijscompensatie WSOB	1	2.366
Aanvulling WSOB t.b.v. Kennisuitwisselingsprogramma Caribisch Nederland		69
Aanvulling WSOB t.b.v. Gemeenschappelijk Bibliotheeksysteem		180
Aanvulling WSOB t.b.v. Online Bibliotheek		2.500
Subtotaal aanvulling WSOB		5.115
Totaal aanvullende Rijksbijdrage 2024		8.466
Lagere baten Gemeenschappelijk Bibliotheeksysteem	3	-4.950
Hogere baten Overige overheidsbijdragen en subsidies	4	1.755
Lagere baten werk in opdracht van derden	4	-2.216
Hogere rentebaten	5	1.747
Overige mutaties baten		-217
Totaal mutaties baten		4.585

Belangrijke mutaties aan lastenzijde

De totale verschil aan lasten van € 21.850K is opgebouwd uit de volgende wijzigingen:

1. Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt is het bij vertrek van personeel lastig om direct een vervanger te hebben. Door het verschil in bezetting t.o.v. formatie worden deze lagere interne personeelslasten verklaard;
2. Voor de uitvoering van de werkzaamheden rondom de Bibliotheekbrief en de WaU-gelden was veel extern personele inzet begroot. De uitvoering van deze werkzaamheden loopt nog achter, waardoor er ook minder inzet nodig is gebleken;
3. Dit heeft met name te maken met de lagere AVOM-aanvragen en de lagere wachtgeld-uitkeringen in 2024;
4. Met name de energieprijzen speelde hierbij een rol, zoals de stroomprijs welke gehalveerd was t.o.v. 2023;
5. De lagere overige lasten wordt voor het grootste deel verklaard in de bovenstaande tabel. Voor een gedetailleerdere specificatie wordt verwezen naar paragraaf 13.1 van de jaarrekening.

Belangrijke mutaties aan de lastenzijde		
Bedragen x € 1.000	Ref	Vershil
Lagere lasten intern personeel	1	-485
Lagere lasten extern personeel	2	-4.358
Lagere overige personeelslasten	3	-821
Totaal lagere personeelslasten		-5.664
Lagere huisvestingslasten	4	-2.725
Lagere overige lasten, waaronder:	5	-13.274
Lagere lasten Nationaal Programma en derde geldstroom-projecten		-3.147
Lagere lasten Bibliotheekbrief-middelen		-3.395
Lagere lasten inkoop e-content /e-lending		-3.796
Lagere lasten geoormerkte landelijke stelseltakensubsidies		-548
Lagere lasten ondersteuning IDO's		-771
Hogere IT-lasten		1.232
Lagere lasten Digitale Versterking		-2.614
Overige mutaties overige lasten		-235
Overige mutatie lasten		-187
Totaal mutaties lasten		-21.850

Belangrijke mutaties aan bestemmingsreserves en -fondsen

Het verschil in resultaat wordt veroorzaakt door onder meer de volgende mutaties aan bestemmingsreserves en -fondsen:

1. De KB doteert jaarlijks € 1.500K aan de huisvestingsreserve voor de realisatie van toekomstige (her)huisvesting. Omdat er de komende jaren dubbele huisvestingslasten worden verwacht, wordt hier op voorgesorteerd met een extra dotatie van € 1.000K in 2024;
2. Hogere dotatie om het plan van aanpak de komende jaren ten uitvoer te kunnen brengen;
3. Hogere dotatie vanwege de extra risico's die zijn geïdentificeerd en meer kosten met zich mee brengen de komende jaren;
4. Onderdeel van dit budget was het NIS2-project om te voldoen aan deze nieuwe Europese richtlijn;
5. Momenteel wordt er kort-cyclisch geld gereserveerd voor systeemveranderingen, maar de KB streeft naar een werkwijze waarbij er structureel gespaard wordt om fluctuaties in de investeringsuitgaven te verminderen;

6. In 2024 is er € 2.500K aan extra middelen t.b.v. de online Bibliotheek ontvangen. Verder zijn de gerealiseerde lasten achtergebleven op de begroting.
7. Is te koppelen aan de lagere lasten extern personeel. De uitvoering van deze werkzaamheden loopt nog achter, waardoor er ook minder inzet nodig is gebleken.
8. Is te koppelen aan de lagere lasten extern personeel. De uitvoering van deze werkzaamheden loopt nog achter, waardoor er ook minder inzet nodig is gebleken.

Voor een gedetailleerdere specificatie van de bestemmingsreserves en -fondsen wordt verwezen naar de jaarrekening.

Belangrijke mutaties aan de bestemmingsreserves en -fondsen		
Bedragen x € 1.000	Ref	Vershil
Hogere dotatie bestemmingsreserve Huisvesting	1	1.000
Hogere dotatie bestemmingsreserve Meerstemmigheid collecties	2	854
Hogere dotatie bestemmingsreserve Digitale Duurzaamheid	3	500
Nieuw te vormen bestemmingsreserve Digitale Transitie/Veiligheid	4	2.195
Nieuw te vormen bestemmingsreserve Vervangingsinvesteringen	5	2.000
Hogere dotatie aan bestemmingsfonds E-content/E-lending	6	7.485
Hogere dotatie aan bestemmingsfonds aanvraag Bibliotheekbrief middelen	7	1.781
Hogere dotatie aan bestemmingsfonds Werk aan Uitvoering (WaU)	8	1.604

Begroting 2025

In onderstaande tabel is de begroting 2025 op hoofdlijnen weergegeven. Deze is op 26 november 2024 vastgesteld door het Algemeen Bestuurscollege en op 27 november 2024 verzonden aan het ministerie van OCW.

Toelichting op de begroting 2025

De ingediende begroting 2025 is sluitend, maar de KB hanteert een 0-lijn. Dit betekent dat er geen ruimte is voor noodzakelijke vernieuwingen, zoals digitale versterking en veiligheid. In de begroting 2024 was hiervoor nog € 2.718K ongedekt opgenomen, maar deze kosten zijn in 2025 niet meegenomen.

Het resultaat voor bestemming bedraagt -€ 12.183K, maar door dotaties en onttrekkingen aan bestemmingsfondsen en -reserves blijft het eindresultaat neutraal, zonder impact op de algemene reserve.

De baten zijn gebaseerd op verwachte Rijksbijdragen, maar definitieve beschikkingen vanuit OCW ontbreken nog. De bijdragen voor huisvesting stijgen in 2025 met € 1.000K, terwijl tijdelijke extra bijdragen

uit 2024, zoals instandhouding (€ 8.000K) en bibliotheekbrief (€ 8.950K), niet terugkomen. De bijdrage voor inkoop van e-content daalt van € 7.000K naar € 5.000K. Daarnaast worden lagere rentebaten (€ 3.500K) en minder extern gefinancierde projecten (€ -2.300K) verwacht.

De lasten stijgen met € 1.373K ten opzichte van 2024, vooral door hogere huisvestingskosten (€ 4.481K) en personeelslasten (€ 4.241K). De cao-stijging per 1 januari 2025 van 2,9% is meegenomen, maar toekomstige cao-effecten en loon- en prijscompensatie zijn nog onzeker.

OCW heeft de KB een structurele efficiëntietaakstelling opgelegd. In 2025 bedraagt deze 0,5% (€ 292K) en is verwerkt in de personeelslasten. Voor 2026 en verder zal de taakstelling met 0,5% oplopen naar totaal 2,5%. De KB ziet mogelijkheden om dit op te vangen door efficiëntere HR- en inkoopprocessen, zoals professionalisering van werving en contractmanagement. Hierdoor wordt echter minder ruimte gecreëerd voor digitale versterking, wat de uitdagingen op dit gebied vergroot.

Begroting 2025					
Bedragen x €1.000	2025	2024	B25 - B24	2024	2023
	Begroting	Begroting	Verschil	Realisatie	Realisatie
Baten					
Rijksbijdragen	129.873	140.942	-11.069	144.247	133.400*
Overige overheidsbijdragen en subsidies	3.595	3.595	0	5.350	6.308
Baten werk in opdracht van derden	3.375	5.690	-2.315	3.474	2.444
Overige baten	512	521	-9	515	559
Totaal baten	137.355	150.748	-13.393	153.586	142.711*
Lasten					
Personeelslasten	61.789	57.548	4.241	51.884	48.824
Afschrijvingen	2.677	2.663	14	2.476	2.127
Huisvestingslasten	18.865	14.384	4.481	11.659	12.850
Overige lasten	69.707	77.070	-7.363	63.796	61.325*
Totaal lasten	153.038	151.665	1.373	129.815	125.126*
Saldo van baten en lasten	-15.683	-917	-14.766	23.771	17.585
Saldo financiële baten en lasten	3.500	3.000	500	4.747	3.463
Resultaat vóór bestemming	-12.183	2.083	-14.266	28.518	21.048
Resultaatbestemming					
Saldo baten en lasten vóór resultaatbestemming	-12.183	2.083	-14.266	28.518	21.048
Mutatie bestemmingsreserves	-6	-2.064	2.058	6.944	1.813
Mutatie bestemmingsfondsen	-12.177	9.040	-21.217	21.528	17.988
Mutatie algemene reserve	0	-4.893	4.893	46	1.248

* Voor toelichting aanpassing, zie grondslag 'Aanpassing vergelijkende cijfers'

8.2 Kengetallen Balansverhoudingen (ratio's)

Solvabiliteit (eigen vermogen / totaal vermogen)

Geeft de mate weer waarin de KB haar schulden op lange termijn kan voldoen. In haar Treasurystatuut heeft de KB geen vermogensnorm opgenomen. Er is ook extern geen norm om te bepalen wanneer de solvabiliteit goed is. Voor de meeste financiers wordt een solvabiliteit tussen de 25% en de 40% over het algemeen als gezond gezien. De KB heeft geen langlopende leningen uitstaan, de solvabiliteit is dan ook redelijk hoog.

Weerstandvermogen ((eigen vermogen – bestemmingsfondsen – materiële vaste activa) / totale baten)

Geeft de 'vrije' vermogensbuffer die de KB beschikbaar heeft voor het opvangen van eventuele calamiteiten weer. In haar Treasurystatuut heeft de KB geen weerstandsnorm opgenomen. Extern is ook geen weerstandsnorm te vinden. Deze dient ook in samenhang gezien te worden met het risicoprofiel van een organisatie. Door het sterk aanspreken van het eigen vermogen is de 'vrije' vermogensbuffer snel dalend. Bestemde reserves worden tot het eigen vermogen worden gerekend omdat het bestuur daar een andere bestemming aan kan geven. Duidelijk is dat de algemene reserve niet toereikend is en op basis van deze prognose al snel moet worden overgegaan tot herbestemmen van de bestaande bestemmingsreserves. Bestemmingsfondsen behoren niet tot de vrije vermogensbuffer.

Current ratio (liquiditeitsratio) (vlottende activa / kortlopende schulden)

De KB heeft in haar Treasurystatuut de volgende norm gedefinieerd: onder voldoende liquiditeit verstaat de KB in beginsel een current ratio van minimaal 1,5. Hier blijft de KB in de benoemde periode nog ruim boven. De verwachte exploitatietekorten voor de geraamde periode van 2025-2027 maken wel dat de liquiditeitspositie van de KB afneemt. De KB neemt (verplicht) deel aan schatkistbankieren. Hier vloeien geen renterisico's uit voort. Haar eigen middelen zijn hierbinnen vrij opneembaar.

8.3 De niet-financiële verklaring

De KB is als organisatie van openbaar belang (oob) verplicht om in het bestuursverslag een niet-financiële verklaring op te nemen. Deze verklaring bestaat uit een toelichting op of verwijzing naar de onderwerpen bedrijfsmodel, beleid ten aanzien van milieu-, sociale en personeelsaangelegenheden, eerbiediging van mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping, voornaamste risico's en niet-financiële prestatie-indicatoren (conform RJO-richtlijn 400.3014). Om dubbeling te voorkomen verwijzen we waar mogelijk naar informatie elders in het Jaarverslag.

Bedrijfsmodel van de KB

In hoofdstuk 1 is het bedrijfsmodel van de KB beschreven, inclusief een omschrijving van de wettelijke basis, de bevoegdheid tot regeling en bestuur, de missie en visie en de strategische doelen.

Beleid ten aanzien van milieu-, sociale en personeelsaangelegenheden, eerbiediging van mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping Duurzaam ondernemen

De KB spant zich in voor SDG (Sustainable Development Goal)-13: klimaatactie. In hoofdstuk 6, ambitie 5 hebben we onze inspanningen op dit terrein beschreven. In hoofdstuk 4 wordt de bouw van onze nieuwe klimaatneutrale magazijn beschreven. De KB heeft geparticipeerd in een werkgroep duurzaamheidsverantwoording. Het doel van deze werkgroep is om met ketenpartners te verkennen hoe je per onderwijs- en onderzoekssector duurzaamheid, in lijn met de CSRD (Corporatie Sustainability Reporting Directive), wil en kan verantwoorden.

Sociale en personeelsaangelegenheden

De KB spant zich in om werknemers duurzaam te kunnen inzetten en een veilige en inclusieve werkomgeving te bieden. In hoofdstuk 7 wordt gereflecteerd op de activiteiten die hiervoor in 2024 zijn ondernomen. Afspraken zijn deels geregeld in de Cao-OI (duurzame inzetbaarheid) en in regelingen en gedragscodes waaronder:

Kengetallen						
Ratio's	2023	2024	2024	2025	2026	2027
	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	MJP	MJP
Solvabiliteit	0,72	0,76	0,75	0,75	0,73	0,66
Weerstandvermogen	0,33	0,28	0,37	0,41	0,36	0,18
Current ratio	3,63	4,43	4,03	4,25	3,92	3,06

- Gedragscode en regeling ondersteuning bij ongewenste omgangsvormen;
- Klokkenluidersregeling;
- Regeling generatieplan;
- Regeling vertrouwenspersonen;
- Richtlijn omgaan met giften en schenkingen.

In 2024 is een nieuwe gedragscode ontwikkeld samen met de medewerkers van de KB. Ook hebben we een meldpunt ingericht waar medewerkers meldingen kunnen doen over misstanden op de werkvloer. In samenwerking met het CAOP hebben we de regelingen omtrent sociale veiligheid vernieuwd.

De KB is er voor iedereen in Nederland en voor alle Nederlanders. Daarom vinden we het belangrijk dat ons bestand van medewerkers net zo divers is als de Nederlandse samenleving zelf. We werken er hard aan om dat voor elkaar te krijgen, zoals we ook willen dat alle stemmen een plek krijgen in onze collectie. Belangrijk is dat alle medewerkers hun professionele kwaliteiten kunnen inbrengen en mee kunnen doen, ongeacht leeftijd, opleiding, geslacht, seksuele voorkeur, culturele achtergrond of eventuele beperking. Uit een onderzoek hiernaar onder alle KB'ers bleek dat de KB hier nog werk te verrichten heeft.

Voornaamste risico's met betrekking tot onderwerpen uit deze paragraaf

De voornaamste risico's en mitigerende maatregelen staan beschreven in paragraaf 9.6 en 9.7.

Niet-financiële prestatie-indicatoren

De KB is een maatschappelijke organisatie. In de Wsob en de WHW worden onze taken beschreven. In het bestuursverslag onder hoofdstuk 2 tot en met 6 beschrijven we de belangrijkste doelstellingen en het bereiken daarvan, waar mogelijk onderbouwd met indicatoren.

8.4 Onderzoek bekostiging digitale taken

In het voorjaar van 2024 heeft de KB bij het ministerie van OCW aangegeven dat de huidige bekostiging onvoldoende is om de wettelijke (digitale) taken goed uit te kunnen voeren. Om de noodzakelijke middelen in kaart te brengen, heeft de KB drie scenario's gepresenteerd, waarbij de gevolgen van het niet aanpassen van de bekostiging werden weergegeven. De drie scenario's omvatten een 0-scenario (geen extra bekostiging), een minimaal scenario, waarbij de continuïteit gewaarborgd blijft (oplopend naar € 14.500K) en een 'volle kracht vooruit'-scenario (oplopend naar € 25.000K). Het ministerie heeft een extern onderzoeksbureau ingeschakeld om het tweede scenario te toetsen. Het onderzoek richtte zich op de vraag of het plausibel is dat de KB deze extra middelen vraagt om haar wettelijke digitale taken goed uit te kunnen voeren. De toets heeft plaatsgevonden op een aantal verschillende aandachtsgebieden, te weten:

- Levenscyclusbeheer diensten t.b.v. onderzoek;
- Autonome groei digitale collecties;
- Levenscyclusbeheer en nieuwe collectiestromen;
- Digitale veiligheid;
- Overige materiele kosten infrastructuur.

Uit het onderzoek is gebleken dat het plausibel is dat de KB deze extra middelen nodig heeft om haar digitale taken goed uit te kunnen voeren. Het ministerie heeft aangegeven dat zij met dit rapport een claim kunnen voorbereiden voor de voorjaarsnota.

Continuïteitsparagraaf

9.1 Inleiding

Het financiële beleid van de KB is gericht op een structureel evenwicht tussen baten en lasten. De KB stuurt op een neutraal exploitatieresultaat (behoudens ingecalculerde dotaties of onttrekkingen aan bestemmingsreserves en/of -fondsen). Bij dotaties aan reserves wordt geanticipeerd op de keuzes die volgen uit de strategische beslissingen.

De continuïteitsparagraaf is een verplicht onderdeel van het bestuursverslag. De KB stelt geen meerjarenbegroting op, maar maakt een prognose voor 2025 tot en met 2027 op basis van de realisatie 2024, de begroting 2025 en de toekomstige ontwikkelingen voor zover die op dit moment bekend zijn. Er is geen sprake van (verwachte) significante investeringen (> 15% van totaal aan baten) in 2028 en of 2029 die van invloed zijn op het resultaat en dus niet te financieren zijn uit de opgebouwde reserves. Deze jaargangen zijn daarom niet meegenomen in deze continuïteitsparagraaf.

Als wij alleen kijken naar de financiële verhoudingen in de eindbalans voor de jaren 2025, 2026 en 2027, zoals nu verondersteld vanuit de prognoses en de jaarrekening 2024, dan laten de solvabiliteitscijfers (verhouding eigen vermogen versus vreemd vermogen) niet direct financiële continuïteitsrisico's zien. Dit geeft echter een vertekenend beeld en zijn er ontwikkelingen die bij 'worst case' een negatief effect kunnen hebben op de uitvoerende en financiële continuïteit van de KB.

Belangrijke bepalende factoren hierbij zijn:

- De mate waarin de KB haar personele bezetting in balans weet te brengen met de beschikbare personele budgetten;
- De mate waarin de KB haar bekostiging in balans weet te brengen met de digitale bibliotheek en de kostenstructuur die hierbij hoort;
- Ontwikkelingen de komende jaren met betrekking tot de instandhouding van de huidige huisvesting, nieuwe huisvesting publieks- en kantoorfuncties, nieuwe magazijnfunctie en de benodigde middelen hiervoor.

Bij ongewijzigd beleid en een vergelijkbare externe ontwikkeling als bij de opstelling van dit jaarverslag, zal de KB te maken krijgen met een snelle uitputting van haar algemene reserve, waardoor zij mogelijk gedwongen wordt om een beroep te doen op haar gereserveerde reserves, waarmee onderliggende (externe) afspraken en verplichtingen in de knel zullen komen en de KB de uitvoering van al haar huidige taken niet kan garanderen.

De verschillende kansen en risico's voor de komende jaren bespreken wij hierna in meer detail.

9.2 Aandachtspunten continuïteitsparagraaf

De ingezette transformatie van de KB in een maatschappelijk georiënteerde organisatie met een primair digitale invulling van taken legt een groot beslag op mensen en middelen. Om deze ambities te bereiken zullen we als organisatie weer een stap moeten zetten. De KB legt de nadruk op het versterken van de organisatie rond de digitale nationale bibliotheekverzameling, de informatievoorziening en personeel en financiën terwijl de begroting de maximale rek heeft bereikt. In 2024 is de noodzaak voor extra financiering ook ondersteund door een onafhankelijk onderzoek naar de digitale taken die de KB uitvoert. De kosten die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen, zijn meegenomen in de meerjarenprognose die in deze continuïteitsparagraaf is opgenomen (zowel in fte als in kosten).

Met de huidige bekostiging laat de meerjarenbegroting per 2027 een negatieve algemene reserve zien. Als het bekostigingsniveau niet wordt aangepast, dan moet de KB keuzes gaan maken in haar taken. Dit is een directe bedreiging voor onze wettelijke taak voor de continuïteit van de huidige taken van de KB en zeker voor de uitvoering van de digitale bibliotheek. Onzekerheden zijn er verder ten aanzien van een eventuele btw-teruggave en de invulling van de ontwikkelagenda van de Wsob. Ook zijn er nog onzekerheden op het gebied van de (her)huisvesting.

9.3 Ontwikkeling personeel in fte (formatie)

Toelichting:

- De realisatiecijfers voor 2024 betreffen de stand per 31-12-2024.
- In de begroting 2025 is een bedrag van € 61.700K opgenomen als directe personele lasten.
- De stijging van fte's in 2026 en 2027 is het gevolg van noodzakelijke extra externe inhuur die benodigd is voor het uitvoeren van de digitale taken van de KB. Voor nu gaan wij uit van externe inhuur, mede gezien het moeilijk te werven ICT-personeel. Deze inhuur komt voort uit de berekeningen die gebruikt zijn in het hierboven benoemde onderzoek in 2024.

9.4 Staat / raming van baten en lasten

Toelichting staat/raming van baten en lasten

Bij het opstellen van de meerjarenprognose hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd, die zijn gebaseerd op verwachte belangrijke ontwikkelingen:

Algemeen

In het bovenstaande meerjarig overzicht (periode 2025-2027) zijn de reeds bekende baten en lasten opgenomen. Deze worden hieronder verder toegelicht:

De KB heeft in 2024 een aantal scenario's ontwikkeld waarin een inschatting is gemaakt van de verwachte extra kosten op het gebied van levenscyclusbeheer van diensten, autonome groei van digitale collecties, nieuwe collectiestromen, digitale veiligheid en overige materiele IT-kosten. Deze kosten zijn meegenomen conform de opbouw volgens het schema in de brief 'Onderfinanciering digitale taken KB nationale bibliotheek' d.d. 9 september 2024. Deze kosten zijn in deze continuïteitsparagraaf ongedekt meegenomen. Dit zorgt ervoor dat volgens deze verwachting er vanaf 2026 een onttrekking aan de algemene reserve zal plaatsvinden.

In 2027 gaan de huisvestingslasten met afgerond € 12.500K omhoog. Dit wordt veroorzaakt doordat de KB in de periode 2027-2033 tijdelijk dubbele huisvestingslasten verwacht. Dit heeft te maken met het bouwen van het Nieuw Boekenmagazijn (NBM) en het nieuwe kantoor- en publieksgebouw. In 2027 verwachten we dat het NBM gereed is voor gebruik en vanaf dat jaar zullen ook de kosten gaan lopen.

Het huurcontract voor de tijdelijke huisvesting is op het moment van schrijven in onderhandeling en de ingangsdatum is daar onderdeel van. In de continuïteitsparagraaf is ervan uitgegaan dat het huurcontract in Q3 2027 in zal gaan voor de tijdelijke huisvesting van de kantoor- en publieksfunctie van de KB. Deze tijdelijke huisvesting is nodig, aangezien het huidige kantoor- en publieksgebouw op de huidige locatie wordt vernieuwbouwd, met behoud van een deel van de bestaande constructie. In de periode Q3 2027-2032 zullen we daarom dubbele lasten hebben voor het kantoor- en publieksgebouw, omdat het tijd kost om de tijdelijke huisvesting te verbouwen en in te richten naar de standaarden van de KB. Ook kan het huidige huurcontract pas opgezegd worden als het laatste boek verhuisd is naar het NBM, wat eind 2029 plaats zal vinden. De impact van de dubbele lasten tijdelijke huisvesting heeft in 2027 betrekking op een half jaar.

Deze extra kosten voor de (her)huisvesting hebben voorlopig geen invloed op het resultaat, want deze worden vooralsnog gefinancierd uit de huisvestingsreserve. In de loop van 2025 verwachten we meer informatie tot onze beschikking te krijgen over de daadwerkelijke kosten van onze toekomstige huisvesting, waaronder de gebruikersvergoedingen. Op basis daarvan zullen we het meerjarig perspectief updaten om inzicht te krijgen in de bekostiging van de geraamde kosten.

Bij de baten is verder rekening gehouden met een aangekondigde efficiëntietaakstelling voor zbo's vanaf 2025. Deze bedraagt in 2025 0,5% en loopt verder op naar 2,5% in 2029.

Ontwikkeling personeel in fte (formatie)					
	B2024	R2024	B2025	MJP2026	MJP2027
Eigen personeel (vast of tijdelijk in dienst)	474	441	490	490	490
Externe inhuur	60	65	60	77	92
Totale formatie (B) / bezetting (R)	534	506	550	567	582
Aandeel bestuur / management	35	35	35	35	35

Daarnaast zijn er in de cijfers nog een aantal reeds bekende gegevens en richtlijnen meegenomen:

Baten

- De gerealiseerde baten 2024 zijn gebaseerd op de feitelijk toegezegde (en ontvangen) middelen 2024;
- Op het moment van indienen van de begroting was de Rijksbijdragebrief van 2025 nog niet bij de KB bekend.
- In aanvulling op deze middelen is in de bovenstaande ramingen de toezegging voor de WaU-middelen meegenomen voor de jaren 2025 – 2027:
 - 2025 € 4.037K
 - 2026 € 4.070K
 - 2027 € 4.530K
- Wij houden in de meerjarenprognose bij de baten (en de lasten) geen rekening met een eventuele loon- en prijscompensatie.

Staat / raming van baten en lasten							
Bedragen x € 1.000	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	MJP	MJP	MJP
Baten							
Rijksbijdragen	133.400*	140.942	144.247	129.873	129.614	129.866	130.043
Overheidsbijdragen	6.308	3.595	5.350	3.595	3.595	3.595	3.595
Baten werk in opdracht van derden	2.444	5.690	3.474	3.375	3.595	3.595	3.595
Overige baten	559	521	515	512	512	512	512
Totaal baten	142.711*	150.748	153.586	137.355	137.316	137.568	137.745
Lasten							
Personeelslasten	48.824	57.548	51.884	61.789	65.222	68.682	70.812
Afschrijvingen	2.127	2.663	2.476	2.677	2.677	2.677	2.677
Huisvestingslasten	12.850	14.384	11.659	18.865	12.365	24.887	24.887
Overige lasten	61.325*	77.070	63.796	69.707	70.577	72.444	74.116
Totaal lasten	125.126*	151.665	129.815	153.038	150.841	168.690	172.492
Saldo baten en lasten	17.585	-917	23.771	-15.683	-13.525	-31.122	-34.747
Saldo financiële baten en lasten	3.463	3.000	4.747	3.500	3.000	3.000	3.000
Resultaat vóór bestemming	21.048	2.083	28.518	-12.183	-10.525	-28.122	-31.747
Resultaatbestemming							
Saldo baten en lasten vóór resultaatbestemming	21.048	2.083	28.518	-12.183	-10.525	-28.122	-31.747
Mutatie bestemmingsreserves	1.813	-2.064	6.944	-6	-1.256	-13.778	-13.778
Mutatie bestemmingsfondsen	17.988	9.040	21.528	-12.177	-3.469	-3.469	-3.469
Dotatie (+) / onttrekking (-) aan de algemene reserve	1.248	-2.175	0	0	-5.800	-10.875	-14.500
Resultaat na dotaties / onttrekkingen aan bestemmingsreserves en -fondsen	0	-2.718	46	0	0	0	0

* Voor toelichting aanpassing, zie grondslag 'Aanpassing vergelijkende cijfers'

Lasten

Personeelslasten

Zoals bij 'ontwikkeling personeel in fte' toegelicht, stijgen de personeelslasten op basis van de verwachte groei van externe inhuur voor de inzet op de digitale taken van de KB.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gebaseerd op de geldende activeringsmethodiek (zie toelichting op jaarrekening) en de verwachte ontwikkelingen de komende jaren met betrekking tot investeringen in huisvesting en ICT.

De ontwikkeling in de huisvestings- en overige lasten wordt veroorzaakt door de hierboven onder 'Algemeen' reeds genoemde ontwikkelingen.

9.5 Balans

Toelichting balans

Bij het bepalen van het verwachte verloop van de balansposten is rekening gehouden met:

Activa

1. Materiële vaste activa: de afschrijvingen en de geplande investeringen
2. Liquide middelen: de geplande investeringen en de verwachte negatieve kasstromen uit operationele activiteiten.

Passiva

1. Eigen vermogen: de mutatie van het saldo van baten en lasten is opgesplitst naar de verschillende bestemmingsreserves en -fondsen en de algemene reserve.
2. Voorzieningen: het verwachte verloop op basis van de actuele berekeningen.
3. Kortlopende schulden: een gelijkblijvende verhouding met de totale kosten.

Balans							
Bedragen: x € 1.000	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	MJP	MJP	MJP
Activa							
Vaste activa							
Materiële vaste activa	4.315	4.500	3.951	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal van vaste activa	4.315	4.500	3.951	4.000	4.000	4.000	4.000
Vlottende activa							
Vorderingen	6.765	3.500	12.943	3.500	3.500	3.500	3.500
Liquide middelen	115.283	104.381	146.106	137.423	126.898	98.776	67.029
Totaal van vlottende activa	122.048	107.881	159.049	140.923	130.398	102.276	70.529
Totaal van activa	126.363	112.381	163.000	144.923	134.398	106.276	74.529
Passiva							
Eigen vermogen, algemene reserve	6.961	2.718	7.007	7.007	1.207	-9.668	-24.168
Eigen vermogen, overige bestemmingsreserves	46.429	46.510	53.372	53.366	52.110	38.332	24.554
Eigen vermogen, overige bestemmingsfondsen	37.374	33.371	58.902	46.725	43.256	39.787	36.318
Totaal van eigen vermogen	90.763	82.599	119.280	107.098	96.573	68.451	36.704
Voorzieningen	1.950	2.500	1.612	2.000	2.000	2.000	2.000
Kortlopende schulden	33.650	27.282	42.108	35.825	35.825	35.825	35.825
Totaal van passiva	126.363	112.381	163.000	144.923	134.398	106.276	74.529

Bij het bepalen van het verwachte verloop van de balansposten is rekening gehouden met:

De Koninklijke Bibliotheek heeft in 2024 een solide balanspositie met een positief eigen vermogen en ruime liquide middelen. De solvabiliteit stijgt in 2024 naar 75,1% (2023: 71,9%), wat duidt op een sterke vermogenspositie. De current ratio, die de verhouding tussen kortlopende activa en kortlopende schulden weergeeft, neemt eveneens toe naar 4,19 (2023: 3,80), wat aangeeft dat de KB ruim voldoende liquide middelen heeft om aan haar kortlopende verplichtingen te voldoen.

De komende jaren laat de meerjarenbegroting echter een daling zien van het eigen vermogen, met name door een afname van de algemene reserve en bestemmingsreserves. Hierdoor verslechtert de solvabiliteit in 2027 naar 66,3%, terwijl de current ratio daalt naar 3,20. Indien de lasten structureel hoger worden dan de baten, kan dit op termijn de financiële stabiliteit onder druk zetten. Dit versterkt de noodzaak van een gebalanceerde financiële sturing en kostenbewaking om de continuïteit van de organisatie te waarborgen.

9.6 Interne risicobeheersings- en controlesystemen

De toenemende onzekerheid en complexiteit vragen om een flexibele aanpak van risicomanagement. De KB richt zich daarom op de belangrijkste risico's in plaats van op alle mogelijke risico's. Daarbij kijken we niet alleen naar wat er binnen de organisatie speelt, maar ook naar externe ontwikkelingen en kansen. Ons doel is om risico's beheersbaar te maken en tegelijk waarde te creëren. De focus ligt daarbij op duurzaam collectiebehoud, financiële verantwoording, compliance en de continuïteit van kritieke bedrijfsprocessen.

We volgen het Three Lines Model:

- De eerste lijn (managers en proceseigenaren) is verantwoordelijk voor het herkennen en beheersen van risico's.
- De tweede lijn (coördinatoren Risicomanagement) ondersteunt hierbij.
- De derde lijn controleert of het systeem goed werkt.

De KB houdt de belangrijkste risico's bij in een centraal risicoregister, dat regelmatig wordt bijgewerkt. Tijdens risicosessies brengen we per onderwerp de belangrijkste risico's en kansen in kaart. Hierbij bepalen we wat de oorzaak en de mogelijke gevolgen zijn, en wie de eigenaar van het risico is. Deze sessies vergroten het risicobewustzijn en zorgen voor betere samenwerking tussen teams en experts.

Hoewel we al stappen hebben gezet om het risicomanagement verder te ontwikkelen, zijn we nog niet waar we willen zijn. Het vinden van de juiste expertise is een uitdaging, en we werken eraan om dit in 2025 verder te versterken.

Voor verhoogde risico's gebruiken we risico-acceptatieformulieren (RAF's). Hiermee leggen we vast welke maatregelen nodig zijn om een risico te beperken en wie verantwoordelijk is. Deze aanpak helpt ons om op een verantwoorde manier met risico's om te gaan.

Door regelmatig risico's te beoordelen en hierover te rapporteren, krijgen we steeds meer inzicht. Dit helpt ons om risico's beter te beheersen en onze doelen te bereiken. Tegelijk blijven we werken aan verdere professionalisering van het risicomanagementsysteem.

9.7 Belangrijkste risico's en onzekerheden

Bij de KB staan onze doelen centraal en gaat de focus primair uit naar de volgende aandachtsgebieden: het waarborgen van de continuïteit van de (kritieke) bedrijfsprocessen, compliance, duurzaam collectiebehoud, het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik en de beperkingen van het energienet.

Continuïteit van kritieke bedrijfsprocessen

Bij het waarborgen van de bedrijfscontinuïteit ligt de focus primair op de meest kritieke diensten en bedrijfsprocessen van de organisatie. Hierbij gaat terecht veel aandacht uit naar informatiebeveiliging. Datalekken en digitale inbraken vormen een toprisico, die kunnen resulteren in dataverlies (bijvoorbeeld collectiedata, vertrouwelijke bedrijfsgegevens en persoonsgegevens), een bestuurlijke boete van de Autoriteit Persoonsgegevens, een boete voor bestuurders (NIS2), de verplichting tot schadevergoedingen en identiteitsfraude. Dit kan aanzienlijke gevolgen hebben voor de kosten, reputatie en de strategische doelen van de KB. Als kader voor informatiebeveiliging hanteert de KB de BIHO (Baseline Informatiebeveiliging Hoger Onderwijs).

Cybersecurity-risico's krijgen dus veel aandacht en we hebben daarvoor reeds diverse maatregelen doorgevoerd. Denk hierbij met name aan verbeterde security-scans en het verder inrichten van autorisatiebeheer voor onder andere Exact, waarbij de autorisaties beperkt zijn tot het hoogstnodzakelijke. Hiermee is de functiescheiding tussen gebruik en beheer geborgd. In 2024 heeft de KB een awareness-campagne voor security en privacy gevoerd. Daarnaast is er in 2024 een cybersecurity-verzekering afgesloten om eventuele financiële schade te

dekken ten gevolge van cyberincidenten. En daarnaast gaan we door met het risicogestuurd implementeren van maatregelen. Belangrijk aspect vormt het verder operationaliseren van risicomangement, dus het vastleggen van de opzet van processen, het uitvoeren van risicoanalyses en de inrichting en uitvoering van periodieke testwerkzaamheden.

In geval van een calamiteit of crisis is een goed voorbereide crisisorganisatie noodzakelijk om de dreiging of de schadelijke gevolgen weg te nemen of te beperken en om de continuïteit van de eigen organisatie te waarborgen. De KB kan terugvallen op een getrainde crisisorganisatie in de operatie met Bedrijfshulpverlening (BHV), Collectiehulpverlening (CHV) en het Computer Security Incident Response Team (CSIRT).

Daarnaast is in 2024 een nieuw crisismanagementplan ontwikkeld dat een goede basis vormt om de crisisorganisatie verder te professionaliseren, op te leiden en te oefenen. Zowel interne risico's als klimatarisico's, maatschappelijke en geopolitieke ontwikkelingen en het belang van samenwerking in het netwerk tijdens een crisis maar ook in de voorbereiding daarop maken de versterking van onze crisisbeheersing urgent.

Om de inzetbaarheid op niveau te houden of te vergroten zijn ook in 2024 weer opleidingen en trainingen gevolgd en is er geoefend. De evaluaties van de oefeningen en incidenten worden omgezet in actiepunten ter mitigatie en verbetering. Via de periodieke blokrapportages wordt de directie geïnformeerd over de voortgang.

Compliance

De voornaamste compliance-risico's, met gevolgen voor kosten, reputatie en doelen, liggen op het vlak van subsidierecht, privacywetgeving en aanbestedingswet- en -regelgeving. De afgelopen jaren is er binnen de KB - ook mede door de accountantscontroles - extra aandacht besteed aan onrechtmatigheid rondom inkopen. Er is een aantal contracten onrechtmatig vanuit de wet- en regelgeving. Er was een inhaalslag nodig, die in 2024 grotendeels is gemaakt. Tevens zijn er verbeteringen doorgevoerd aan het inkoop- en aanbestedingsproces. De KB heeft goed inzicht in de onrechtmatige contracten. Deze contracten hebben de nodige aandacht gehad en mitigerende maatregelen zijn genomen om de onrechtmatigheid weg te kunnen werken.

Subsidies

Subsidietoekenningen door de KB in 2024 vonden plaats met inachtneming van het subsidiereglement

van de Koninklijke Bibliotheek 2024 en de onderliggende tijdelijke subsidieregels. In het nieuwe subsidiereglement is het drempelbedrag voor verantwoordingen met controleverklaringen aangepast van € 25.000,- naar € 125.000,-. De controllers voeren controles uit op zowel de verlening als vaststelling van de subsidiebeschikking. Zekerheid betreffende de rechtmatigheid van verstrekte subsidies wordt jaarlijks verkregen door interne controles en procedures binnen de KB én door externe controle door de accountant. Vanuit het centrale risico- en verbeterregister vindt er sturing plaats op implementatie van gewenste wijzigingen in het proces. Het subsidieverleningsproces blijft onder de aandacht en er zullen, daar waar mogelijk en relevant, aanvullende maatregelen worden getroffen.

Aanbestedingswet- en regelgeving

Op het vlak van waarborging rechtmatigheid aanbestedingswet- en regelgeving maakt de KB gebruik van een aanbestedingskalender, contractenregister en een actueel inkoopbeleid. In 2024 zijn verdere stappen gezet. Zo loopt de spendanalyse mee in de periodieke blokrapportage en is het streefpercentage van 70%, betreffende facturen behorende bij grote contracten die over een inkooporder beschikken, gerealiseerd. Aandachtspunt voor 2024 vormde het vereenvoudigen van het proces totstandkoming spendanalyse.

Privacywet- en regelgeving

De functionaris gegevensbescherming ziet toe op het privacybeleid en de privacyverklaringen van de KB. De AVG-coördinatoren ondersteunen 'de business' bij het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens in lijn met de privacywetgeving. In 2024 is er gestart met een jaarlijkse awareness-campagne. Deze zal jaarlijks terugkeren. Daarnaast is er voor dit onderwerp aandacht in het onboardingsproces voor nieuwe medewerkers.

Duurzaam collectiebehoud waarborgen

In het kader van onze wettelijke taak, namelijk het zorg dragen voor het duurzaam behoud van zowel de digitale als ook de fysieke collectie, hebben er ook in 2024 risicosessies plaatsgevonden. De focus ligt hierbij primair op instandhoudingsrisico's huidige pand, fysieke toegang, cyberrisico's, dataverlies, (meta)datakwaliteit, bruikleen, licht-, brand- en waterschade en langdurige uitval van het klimaatstelsel. In het kader van de instandhoudingsrisico's van het huidige pand hebben we de risicosessies samen met het Rijksvastgoedbedrijf uitgevoerd.

Er zijn mitigerende maatregelen getroffen, waarbij gedacht moet worden aan fysiek toegangsbeheer,

periodieke back-up- en restore-tests, waterdetectie, klimaatmonitoring, periodieke luchtkiemgetalmingen, bruikleeneisen en werkinstructies brandveiligheid. Tevens hebben we het draaiboek geactualiseerd en hebben we trainingen georganiseerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Cybercriminaliteit

Het aantal gevallen van cybercriminaliteit en bedrijfsfraude in Nederland is in 2024 verder toegenomen. De verwachting is dat deze trend de komende jaren doorzet. Kennisinstellingen zoals de KB willen aan de ene kant graag een open instelling zijn en klanten toegang geven tot data om deze te ontdekken en te onderzoeken. Aan de andere kant is er de toenevende uitdaging om het digitale erfgoed veilig te houden en te beschermen tegen cyberaanvallen. Dit gegeven en recente cyberaanvallen bij andere kennisinstellingen maken dat de KB vol inzet op het naar het benodigde niveau brengen en behouden van fraudebeheersing en cybersecurity. De BIHO vormt een belangrijk onderdeel van het kader.

Er zijn diverse maatregelen getroffen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik. Hierbij moet voornamelijk worden gedacht aan functiescheiding, continue security monitoring, kwetsbaarheden-scans en verhoogde aandacht voor het oplossen van kwetsbaarheden, autorisatiematrixes, autorisatieprocedures, periodieke standcontroles, een vereiste VOG-verklaring en opgave van nevenwerkzaamheden voor nieuwe medewerkers en periodieke aandacht voor risicobewustzijn voor cybercriminaliteit en privacy.

In geval van (vermoedelijke) informatiebeveiligingsincidenten, beschikt de KB over een Computer Security Incident Response Team (CSIRT), dat gericht is op het voorkomen en oplossen van informatiebeveiligingsincidenten. CSIRT wordt gecoördineerd door de coördinator CSIRT. Hieronder vallen zowel interne als externe beveiligingsincidenten die van toepassing zijn op de informatiesystemen van de KB.

Collecties

De KB bezit een unieke collectie waarbij risico's als vervreemding, beschadiging en vernietiging op kunnen treden. Op het vlak van behoud van collectie-items, zijn daarom maatregelen getroffen zoals cameratoezicht, beveiligde ruimtes, het wegen van boeken en verzekering en transport bij bruikleen.

Factuurfraude

Factuurfraude is een veel voorkomende vorm van fraude. De KB heeft diverse maatregelen getroffen om dit tegen te gaan. De KB hanteert een three-

waymatching methodiek waarbij ontvangen facturen worden afgezet tegen goedgekeurde orders en goedgekeurde ontvangsten. Afwijkingen lopen altijd via de besteller en de budgethouder. Ook controleren wij wijzigingen in bankrekeningnummers van leveranciers voordat we deze in de systemen verwerken.

Integriteit

Integer gedrag is een belangrijke component om fraude te voorkomen. De gedragscode, klachtenregeling ongewenste omgangsvormen, richtlijn omgaan met giften en schenkingen en de klokkenluidersregeling vormen hierbij het richtinggevende kader.

Daarnaast zijn vertrouwenspersonen aangewezen voor het bespreken van integriteitsrisico's, integriteitsschendingen en ongewenste omgangsvormen. Meldingen worden geregistreerd en beoordeeld. Over heel 2024 zijn er geen fraudegevallen of integriteitsschendingen bekend. Ook beschikt de KB over een privacy-organisatie, bestaande uit de functionaris gegevensbescherming, privacyjuristen, AVG-coördinatoren en een portefeuillehouder privacy.

Intern vinden er periodieke continuïteitsrisicosessies plaats, waarbij security en privacy tot de belangrijkste aandachtsgebieden behoren. De uitkomsten hiervan worden, naast periodieke audits en signaleringen, verwerkt in het centrale risico- en verbeterregister van de KB. Van hieruit vindt monitoring plaats gericht op het tijdig doorvoeren van de vereiste acties.

Beperkingen energienet

Vanaf 2025 stelt het Overheidsdatacenter (ODC) Apeldoorn beperkingen aan stroomvoorziening en rackspace, wat risico's met zich meebrengt voor de continuïteit en groei van de KB-diensten. Hoewel voor een korte termijnuitbreiding een mondeling akkoord is bereikt, blijft structurele onzekerheid bestaan over de betrouwbaarheid van het datacenter als housingpartner. Er worden scenario's onderzocht voor een toekomstvaste oplossing, waarbij een significante impact op middelen en planning niet is uit te sluiten. Schriftelijke garanties en medewerking van de Belastingdienst zijn hiervoor noodzakelijk. Flexibiliteit, portabiliteit en veiligheid blijven kernuitgangspunten voor de borging van onze collecties.

Jaarrekening

Balans per 31 december (na resultaatverwerking)

Balans per 31 december (na resultaatverwerking)			
Bedragen x €1.000	Ref	31-12-2024	31-12-2023
Activa			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	3.951	4.315
Totaal van vaste activa		3.951	4.315
Vlottende activa			
Vorderingen	2	12.943	6.765
Liquide middelen		146.106	115.283
Totaal van vlottende activa		159.049	122.048
Totaal van activa		163.000	126.363
Passiva			
Eigen vermogen	3	119.280	90.763
Voorzieningen	4	1.612	1.950
Kortlopende schulden	5	42.108	33.650
Totaal van passiva		163.000	126.363

Staat van baten en lasten

Staat van baten en lasten				
Bedragen x €1.000	Ref	2024		2023
		Realisatie	Begroting	Realisatie
Baten				
Rijksbijdragen	6	144.247	140.942	133.400*
Overige overheidsbijdragen en subsidies	7	5.350	3.595	6.308
Baten werk in opdracht van derden	8	3.474	5.690	2.444
Overige baten	9	515	521	559
Totaal baten		153.586	150.748	142.711*
Lasten				
Personeelslasten	10	51.884	57.548	48.824
Afschrijvingen	11	2.476	2.663	2.127
Huisvestingslasten	12	11.659	14.384	12.850
Overige lasten	13	63.796	77.070	61.325*
Totaal lasten		129.815	151.665	125.126*
Saldo van baten en lasten		23.771	-917	17.585
Saldo financiële baten en lasten	14	4.747	3.000	3.463
Resultaat vóór bestemming		28.518	2.083	21.048
Resultaatbestemming				
Saldo baten en lasten vóór resultaatbestemming		28.518	2.083	21.048
Mutatie bestemmingsreserves		6.944	-2.064	1.812
Mutatie bestemmingsfondsen		21.528	9.040	17.988
Mutatie algemene reserve		46	-4.893	1.248

* Voor toelichting aanpassing, zie grondslag 'Aanpassing vergelijkende cijfers'

Kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht		
Bedragen x €1.000	2024	2023
	Realisatie	Realisatie
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo van baten en lasten	23.771	17.585
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	2.476	2.127
Mutaties voorzieningen	-338	-182
Totaal aanpassingen voor aansluiting met het saldo van baten en lasten	2.138	1.945
Veranderingen werkkapitaal		
Vorderingen	-6.178	-3.037
Schulden	8.458	695
Totaal veranderingen werkkapitaal	2.280	-2.342
Ontvangen interest	4.747	3.463
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	32.936	20.651
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-2.112	-150
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	-2.112	-150
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Nieuw opgenomen leningen	0	0
Aflossing langlopende schulden	0	0
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Liquide middelen per 1 januari	115.283	94.782
Mutatie liquide middelen	30.823	20.501
Liquide middelen per 31 december	146.106	115.283

Grondslagen voor waardering en resultaatsbepaling

Algemeen

De Koninklijke Bibliotheek is gevestigd op Prins Willem-Alexanderhof 5, Postbus 90407, 2509 LK te 's-Gravenhage en ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 27377634.

De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW, Art. 1.5) en de Wet stelseltaken openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob, Art.9) beschrijven de taken en het werkterrein van de KB. Deze komen samen in het Reglement van de Koninklijke Bibliotheek.

De KB is de nationale bibliotheek: vanuit de kracht van het geschreven woord dragen we bij aan een slimmer, vaardiger en creatiever Nederland. Dit doen we samen met partners op het terrein van erfgoed, wetenschap en met de openbare bibliotheken. Als nationale bibliotheek maakt de KB de bibliotheekcollectie Nederland zichtbaar, bruikbaar en houdbaar. De activiteiten van de KB vinden plaats in het binnenland en bestaan uit het behoud, beheer, documentatie en beschikbaarstelling gerelateerd aan de Nederlandse bibliografie.

Bij het Besluit aanwijzing organisaties van openbaar belang d.d. 21 juni 2019 heeft de minister van Financiën de Koninklijke Bibliotheek met ingang van 1 januari 2020 aangewezen als organisatie van openbaar belang (oob) als bedoeld in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta).

Verlaggeevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2024, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2024.

Toegepaste standaarden

Het ministerie van OCW heeft bepaald dat de KB haar financiële verantwoording dient op te stellen in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder de RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn, met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Met het ministerie van OCW is overeengekomen dat de KB, in tegenstelling tot wat vermeld is in de RJ 660 bepaalde bijlagen, zoals de bijlagen specificaties van projecten en de Rijksbijdragen ten behoeve van geaffilieerde instellingen, niet hoeft op te nemen in de jaarrekening.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaat

Aanpassing vergelijkende cijfers

Na het vaststellen van het jaarverslag 2023 is er een niet-materiële fout in de presentatie van de baten en lasten geconstateerd, welke geen effect heeft op het resultaat en het eigen vermogen. Hierdoor zijn de vergelijkende cijfers van 2023 aangepast ten opzichte van het gepubliceerde jaarverslag 2023. Dit geldt voor de Staat van baten en lasten, de Rijksbijdragen (6) en de Overige lasten (13).

De fout is ontstaan bij het boeken van de toekenningen vanuit het programma Metamorfoze aan de uitvoering BKT. Er zijn in 2023 twee toekenningen geweest voor BKT vanuit Metamorfoze van totaal € 1.996K. Deze toekenningen zijn op Uitvoering BKT geboekt als baten en op programma Metamorfoze als lasten. Echter volgt dit niet de juiste werkwijze. De toekenningen van BKT zouden in mindering gebracht moeten worden op de baten van Metamorfoze. Dit is niet gebeurd, waardoor er in het jaarverslag 2023 zowel te veel baten in de specificatie van de Rijksbijdrage stonden, als te veel lasten in de specificatie Overige lasten.

Algemeen

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Activa en passiva

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of de actuele waarde.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de KB zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen, worden niet in de balans verwerkt en mogelijk aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Verplichtingen worden in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden

vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar alle waarschijnlijkheid in de praktijk zullen voordoen en niet op basis van voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich zullen voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de staat van baten en lasten opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Indien de weergave van de economische realiteit leidt tot het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Presentatie en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de KB.

Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Gebruik van schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding oordelen en maakt schattingen en veronderstellingen die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen, baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Naar de mening van het management is de invloed van schattingen en veronderstellingen op de financiële positie beperkt.

Verbonden partijen

Er is sprake van verbonden partijen wanneer een relatie bestaat tussen de KB en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de KB. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Collectie KB

De collectie van de KB is feitelijk het meest waardevolle activum van de organisatie, gezien de bijzondere aard en onvervangbaarheid ervan. Kosten van verwerving en onderhoud van stukken worden verwerkt in de staat van baten en lasten in het jaar waarin deze worden gemaakt. De collectie wordt niet geactiveerd.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten.

In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: (handels)vorderingen, geldmiddelen, (handels)schulden en overige financiële verplichtingen.

De instelling maakt geen gebruik van derivaten, heeft geen in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten en houdt geen handelsportefeuille aan. Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen.

Financiële instrumenten worden bij de eerste waardering verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgw waardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de staat van baten en lasten. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Verstreckte leningen en overige vorderingen

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderv verliezen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardeverminderv verliezen worden direct in de staat van baten en lasten verwerkt.

Aan- en verkopen van financiële activa die tot de categorie verstreckte leningen en overige vorderingen behoren, worden verantwoord op de transactiedatum.

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de staat van baten en lasten verwerkt.

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan

af te wikkelen. Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Bijzondere waardevermindervingen financiële activa

Vorderingen die niet individueel onderhevig zijn gebleken aan bijzondere waardeverminderv worden collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderv, dit door samenvoeging van vorderingen met vergelijkbare risicokenmerken. Bij de beoordeling van de collectieve waardeverminderv gebruikt de onderneming historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen. De uitkomsten worden bijgesteld als de ondernemingsleiding van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

De boekwaarde van vorderingen wordt verminderd met de voorziening voor dubieuze debiteuren. Vorderingen die niet incasseerbaar zijn worden afgeboekt van de voorziening. Andere toevoegingen en onttrekkingen aan de voorziening worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardeverminderv, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderv verlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de staat van baten en lasten.

Materiële vaste activa (MVA) en afschrijvingen

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de KB en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

MVA worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardevermindervingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De kostprijs wordt bepaald na aftrek van eventuele vergoedingen en/of subsidies.

In het geval dat de betaling van de kostprijs van een materieel vast actief plaatsvindt op grond van een langere dan normale betalingstermijn, wordt de kostprijs van het actief gebaseerd op de contante waarde van de verplichting.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafwaarde volgens de lineaire methode op basis van geschatte economische levensduur. Bij het afschrijven wordt rekening gehouden met de restwaarde van de individuele activa, indien de verwachting is dat er restwaarde zal zijn. Op vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogd gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij afstoting.

De KB past de componentenbenadering toe voor materiële vaste activa indien belangrijke afzonderlijke bestanddelen van een materieel vast actief van elkaar te onderscheiden zijn. Rekening houdend met verschillen in gebruiksduur of verwacht gebruikspatroon, worden deze bestanddelen afzonderlijk afgeschreven. De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd: 5% (bibliotheekinrichting), 10% (meubilair), 20% (apparatuur en bibliotheeksystemen) en 33,3% staf- en werksystemen (decentrale systemen).

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd als zij de gebruiksduur van het object verlengen en/of leiden tot toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot het object.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen de laatste boekwaarde voor het moment van buitengebruikstelling of lagere opbrengstwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa
Door de KB wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en bedrijfswaarde. Een bijzonder waardeverminderverslies wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van

het betreffende actief. Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderverslies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroom genererende eenheid) geschat. Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderverslies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderverslies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderverslies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

In vreemde valuta's luidende liquide middelen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende contante wisselkoers. Verwezen wordt verder naar de prijsgrondslagen voor vreemde valuta.

Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de vennootschap, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is ingedeeld naar vrije algemene reserve, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen. Alle reserves zijn publiek.

Bestemmingsreserves

Delen van het eigen vermogen zijn voor verschillende doeleinden gereserveerd als bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves worden door het bestuur bepaald en het bestuur kan deze zelf opheffen.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen zijn reserves waaraan door derden (bijvoorbeeld OCW) een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht dan op grond van de statuten zou bestaan. De fondsen zijn ontstaan als gevolg van geormerkte OCW-gelden die niet volledig zijn besteed in het betreffende boekjaar. Uitgaven die worden gedekt uit bestemmingsfondsen worden in de staat van baten en lasten verantwoord, en via de resultaatbestemming ten laste van het betreffende fonds gebracht. Wijzigingen in de beperking van de bestemming van fondsen die door de daartoe bevoegde organen of instanties worden aangebracht, worden als overige mutatie binnen het eigen vermogen verwerkt.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de onderneming noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor de onderneming nadelige gevolgen heeft.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Indien de tijds waarde van geld materieel is en de periode waarover de uitgaven contant worden gemaakt meer dan een jaar is, worden voorzieningen gewaardeerd tegen de contante waarde van de beste schatting van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde indien de tijds waarde van het geld niet materieel is of de periode waarover de uitgaven contant worden gemaakt maximaal een jaar is.

De KB heeft voorzieningen getroffen betreffende ingegane wachtgeldverplichtingen, ingegane generatieplanregelingen, verplichtingen langdurig zieken en uitgestelde beloningen vanwege ambtsjubilea.

Voorziening wachtgelden

Deze voorziening betreft de berekening van de maximale verplichting per uit dienst gegane medewerker.

Er vinden individuele berekeningen plaats, rekening houdend met zowel het WW-deel als het bovenwettelijke BWOI-deel. De eerste op basis van de UWV-regels, de tweede op basis van de BWOI-regeling.

Voorziening Generatieplan

De voorziening Generatieplan voorziet in de mogelijkheid voor medewerkers die vijf jaar of korter voor de AOW-datum zitten en een dienstverband hebben van minimaal vijf jaar bij een van de werkgevers van de sector Onderzoeksinstituten, om een of twee dagen per week minder te gaan werken, waarbij over die dagen 50% van het salaris wordt doorbetaald en de pensioenopbouw volledig wordt voortgezet.

Voorziening Langdurig zieken

De KB is verplicht om personeelsleden bij ziekte gedurende het eerste jaar 100% en gedurende het tweede jaar 70% c.q. 85% bij voldoende re-integratie van het salaris door te betalen. Dit is geregeld in de regeling Ziekte en Arbeidsongeschiktheid personeel Onderzoeksinstituten (ZAOI). Op grond van RJ 271 wordt een voorziening opgenomen voor de toekomstige loonkosten van medewerkers die op 31 december van het verslagjaar ziek zijn en waarvan vrijwel zeker is dat zij niet meer of niet volledig terugkeren in het arbeidsproces. De verplichting wordt berekend als zijnde de contante waarde van de toekomstige salarisbetalingen en transitievergoedingen.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de berekening van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op de KB-regeling jubilea, blijfkans en leeftijd.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder Financiële instrumenten.

Onder de kortlopende schulden vallen vooruit ge factureerde en -ontvangen termijnen van projecten. Hieronder zijn opgenomen ontvangen projectgelden waar tegenover een specifieke bestedingsverplichting bestaat, die gebaseerd is op externe contractuele verplichtingen.

Projecten zijn gewaardeerd op direct toerekenbare kosten en aan overige instanties toegezegde gelden. Op de geactiveerde kosten zijn de ontvangen subsidiegelden in mindering gebracht. Gedurende de looptijd van een project wordt geen resultaat verantwoord. Na realisatie van een project wordt het saldo van baten en lasten verwerkt in de staat van baten en lasten. Projecten met onvoorwaardelijke

subsidieverplichtingen worden in de balans als schuld en in de staat van baten en lasten als last verwerkt voor het bedrag van de totale verplichting ook als het meer dan 1 jaar is (RJ 640.202).

Rijksbijdrage

Onder de Rijksbijdrage wordt de jaarlijkse bijdrage van het ministerie van OCW verstaan. De Rijksbijdrage wordt ten gunste gebracht van de staat van baten en lasten in de periode waarop zij toegekend is.

Overige overheidsbijdragen en subsidies

Subsidies (niet zijnde Rijksbijdrage) worden ten gunste van de staat van baten en lasten van het jaar gebracht ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen of waarin de opbrengsten zijn gedeerd of het exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De vooruit ontvangen bedragen worden als kortlopend schuld verantwoord, afhankelijk van de verwachte uitstroom van middelen.

Baten uit abonnementen

Baten uit KB-passen en abonnementen worden toegerekend aan de periode waar ze betrekking op hebben.

Overige baten

De verantwoording van overige baten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Beleidsregels toepassing WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de KB zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de organisatie.

Voor de beloningen met opbouw van rechten, *sabbatical leave* en gratificaties worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van bonusbetalingen wordt verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen.

De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Pensioenen

Voor de werknemers van de KB die als overheids-werknemers in de Wet Privatisering ABP worden aangemerkt, geldt het Pensioenreglement van de Stichting Pensioenfonds ABP. De dekkingsgraad per 31 december 2024 is 111,9%. Er hoeven geen aanvullende betalingen gedaan te worden.

De pensioenregeling wordt volgens de Pensioenwet gekarakteriseerd als uitkeringsovereenkomst. De uitvoeringsovereenkomst met de pensioenuitvoerder APB wordt jaarlijks stilzwijgend verlengd. De belangrijkste afspraken die zijn opgenomen in deze uitvoeringsovereenkomst zijn de volgende:

- Indexatie geeft geen aanleiding tot premie-aanpassingen.
- Premiereductie of -terugstorting vindt plaats indien en voor zover sprake is van een dekkingsgraad volgens de normen van de DNB

- van 160% en voor zover het bestuur van het fonds daartoe besloten heeft.
- De maximale premie bedraagt 25,9% over de pensioengrondslag.
- In geval van een reservetekort van de pensioen-uitvoerder neemt de KB overeenkomstig hetgeen overeengekomen is haar aandeel daarin.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioen-uitvoerder verschuldigde pensioenpremie. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen.

Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Indien op basis van de uitvoeringsovereenkomst met betrekking tot een bedrijfstakpensioenregeling per balansdatum een verplichting bestaat, wordt een voorziening gevormd als het waarschijnlijk is dat de aanwending van een maatregelenpakket, dat nodig is voor het herstel van de per balansdatum bestaande dekkingsgraad, zal leiden tot een uitstroom van middelen en de omvang daarvan betrouwbaar kan worden geschat.

Leaseovereenkomsten

De KB kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Operationele leases

Als de organisatie optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht, tenzij een

andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Rentebaten en -lasten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld conform de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan in zijn geheel uit liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn. De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een discountingsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije markrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Toelichting op de balans

Materiële vaste activa (1)

Materiële vaste activa (1)			
Verloopoverzicht van materiële vaste activa 2024	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal van materiële vaste activa
Bedragen x €1.000			
Boekwaarde aan het begin van de periode			
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs begin periode	10.245	18.780	29.025
Cumulatieve afschrijvingen begin periode	-9.874	-14.836	-24.710
Boekwaarde aan het begin van de periode	371	3.944	4.315
Verloop gedurende de periode			
Investerings:	65	2.047	2.112
Afschrijvingen:	-395	-2.081	-2.476
Mutatie gedurende de periode	-330	-34	-364
Boekwaarde aan het eind van de periode			
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs einde periode	10.309	20.827	31.136
Cumulatieve afschrijvingen/waardeverminderingen einde periode	-10.268	-16.917	-27.185
Boekwaarde aan het einde van de periode	41	3.910	3.951

Onder materiële vaste activa zijn geen activa opgenomen waarvan de beschikbaarheid berust op een beperkt genotsrecht zoals erfpacht- en opstalrecht of huurkoop c.q. financieringshuur. De gebouwen en terreinen die de huisvesting van de KB vormen zijn geen eigendom.

Vlottende activa (2)

Vlottende activa (2)		
Specificatie vorderingen	31-12-2024	31-12-2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Realisatie
Debiteuren	179	313
Overlopende activa	2.1	11.938
Overige vorderingen	829	1.623
Voorziening wegens oninbaarheid vorderingen	-3	-2
Totaal vorderingen	12.943	6.765

Vlottende activa (2)		
Specificatie overlopende activa	31-12-2024	31-12-2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Realisatie
Vooruitbetaalde bedragen	523	366
Nog te ontvangen bedragen	11.415	4.465
Overige vorderingen	11.938	4.831

De mutatie op de nog te ontvangen bedragen is voornamelijk toe te kennen aan de vorderingen op crediteuren (€ 3.877K), vorderingen op projectsubsidies (€ 6.216K) en de nog te ontvangen rentebaten over het vierde kwartaal 2024 (€ 1.107K).

Liquide middelen

Vlottende activa (2)		
Specificatie liquide middelen	31-12-2024	31-12-2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Realisatie
Kasmiddelen	1	3
Tegoeden op bankrekeningen	336	34
Schatkistbankieren	145.769	115.246
Liquide middelen	146.106	115.283

De KB participeert in het geïntegreerd middelenbeheer van het ministerie van Financiën. De KB heeft geen kredietlimiet en een intradaglimiet van € 5.500K als onderdeel van het schatkistbankieren. Het saldo wordt dagelijks aangevuld vanuit het schatkistbankierenstelsel. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de KB.

Eigen vermogen (3)

Eigen vermogen (3)				
Eigen vermogen, verloopoverzicht 2023	Algemene reserve	Bestemmings-reserves publiek	Bestemmings-fondsen	Totaal eigen vermogen
Bedragen x €1.000				
Eigen vermogen per 31-12-2022	5.713	44.616	19.386	69.715
Verloop gedurende 2023:				
Resultaat 2023	1.248	1.812	17.988	21.048
Eigen vermogen 31-12-2023	6.961	46.428	37.374	90.763

Eigen vermogen (3)				
Eigen vermogen, verloopoverzicht 2024	Algemene reserve	Bestemmings-reserves	Bestemmings-fondsen	Totaal eigen vermogen
Bedragen x €1.000				
Eigen vermogen 31-12-2023	6.961	46.428	37.374	90.763
Verloop gedurende 2024:				
Resultaat 2024	46	6.944	21.528	28.518
Eigen vermogen 31-12-2024	7.007	53.372	58.902	119.280

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves						
Specificatie van bestemmingsreserves	Bestemmings-reserves aan het begin van de periode	Dotaties gedurende het jaar	Onttrekkingen/vrijval gedurende het jaar	Saldo (dotaties -/onttrekkingen)	Bestemmings-reserves aan het einde van de periode	
Bedragen x €1.000						
Volgnummer						
1 Huisvesting	30.338	2.500	0	2.500	32.838	
2 Legaten	278	0	0	0	278	
3 KB-NA	1.100	20	0	20	1.120	
4 Meerstemmigheid Collectie	146	854	0	854	1.000	
5 Programma Metamorfoze	6.782	959	-2.823	-1.864	4.918	
6 Digitale Duurzaamheid	369	500	-44	456	825	
7 Uitvoering BKT traject	7.269	3.045	-2.262	783	8.052	
8 Stimuleringsregeling Kwaliteitszorg	146	0	0	0	146	
9 Digitale Transitie/Veiligheid	0	2.718	-523	2.195	2.195	
10 Vervangings-investeringen	0	2.000	0	2.000	2.000	
Totaal	46.428	12.596	-5.652	6.944	53.372	

1 Bestemmingsreserve Huisvesting

Sinds een aantal jaren heeft de KB als beleid dat zij jaarlijks een bedrag van € 1.500K doteert aan de huisvestingsreserve. Er wordt steeds meer informatie bekend over de kosten van de tijdelijke huisvesting en de uiteindelijke nieuwe huisvesting en ook nu de start van het boekenmagazijn bijna een feit is, zijn die kosten beter inzichtelijk te maken.

Er is een aantal jaar van flinke overlap, de KB zit nog (deels) in het huidige gebouw, de inrichting van de tijdelijke huisvesting brengt flinke (incidentele) kosten met zich mee en het boekenmagazijn wordt gebouwd en daarna start de gebruikersvergoeding. Het is dus niet voor niets dat de KB zo heeft gespaard, dat is overigens ook zo afgesproken met OCW dat de KB hier ook een verantwoordelijkheid in pakt.

De huidige huisvestingslasten namen de afgelopen jaren af omdat bepaalde allonges aflopen van PWA5 omdat de bepaalde levensduur van het gebouw is verlopen. De minderkosten die dit met zich mee-brengt, moeten gedoteerd worden aan de reserve indien mogelijk. Nu meer kosten duidelijker worden, zijn er zorgen over de nieuwe structurele kosten van de straks 2 nieuwe KB gebouwen. Die zullen vele malen hoger liggen dan momenteel het geval is. Er is weliswaar een structurele toezegging vanuit OCW die optelt naar € 8.000K per jaar, maar de inschatting is dat dit niet afdoende is om de extra kosten jaarlijks af te dekken. In de loop van 2025 zal hier meer over duidelijk worden en zal hierover in gesprek getreden moeten worden met OCW.

Om deze redenen is het nodig om extra dotatie te doen aan de bestemmingsreserve huisvesting van € 1.000K in 2024.

2 Bestemmingsreserve Legaten

De KB heeft legaten ontvangen die bestemd zijn voor het interieur en dan met name in relatie tot het gebruik en de presentatie van de Bijzondere Collecties van ons nieuwe gebouw. Gezien de achtergrond van de ontvangen middelen wil de KB de aanwending afzonderlijk zichtbaar maken.

3 Bestemmingsreserve KB/NA

Deze middelen zijn oorspronkelijk (2012) ontvangen ter dekking van (frictie)kosten gerelateerd aan een niet gerealiseerde fusie tussen de Koninklijke Bibliotheek en het Nationaal Archief (NA). OCW heeft ermee ingestemd dat deze reserve wordt ingezet voor het (verder) stimuleren van het gebruik van digitaal tekstueel erfgoed via:

1. een traject om de infrastructuur voor digitaal onderzoek te versterken inclusief onderzoek

onder de beoogde gebruikers,

2. een onderzoek naar vooroordelen (bias) in tekstuele digitale erfgoedbestanden met behulp van kunstmatige intelligentie, en
3. een aantal activiteiten gericht op publieksprogrammering.

Het afgelopen jaar was de uitputting van deze middelen beperkt. Voor 2025 verwachten we een grotere uitputting.

4 Bestemmingsreserve Meerstemmigheid Collectie

Voorheen heette deze bestemmingsreserve Pilot Digitalisering met een saldo van € 146K eind 2023. Deze bestemming is in 2021 gevormd en tot op heden niet aangesproken. Inmiddels zijn de plannen hiervoor omgevormd en opgeschaald naar een beleidsplan en roadmap 'KB & meerstemmigheid' voor de periode 2025-2030. Een plan dat bijdraagt aan realisatie van de strategische doelen:

- De nationale bibliotheekverzameling steeds meer een afspiegeling laten zijn van wat geschreven wordt in en over Nederland.
- De KB de nationale bibliotheek laten zijn voor iedere Nederlander.

Dit plan 'KB & meerstemmigheid' is een uitwerking van de ambities uit ons beleidsplan 2023-2026, zodat iedereen, nu en in de toekomst, de geschiedenis van Nederland kan onderzoeken en ontdekken en onze samenleving met kennis kan verrijken. We belichten hiertoe verschillende aspecten met betrekking tot meerstemmigheid in samenhang en werken deze uit tot een dynamische roadmap. Op deze manier versterken en verrijken we het meerstemmige geluid van de KB, haar netwerk en gebruikers.

We verkennen daartoe een volgende stap in het werken in netwerken, waarbij partners in ons netwerk steeds meer aan het roer zitten in de aanpak om de gestelde doelen te bereiken. Het plan 'KB & meerstemmigheid' is, na uitgebreide externe consultatie, nu in de afrondende fase.

Er wordt een bedrag van € 854K gedoteerd aan deze bestemmingsreserve, zodat de plannen ten uitvoer kunnen worden gebracht de jaren 2025-2030. Ook wordt de bestemmingsreserve anders genoemd, namelijk bestemmingsreserve meerstemmigheid collectie.

5 Bestemmingsreserve programma Metamorfoze

Metamorfoze is het nationale programma van de KB voor het behoud van en duurzame toegang tot papieren erfgoed van Nederland. Het wordt gefinancierd door het ministerie van OCW en is ondergebracht bij de KB. De coördinatoren van Metamorfoze geven

advies en ondersteuning aan instellingen die aan Metamorfoze deelnemen. Metamorfoze houdt zich ook bezig met het opzetten van onderzoek, legt contacten met binnen- en buitenlandse organisaties en verzorgt de informatieverspreiding. De adviescommissie Archieven & Collecties van onafhankelijke deskundigen beoordeelt de projectaanvragen en adviseert over de toekenning. De projecten hebben meestal een looptijd van meerdere jaren.

6 Bestemmingsreserve Verwerking Collecties

Voorheen heette deze bestemmingsreserve Digitale Duurzaamheid. Eind 2023 bedroeg het saldo € 329K. De activiteiten met betrekking tot digitale duurzaamheid worden gefinancierd vanuit de Rijksbijdrage aan de KB. De programma's Nieuw Digitaal Magazijn en Registratiefunctie zijn hier de afgelopen jaren uit gefinancierd. Deze programma's zijn inmiddels afgerond. Hoewel de oorspronkelijke doelen deels zijn behaald, zijn activiteiten voortgezet in de reguliere organisatie en exploitatiebegroting.

Het programma Registratiefunctie betrof de implementatie van het nieuwe library services system Alma. Met dit systeem vindt registratie en catalogisering van de collectie plaats van zowel fysieke collectie als digitale stromen. Zo is onze collectie vindbaar voor mens en machine. De implementatie van Alma heeft er echter toe geleid dat de productie sterk is afgenomen. Redenen hiervoor zijn het leren werken in een andere codetaal, de complexe ontvlechting van het GGC en functionaliteit die nog verder geoptimaliseerd moet worden in het registratiesysteem, zoals het automatisch toevoegen van al beschikbare metadata. Inmiddels is hierdoor een aanzienlijke achterstand in het verwerken van de collectie ontstaan.

Het is noodzakelijk dat deze achterstanden in de komende vier jaar worden weggewerkt, omdat deze collectie anders niet kan worden opgenomen in het nieuwe boekenmagazijn. Vooruitkijkend lijkt dit dus met het huidige tempo van optimalisatie en vernieuwing om de productie op te voeren niet te lukken. Daarom is er een extra impuls nodig om met zinvolle interventies te versnellen. Resultaat na vier jaar moet zijn dat de achterstand is weggewerkt en er tegelijkertijd een bestendig en toekomstgericht proces en systeem met passende bemensing staat.

Om bovengenoemde redenen wordt er voor nu € 500K gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Eigenlijk is hier meer nodig komende jaren, maar geven we voor nu voorrang aan de vervangingsinvesteringen (nr. 10). Ook wordt de bestemmingsreserve anders genoemd, namelijk Verwerking Collectie.

7 Bestemmingsreserve uitvoering BKT-traject

Het massa digitaliseren van boeken, kranten en tijdschriften (BKT) wordt gefinancierd vanuit deze bestemmingsreserve. De KB zorgt voor het digitaliseren en het beschikbaar stellen van deze collecties, onder andere via de website Delpher.

In 2023 is gekozen voor een verschuiving van het veiligstellen van het papieren erfgoed naar het aansluiten en veiligstellen van digitaal geboren stromen, in lijn met ons meerjarenperspectief. Daartoe moest een nieuwe digitaliseringstrategie voor na deze beleidsperiode te ontwikkelen. Dat is in 2024 gebeurd.

Jaarlijks was er € 3.000K beschikbaar voor het digitaliseren van kranten, boeken en tijdschriften. Met ingang van de begroting 2024 werden deze middelen verlaagd naar € 1.500K per jaar. De doelen die we hebben gesteld binnen deze beleidsperiode op het gebied van digitalisering veranderen niet. Een deel van de nog niet geoordeelde bestemmingsreserve Metamorfoze wordt de komende jaren ingezet om digitaliseringsdoelen te realiseren, aan verplichtingen te voldoen en processen en productie aan te passen. Zo groeien we geleidelijk naar de nieuwe situatie waarin we selectiever digitaliseren met de ingang van onze nieuwe beleidsperiode.

8 Bestemmingsreserve Stimuleringsregeling Kwaliteitszorg

In overleg met de VOB en CBCT heeft de KB afgesproken om gezamenlijk te investeren in de versterking van de Kwaliteitszorg van bibliotheken. VOB en KB investeren hier beide financieel in. De komende tijd zetten de KB, VOB en CBCT activiteiten op die specifiek gericht zijn op rapportage en verantwoording op impact. De afdeling Onderzoek van de KB is hierbij betrokken.

9 Bestemmingsreserve Digitale Transitie/Veiligheid

In de begroting van 2024 heeft de KB een budget van € 2.718K opgenomen voor digitale transitie/veiligheid. Onderdeel van dit budget was het NIS2-project om te voldoen aan deze nieuwe Europese richtlijn. Deze richtlijn is gericht op het vergroten van de digitale weerbaarheid en het beperken van gevolgen van cyberincidenten in de EU. In 2024 is er middels een GAP-analyse onderzocht waar de KB staat ten opzichte van de NIS2-wetgeving. Hierna volgt de volgende fase van risico gebaseerd aanpakken van kwetsbaarheden en het borgen van benodigde processen. Aangezien deze fase in 2025 verder zal worden uitgewerkt en geïmplementeerd is er besloten om voor de niet-bestede middelen in 2024 een bestemmingsreserve te vormen.

10 Bestemmingsreserve Vervangingsinvesteringen

Binnen de KB worden veel systemen beheerd.

Momenteel wordt er kort-cyclisch geld gereserveerd voor systeemvervangingen, maar de KB streeft naar een werkwijze waarbij er structureel gespaard wordt om fluctuaties in de investeringsuitgaven te verminderen. Om dit te realiseren, is er behoefte aan een gedetailleerde roadmap van de systemen en hun levenscyclus. Deze moet in 2025 worden opgezet. De noodzaak voor deze roadmap voor systeemvervangingen is ook aangetoond in een onafhankelijk financieel onderzoek in 2024.

Om lering te trekken uit de aanbevelingen uit het financieel onderzoek, wordt voor nu voorgesteld om in 2024 een bedrag van € 2.000K in een nieuwe bestemmingsreserve te doteren. Hiermee maken we een begin voor deze nodige methodiek op basis van incidenteel geld in afwachting van het structurele geld dat meegenomen is in de claim voor de voorjaarsnota. De focus ligt daarbij in eerste instantie op investeringen in de belangrijkste systemen.

Bestemmingsfondsen

1 Bestemmingsfonds e-content / e-lending

In 2024 is er € 28.440K ontvangen vanuit de Rijksbijdrage t.b.v. de inkoop van e-content/e-lending. Het niet gebruikte deel van dit bedrag wordt gedoteerd aan dit fonds. Overeenkomstig artikel 5.1 van het e-lendingconvenant 2019 ontvangt de KB een bijdrage voor de uitleenvergoedingen van digitale werken van € 3.000K. Ter dekking van de uitvoeringskosten van het e-lendingconvenant 2019 bedraagt de bijdrage € 300K.

2 Bestemmingsfonds Collecties

Op basis van de Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek (WHW) wordt jaarlijks een Rijksbijdrage toegekend waarvan € 1.616K de aankoop/digitalisering van de collectie betreft. Het niet gebruikte deel van dit bedrag wordt gedoteerd aan dit fonds.

3 Bestemmingsfonds Aangepast Lezen

Vanuit de Rijksbijdrage is er € 14.439K ontvangen t.b.v. Aangepast Lezen. Het niet gependeerde deel van dit bedrag wordt gedoteerd aan dit fonds.

Bestemmingsfondsen						
Specificatie van bestemmingsfondsen	Bestemmingsfondsen aan het begin van de periode	Dotaties gedurende het jaar	Onttrekkingen/vrijval gedurende het jaar	Saldo (dotaties -/- onttrekkingen)	Bestemmingsfondsen aan het einde van de periode	
Bedragen x € 1.000						
Volgnummer						
1 E-Content / E-lending	14.357	28.440	-19.728	8.712	23.069	
2 Collecties	1.128	1.616	-1.004	612	1.740	
3 Aangepast Lezen	3.106	14.439	-13.364	1.075	4.181	
4 Bibliotheekconvenant 2020-2023	22	0	0	0	22	
5 Uitleencollectie Caribisch Nederland	781	0	-549	-549	232	
6 CBCT 2020-2024	504	366	-337	29	533	
7 Pilots MKB en OB lokaal/regionaal	250	0	-128	-128	122	
8 Instandhouding	10.500	8.000	-228	7.772	18.272	
9 Aanvraag Bibliotheekbrief middelen	4.950	4.179	-2.399	1.780	6.731	
10 Werk aan Uitvoering	1.185	2.185	-581	1.604	2.789	
11 Ondersteuning IDO's	402	2.214	-1.692	522	924	
12 OCW-Open Programma	189	105	-6	99	288	
Totaal	37.374	61.544	-40.016	21.528	58.902	

4 Bestemmingsfonds Bibliotheekconvenant 2020-2023

Voor de uitvoering van het convenant heeft het ministerie van OCW middelen beschikbaar gesteld, verdeeld over de jaren 2020 tot en met 2023. Ter gedeeltelijke realisatie van de in het convenant gemaakte afspraken is op 12 oktober 2020 de subsidieregeling *Tijdelijke subsidieregels Leesoffensief* in werking getreden. Met de uitvoering van deze subsidieregeling is een bedrag gemoeid van € 2.300K. In 2025 zal het project Single Sign On en de realisatie van de Fieldlabs afgerond worden.

5 Bestemmingsfonds Uitleencollectie Caribisch Nederland

Het ministerie van OCW heeft de KB aangemerkt om het bibliotheeknetwerk in Caribisch Nederland op Wsob-niveau te brengen. De daarbij behorende kosten worden gedekt uit dit bestemmingsfonds.

6 Bestemmingsfonds CBCT

In 2020 heeft het ministerie van OCW een subsidieaanvraag gehonoreerd voor de certificering van Taalhuizen door Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT) conform de kabinetsbrief Vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024 van 18 maart 2019. In 2024 zijn de lasten € 337K.

7 Bestemmingsfonds pilots MKB en OB lokaal/regionaal

In het kader van een interdepartementaal programma met als doel om de leercultuur op de werkvloer te stimuleren, heeft het ministerie van SZW het KB-voorstel goedgekeurd met het oog op de organisatie van enkele pilots voor MKB'ers. In 2024 zijn de activiteiten gestart en de € 128K gemaakte kosten komen ten laste van dit bestemmingsfonds.

8 Bestemmingsfonds Instandhouding

Bij het gebouw aan de Prins Willem Alexanderhof 5 (PWA5), dat de KB deelt met het Literatuurmuseum en het Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis (RKD), is sprake van achterstallig onderhoud. In het bestuurlijk overleg op 6 juli 2023 heeft OCW toegezegd garant te staan voor het tekort op het benodigde budget voor de instandhoudingskosten voor PWA5 tot het moment van uithuizing. De totaal geraamde kosten voor het restant instandhouding worden geraamd op afgerond € 56.000K. Vanuit de gebruikersvergoedingen aangevuld met een eerdere toezegging vanuit OCW van € 13.000K was reeds dekking gevonden voor afgerond € 26.000K. De aanvullende garantie vanuit OCW gaat aldus om afgerond € 30.000K. Een onderdeel van deze toezegging is een calamiteitenfonds van afgerond € 9.000K. Voordat deze aangesproken kan worden, is vooraf toestemming nodig vanuit het

bestuurlijk overleg. In het verdere traject zal de KB optreden als penvoerder voor de genoemde huurders. Om een zuivere besteding en verantwoording te garanderen is op de balans van de KB een bestemmingsfonds Instandhouding opgenomen.

9 Bestemmingsfonds aanvraag Bibliotheekbrief middelen

In 2023 en 2024 is in totaal € 9.130K beschikbaar gesteld voor het stelsel van openbare bibliotheken. Een deel van deze middelen is bestemd voor investeringen in en innovatie van de digitale infrastructuur, namelijk een Gemeenschappelijk Bibliotheekstelsel (GBS). Hieronder wordt verstaan de Europese Aanbesteding, implementatie en het in beheer nemen van een Gemeenschappelijk Bibliotheekstelsel voor Nederlandse openbare bibliotheken. De activiteiten in het kader van dit voorstel worden uitgevoerd volgens de principes van de netwerkagenda: vanuit samenwerking tussen de bibliotheekorganisaties in het stelsel en met focus op de maatschappelijke opgaven.

10 Bestemmingsfonds Werk aan Uitvoering

Het kabinet streeft naar een publieke dienstverlening die menselijk, wendbaar en toekomstbestendig is. Daarom is er een overheidsbreed programma ter verbetering van de publieke dienstverlening ingesteld: werkgenda Werken aan Uitvoering (WaU). De KB heeft vier voorstellen inclusief onderliggende plannen en bijbehorende meerjarenbegrotingen ingediend:

1. Website as a Service (WaaS);
2. G!DS – Cockpit voor de digitale burger en samenleving;
3. AI-metadatering voor collecties;
4. Authenticatie ten behoeve van een Leven Lang Ontwikkelen.

11 Bestemmingsfonds Ondersteuning IDO's

In opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) hebben in de periode 2019-2022 de Manifestgroep en de KB het programma Digitale Inclusie samen vormgegeven. Vanuit dit programma zijn Informatiepunten Digitale Overheid opgezet, verzorgd door lokale bibliotheken, bedoeld voor hulp aan minder digitaalvaardige burgers en voor ieder ander die vragen heeft over de online overheidsdienstverlening. Met ingang van 1 januari 2023 is er een nieuwe governance: het programma Digitale Inclusie van MFG/KB is gestopt, en er is nu een nieuw programma onder aansturing van BZK. Het ministerie van BZK heeft de KB gevraagd om, opnieuw samen met SPN en de POI's, de landelijke ondersteuning voort te zetten.

12 Bestemmingsfonds OCW-Openprogramma

Binnen het ministerie van OCW is het programma OCW Open ingericht om bij te dragen aan het herstellen van het vertrouwen van de samenleving in het handelen van de overheid na de affaire rondom de kinderopvangtoeslag. Een van de deelprogramma's van OCW Open is het verbeteren van de informatiehuishouding en informatievoorziening (IHH/IV). De KB neemt deel aan dit deelprogramma en heeft hiervoor een verbeterplan ingediend. Voor de uitvoering van dit verbeterplan wordt vanuit het programma OCW Open een bedrag van € 105K toegekend aan de KB voor 2024.

Voorzieningen specificatie (4)

Generatieplanvoorziening

De voorziening Generatieplan voorziet in de mogelijkheid voor medewerkers die vijf jaar of korter voor de AOW-datum zitten om een of twee dagen per week minder te gaan werken, waarbij over die dagen 50% van het salaris wordt doorbetaald en de pensioenopbouw volledig wordt voortgezet. Eind 2024 was er sprake van 30 deelnemers (eind 2023 26 deelnemers).

Jubileumvoorziening

Dit betreft een voorziening op de toekomstige uitgaven van KB-medewerkers die in aanmerking komen voor een ambtsjubileumuitkering. De jubileumvoorziening heeft betrekking op uitkeringen aan medewerkers op basis van de duur van de aanstelling, en is grotendeels langlopend. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op de KB-regeling jubilea, blijfkans en leeftijden.

Langdurig-ziekenvoorziening

De KB is verplicht om personeelsleden bij ziekte gedurende het eerste jaar 100% en gedurende het tweede jaar 70% c.q. 85% bij voldoende re-integratie van het salaris door te betalen. Dit is geregeld in de regeling Ziekte en Arbeidsongeschiktheid personeel Onderzoeksinstellingen (ZAOI). Op grond van RJ 271 wordt een voorziening opgenomen voor de toekomstige loonkosten van medewerkers die op 31 december van het verslagjaar ziek zijn en van wie vrijwel zeker is dat zij niet meer of niet volledig terugkeren in het arbeidsproces. De verplichting wordt berekend als zijnde de waarde van de toekomstige salarisbetalingen en transitievergoedingen.

Voorzieningen specificatie (4)					
Uitsplitsing personele voorzieningen	Generatieplan voorziening	Jubileumvoorziening	Langdurig zieken voorziening	Wachtgeldvoorziening	Totaal personele voorzieningen
Bedragen x €1.000					
Stand aan het begin van de periode					
Voorzieningen aan het begin van de periode	933	511	79	427	1.950
Verloop gedurende de periode					
Dotaties	345	31	0	0	376
Onttrekkingen	-352	0	-76	-286	-714
Vrijval	0	0	0	0	0
Stand aan het eind van de periode					
Voorzieningen aan het einde van de periode	926	542	3	141	1.612
Voorzieningen met looptijd korter dan een jaar	340	41	3	124	508
Bedrag looptijd 1 tot en met 5 jaar	586	173	0	17	776
Bedrag looptijd meer dan 5 jaar	0	328	0	0	328

Wachtgeldvoorziening

De wachtgeldvoorziening is gevormd omdat de KB eigen risicodragers is voor de werkloosheidswet. De wachtgeldvoorziening is gelijk aan de verwachte kosten die doorbelast zullen worden door het UWV voor werkloosheidsuitkeringen. In 2023 is een bedrag van € 286K onttrokken uit deze voorziening. De totale wachtgeldvoorziening voor voormalige medewerkers die per 31 december 2024 binnen de wachtgeldregeling vielen bedraagt € 141K (2023 € 427K). Het aantal wachtgelders bedroeg op die datum 8 (2023: 8). Het kortlopende deel van de voorziening bedraagt € 124K en deel 1 t/m 5 jaar € 17K. De wachtgeldvoorziening wordt niet geïndexeerd.

Kortlopende schulden (5)

Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen projecten (5.1)

In deze post zijn verplichtingen opgenomen die in het kader van het landelijke programma Metamorfoze (conservering/digitalisering) zijn aangegaan. In 2024 zijn er, in het kader van Archieven en Collecties en het traject Boeken, Kranten en Tijdschriften, meer verplichtingen aangegaan dan in 2023. In 2024 zijn er ook meer extern gefinancierde projecten gehonoreerd. In de tabel 'Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen projecten' wordt het nader toegelicht.

Verplichtingen aan derden (Metamorfoze)

De doelstelling van Metamorfoze is het (fysieke) conserveren middels digitaliseren van alle bedreigde archieven en collecties die voor de Nederlandse geschiedenis en cultuur van (inter)nationaal belang zijn. In aanmerking komende archieven en collecties worden door onafhankelijke adviescommissies voor dit AC-traject op basis van aanvragen uit het erfgoedveld geselecteerd. Het AC-traject is gebaseerd op 100% financiering.

Extern gefinancierde projecten

Dit zijn projecten waarvoor de KB subsidie aanvraagt bij derden om deel te nemen aan externe projecten. Hieronder vallen onder andere onderzoeksprojecten, innovatieprojecten en deelname aan Europese projecten. In 2024 heeft de KB € 5.532K aan externe subsidies ontvangen en de lasten zijn € 5.386K. Projecten die in 2025 continueren zijn onder andere Indisch Erfgoed Digitaal, DBNL, Verbonden Erfgoed en het convenant met de Belastingdienst.

Overige kortlopende schulden (5.2)

De overige schulden van € 3.744K bestaan vooral uit nog te betalen lasten. Alle overige schulden hebben een looptijd korter dan één jaar. Het saldo is te verklaren door nog niet ontvangen facturen betreffende kosten van 2024.

Kortlopende schulden (5)			
Kortlopende schulden, specificatie		31-12-2024	31-12-2023
Bedragen x €1.000		Realisatie	Realisatie
Vooruit gefactureerde en -ontvangen termijnen op projecten	5.1	18.487	14.851
Crediteuren		3.755	4.385
Belastingen en premies sociale verzekeringen		4.864	7.483
Schulden ter zake van pensioenen		4.997	1.047
Overige schulden	5.2	7.309	3.360
Subtotaal kortlopende schulden		39.412	31.126
Overlopende passiva, uitsplitsing			
Vakantiegeld en vakantiedagen		2.644	2.500
Overige overlopende passiva		52	24
Subtotaal overlopende passiva		2.696	2.524
Totaal van kortlopende schulden		42.108	33.650

Kortlopende schulden (5)		
Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen op projecten (5.1)	31-12-2024	31-12-2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Realisatie
Programma's		
Verplichtingen aan derden (Metamorfoze)	6.207	6.018
Extern gefinancierde projecten	12.280	8.833
Totaal Programma's	18.487	14.851

Kortlopende schulden (5)		
Verloopstaat Verplichtingen aan derden (Metamorfoze)	2024	2023
Stand begin periode	6.018	5.960
Aangegane verplichtingen	2.224	2.381
Bijgestelde bedragen	-454	-627
Uitbetaalde verplichtingen	-1.581	-1.696
Stand einde periode	6.207	6.018

Kortlopende schulden (5)		
Verloopstaat extern gefinancierde projecten	2024	2023
Stand begin periode	8.833	2.666
Herrubricering van schuld naar vordering	3.301	5.666
Ontvangen subsidies	5.532	5.577
Kosten projecten	-5.386	-5.076
Stand einde periode	12.280	8.833

Kortlopende schulden (5)		
Overige schulden (5.2)	2024	2023
Tussenrekening netto lonen	41	24
Betalingen onderweg (crediteuren)	3.565	0
Te betalen/vooruitontvangen bedragen programma Digitale Inclusie	0	436
Nog te ontvangen facturen	3.703	2.900
Totaal overige schulden	7.309	3.360

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

De belangrijkste niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen met een materieel financieel belang zijn als volgt.

Huurverplichtingen

Met het Rijksvastgoedbedrijf is een huurcontract voor het KB-gebouw gesloten tot en met 2035. De huur (inclusief servicekosten/allonges) bedraagt in 2024 € 6.741K. De huur wordt elk jaar door het Rijksvastgoedbedrijf geïndexeerd. Daarnaast wordt de huur incidenteel aangepast met de zogenaamde allonges ter dekking/aflossing van de kosten van uitbreidingen/aanpassingen van gebouw en installaties die via de leenfaciliteit gefinancierd zijn. De verplichting korter dan 1 jaar bedraagt € 6.698K, € 26.057K voor 2 tot 5 jaar en € 40.839K > 5 jaar.

De KB als btw-ondernemer

De KB heeft met ingang van 2019 door middel van aangiften verzocht om teruggaaf van het saldo van betaalde btw inzake de kosten van digitale abonnementen en de af te dragen btw inzake de met deze activiteit gerealiseerde omzet. Op basis van deze aangiften heeft de Belastingdienst inzake 2019-2024 € 7.920K uitbetaald en resteert een vordering van € 731K.

De KB is van mening zich te kunnen kwalificeren als ondernemer in de zin van de omzetbelasting en een volledig recht te hebben op aftrek van voorbelasting. In dat kader heeft de KB bezwaarschriften ingediend tegen de verstrekte teruggaafbeschikkingen. De Belastingdienst heeft deze bezwaarschriften bij brief d.d. 14 december 2020 afgewezen en de KB is hier d.d. 11 februari 2021 tegen in beroep gegaan. Het belang voor de KB is groot, mede in het licht van de dubbele huisvestingsuitdaging die zij de komende jaren heeft; over de jaren 2019-2024 gaat het om een extra teruggave van indicatief € 34.427K.

Vanwege het (huidige) standpunt van de Belastingdienst en de onzekere uitkomst van het vervolgproces heeft het bestuur de over 2019-2024 geclaimde btw-voorbelasting van totaal € 10.586K niet in mindering gebracht op de kosten doch als verplichting in de balans per 31 december 2024 opgenomen. Verder is op de balans geen vordering over de geclaimde extra teruggave van indicatief € 34.427K opgenomen, maar is de huidige situatie als zodanig toegelicht. Mocht de KB in het gelijk gesteld worden, dan resulteert dat in een vordering en lagere kosten in het jaar, waarin dat besluit genomen wordt.

Het hoger beroep is door de rechtbank op 20 september 2022 gegrond verklaard. De Belastingdienst is opgedragen om een aanvullende teruggaaf te verlenen van € 4.178K. Door zowel de Belastingdienst als de KB is hoger beroep ingesteld tegen deze uitspraak. De zitting voor het hoger beroep was uiteindelijk op 9 april 2024. Daaruit bleek dat het hoger beroep van de Belastingdienst gegrond is verklaard en die van de KB ongegrond. Daarop heeft de KB besloten in cassatie te gaan en de procedure loopt momenteel. Een uitspraak wordt verwacht in 2025.

Financiële instrumenten

De KB maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de onderneming kunnen blootstellen aan valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico.

Kredietrisico: De KB loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder handels- en overige vorderingen en liquide middelen. Het kredietrisico van de KB concentreert zich voornamelijk op bestaande debiteuren en nog te factureren bedragen. De blootstelling aan kredietrisico van de KB wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van de afzonderlijke afnemers. Met het merendeel van de afnemers wordt al meerdere jaren zaken gedaan en er is slechts in incidentele gevallen sprake geweest van verliezen.

Renterisico en kasstroomrisico: De KB heeft geen rentedragende vorderingen en schulden en loopt daarover dus geen risico ten aanzien van toekomstige kasstromen. De KB maakt geen gebruik van rentederivaten.

Valutarisico: Als gevolg van het ontbreken van internationale activiteiten loopt de KB uit hoofde van in de balans opgenomen vorderingen en schulden geen valutarisico.

Liquiditeitsrisico: De KB bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen en -rapportages. Het management ziet erop toe dat voor de KB steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Reële waarde: De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en schulden e.d. benadert de boekwaarde daarvan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

Bij de analyse van het financiële resultaat van de KB is het van belang op te merken, dat de begroting niet integraal is. Dat wil zeggen dat de begroting rekening houdt met een opbouw van de bestemmingsreserve huisvesting, maar niet met de aanwending van bestemmingsfondsen en -reserves. De aanwezigheid van fondsen en reserves geeft de mogelijkheid deze aan te wenden voor de financiering van lasten, waarmee in de begroting geen rekening is gehouden. Daarnaast begroten wij conservatief; projecten waarvan de middelen nog niet gecommiteerd zijn worden nog niet opgenomen. In de realisatie zijn de feitelijke binnengekomen middelen (en daaraan gerelateerde kosten) wel meegenomen.

Rijksbijdragen (6)

De ontvangen Rijksbijdrage ten behoeve van geaffilieerde instellingen is niet verwerkt in de staat van baten en lasten van de KB op aangeven van het ministerie van OCW d.d. 5 maart 2020. Ten opzichte van de begroting 2024 valt de Rijksbijdrage 2024 € 3.305K hoger uit dan begroot. Dit komt door onder andere bijstellingen gedurende het jaar 2024 van:

- € 3.246K voor loon- en prijscompensatie WHW;
- € 2.366K voor loon- en prijscompensatie Wsob;
- € 2.500K steunpakket voor de online Bibliotheek en e-lending, om tegemoet te komen aan de grote vraag naar e-books;
- -€ 4.950K voor het landelijke digitale infrastructuur-programma. Deze waren voor 2024 begroot, maar al in eind 2023 ontvangen;

Rijksbijdragen (6)	2024	2024	2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Begroting	Realisatie
Rijksbijdragen OCW			
Rijksbijdragen OCW	144.247	140.942	133.400*
Rijksbijdragen OCW	144.247	140.942	133.400*

* Voor toelichting aanpassing, zie grondslag 'Aanpassing vergelijkende cijfers'

De KB wordt gefinancierd op basis van de WHW en de Wsob. De inkomsten zijn ten opzichte van 2023 met €10.847K toegenomen.

Rijksbijdrage (6)	2024	2023
Specificatie ontvangen rijksbijdragen	Realisatie	Realisatie
Bedragen x €1.000		
Rijksbijdrage WHW	68.131	60.864
Rijksbijdrage WSOB	76.542	73.462
Ontvangen rijksbijdragen	144.673	134.326*
Ontvangen Rijksbijdragen t.b.v. geaffilieerde instellingen:		
St. Bibliographie Linguistique	211	211
CDR (Centrale Discotheek Rotterdam)	0	500
CBCT (Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal)	215	215
Totaal rijksbijdragen in jaarrekening KB	144.247	133.400*

* Voor toelichting aanpassing, zie grondslag 'Aanpassing vergelijkende cijfers'

Overige overheidsbijdragen en subsidies (7)

Overige overheidsbijdragen en subsidies (7)			
	2024	2024	2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Begroting	Realisatie
Subsidiegelden DBNL (Taalunie)	865	795	830
Programma Digitale Inclusie	2.199	2.800	2.240
Extern gefinancierde projecten	2.286	0	3.238
Totaal overige overheidsbijdragen en subsidies	5.350	3.595	6.308

Overige overheidsbijdragen en subsidies (7)			
DBNL	2024	2024	2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Begroting	Realisatie
Baten	865	795	830
Lasten	-800	-795	-700
Resultaat DBNL	65	0	130

Baten werk in opdracht van derden (8)			
Werk in opdracht van derden	2024	2024	2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Begroting	Realisatie
Licentie-opbrengsten	1.071	850	935
Ontvangen subsidies overige projecten	2.403	4.840	1.509
Baten werk in opdracht van derden	3.474	5.690	2.444

Overige baten (9)			
	2024	2024	2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Begroting	Realisatie
Verkoop (onderwijs)materiaal	18	4	22
Overige baten	497	517	537
Overige baten	515	521	559

De KB ontvangt overige overheidsbijdragen en subsidies van de volgende twee non-profit organisaties: Taalunie (Subsidiegelden DBNL) en het ministerie van BZK (Programma Digitale Inclusie).

Taalunie: DBNL

Een jaarlijkse subsidie van de Nederlandse Taalunie voor de samenstelling, beschikbaarstelling en het onderhoud van de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL). Over de continuïteit van deze bijdrage zijn gesprekken geweest met de Taalunie. Uitkomst is dat dit partnerschap, bekrachtigd door de financiële bijdrage, ook de komende jaren wordt gecontinueerd.

Programma Digitale Inclusie

Inzake het gezamenlijke programma Digitale Inclusie — 'Hulp aan kwetsbare burgers' heeft de Manifestgroep een beroep gedaan op de Investeringspost 2020 van de Interdepartementale Commissie Middelen (ICM) van het ministerie van BZK.

Extern gefinancierde projecten

In 2024 zijn er bijdragen voor projecten Digitaal Burgerschap (ministerie van BZK) en Indisch Erfgoed Digitaal (ministerie van VWS) ontvangen vanuit overheidsinstellingen.

Baten werk in opdracht van derden (8)

De baten in opdracht van derden waren in 2024 € 2.216K lager dan begroot als gevolg van hogere licentieopbrengsten van € 221K en lagere ontvangen subsidies inzake externe gefinancierde projecten van € 2.437K.

Licentie opbrengsten

De stijging in licentie-opbrengsten bestaat uit de opbrengst van de KB-passen en de opbrengst van de digitale abonnementen. Ten opzichte van 2023 is het aantal lidmaatschappen en daarmee de opbrengst in digitale abonnementen met € 115K gestegen. De opbrengst KB-passen is met € 50K gedaald.

Ontvangen subsidies overige projecten

Het verschil tussen de begroting 2024 en realisatie van de ontvangen subsidies overige projecten valt te verklaren door een wijziging van rubricering. Er zijn een aantal projecten welke gefinancierd worden vanuit overheidsinstellingen. Deze bijdragen staan onder de categorie 'Overige overheidsbijdragen en -subsidies'. In de ontvangen subsidies overige projecten zijn o.a. subsidiebijdragen voor projecten CLARIAH, Digitaal Burgerschap en Creative Europe opgenomen.

Overige baten (9)

De overige baten bestaan grotendeels uit doorbelastingen aan derde partijen.

Personeelslasten (10)

Personeelslasten (10)	2024	2024	2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Begroting	Realisatie
Personeelslasten, uitsplitsing			
Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten, uitsplitsing			
Lonen en salarissen	31.594	41.108	29.536
Sociale lasten	4.387	0	4.008
Pensioenlasten	4.642	0	4.318
Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten	40.623	41.108	37.862
Overige personele lasten, uitsplitsing			
Dotaties personele voorzieningen	269	200	583
Lasten personeel niet in loondienst	8.874	13.232	8.265
Overige personele lasten	2.350	3.158	2.250
Overige personele lasten	11.493	16.590	11.098
Uitkeringen die personeelslasten verminderen	-232	-150	-136
Personeelslasten	51.884	57.548	48.824

Ten opzichte van 2023 vallen de personele lasten € 3.060K hoger uit. Deze toename is als volgt opgebouwd:

Personeelslasten (10)		
Oorzaak (bedragen x €1.000)		
CAO loonstijging 3,7% per 1-9-24		
FTE-stijging (439 FTE gemiddeld 2024 vs. 429 FTE gemiddeld 2023)		
Stijging lonen en salarissen		2.761
Stijging kosten personeel in loondienst	2.761	
Daling dotaties personele voorzieningen		-314
Daling voorziening generatieplan	-238	
Stijging kosten externe inhuur		609
Stijging netto kosten externe inhuur	609	
Stijging overige personele lasten		100
Daling uitkeringen die personeelslasten verminderen (WAZO/WGA)		-96
Totaal		3.060

Ten opzichte van de begroting vallen de totale personeelslasten € 5.664K lager uit. Dit verschil is als volgt gespecificeerd:

Personeelslasten (10)			
Fluctuaties personeelslasten 2024 t.o.v. begroting 2024 (bedragen x €1.000)			Impact
	Salarissen	Externe inhuur	Totaal
Vernieuwing	0	357	357
Bibliotheekbriefmiddelen	48	-3.208	-3.160
Programma Metamorfoze en BKT	-139	77	-62
Inkoop E-content	-36	-176	-212
Stelseltaken	0	-51	-51
Werk aan Uitvoering	-27	-1.906	-1.933
Digitale Inclusie	-271	-67	-338
OCW-Open programma	6	0	6
Aangepast Lezen	-78	-20	-98
Totaal aanwending bestemmingsreserves en- fondsen	-497	-4.994	-5.491
Hogere lasten t.b.v. extern gefinancierde projecten die niet begroot waren (kosten gedekt)	347	147	494
Lagere lonen en salarissen	-335	0	-335
Hogere lasten van externe inhuur	0	489	489
Hogere personeelslasten vanwege mutaties personele voorzieningen	69	0	69
Lagere overige personeelslasten, wachtgeldkosten en WAO-ontvangsten	-890	0	-890
Totaal hogere personeelslasten	-1.306	-4.358	-5.664

Afschrijvingen (11)

Afschrijvingen (11)	2024	2024	2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Begroting	Realisatie
Afschrijvingen op materiële vaste activa			
Afschrijvingen op materiële vaste activa	2.476	2.663	2.127
Afschrijvingen	2.476	2.663	2.127

De toename van de afschrijvingskosten in 2024 ten opzichte van 2023 wordt grotendeels veroorzaakt door investeringen in hardware ten behoeve van de IT-infrastructuur.

Huisvestingslasten (12)

Huisvestingslasten (12)	2024	2024	2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Begroting	Realisatie
Huisvestingslasten, uitsplitsing			
Huurlasten	6.741	6.900	6.784
Onderhoudslasten	2.736	3.560	2.495
Lasten voor energie en water	1.590	3.188	2.755
Schoonmaaklasten	571	710	794
Belastingen en heffingen	21	26	22
Huisvestingslasten	11.659	14.384	12.850

De huisvestingslasten zijn € 2.725K lager dan oorspronkelijk begroot. Dit komt door verschillende factoren, waaronder lagere huurlasten (€ 159K), lagere onderhoudslasten (€ 824K), en lagere kosten voor energie en water (€ 1.598K). Ten tijde van het

opstellen van de begroting 2024 waren er nog veel onzekerheden op de energiemarkt. Uiteindelijk zijn de energieprijzen in 2024 gedaald ten opzichte van 2023, waardoor het grote verschil wordt verklaard.

Overige lasten (13)

Overige lasten (13)		2024	2024	2023
Bedragen x €1.000		Realisatie	Begroting	Realisatie
Overige lasten, uitsplitsing				
Administratie- en beheerlasten	13.1	63.796	77.070	61.325*
Overige lasten		63.796	77.070	61.325*
Separate specificatie kosten instellingsaccountant				
Accountantshonoraria inzake het onderzoek van de jaarrekening		243	260	230
Andere opdrachten		0	0	0
Accountantshonoraria		243	260	230

* Voor toelichting aanpassing, zie grondslag 'Aanpassing vergelijkende cijfers'

De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening hebben betrekking op de in dat jaar ten laste van de staat van baten en lasten gebrachte honoraria.

De overige lasten zijn € 13.274K lager dan begroot. De voornaamste verklaringen voor deze fluctuatie zijn als volgt:

- Lasten Nationaal Programma en derde geldstroom projecten zijn € 3.147K lager dan begroot. Deze zijn onder andere te verklaren door:

- Lagere lasten Extern gefinancierde projecten (€ 744K);
- Lagere lasten Uitvoering BKT (€ 651K);
- Lagere lasten Metamorfoze (€ 1.586K);
- Lagere lasten Bibliotheekbrief middelen van € 3.395K;
- Lagere lasten inkoop e-content /e-lending van € 3.796K;
- Lagere lasten geormerkte landelijke stelseltakensubsidies van € 548K;
- Lagere lasten ondersteuning IDO's van € 771K;
- Hogere IT-lasten van € 1.232K;
- Lagere lasten Digitale Versterking van € 2.614K.

Specificatie Administratie- en beheerlasten (13.1)

Specificatie Administratie- en beheerlasten (13.1)			
Administratie- en beheerlasten	2024	2024	2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Begroting	Realisatie
Lasten die samenhangen met geormerkte middelen			
Nationaal Programma en derde geldstroom projecten	6.821	9.968	8.747*
Aangepast Lezen	13.045	12.891	12.802
Inkoop e-content	15.979	18.942	15.090
E-lending convenant	3.460	4.293	3.167
Bibliotheekbrief middelen	2.305	5.700	0
Landelijke Stelseltaken	793	1.341	886
Lasten stelseltaken IDO's	1.460	2.231	1.386
Lasten Stelseltaken Bibliotheekconvenant	0	400	1.028
Lasten Stelseltaken Caribisch Nederland	549	270	218
Lasten Stelseltaken Certificering Taalhuizen	337	91	195
Lasten Stelseltaken Pilots MKB/OB	128	250	0
Subtotaal lasten die samenhangen met geormerkte middelen	44.877	56.377	43.519*
Algemene lasten			
IT-lasten	12.266	11.034	10.755
Sectorkosten systemen	3.060	2.872	2.494
Aanschaffingen collectie	917	1.438	1.309
Portfolio vernieuwing	0	0	893
Algemene lasten	613	545	626
Communicatie- en marketingslasten	403	440	401
Onderhoud en bindwerk collectie	191	178	141
Digitale versterking	104	2.718	0
Overige bedrijfslasten	1.365	1.468	1.187
Subtotaal algemene lasten	18.919	20.693	17.806
Totaal	63.796	77.070	61.325*

* Voor toelichting aanpassing, zie grondslag 'Aanpassing vergelijkende cijfers'

Saldo van financiële baten en lasten (14)

Saldo van financiële baten en lasten (14)			
Financiële baten en lasten	2024	2024	2023
Bedragen x €1.000	Realisatie	Begroting	Realisatie
Financiële baten	4.747	3.000	3.463
Financiële lasten	0	0	0
Totaal	4.747	3.000	3.463

Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de KB van toepassing zijnde regelgeving: Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren.

Het bezoldigingsmaximum in 2024 voor de KB is € 233.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Verbonden partijen

Directieteamleden van de KB zijn q.q. lid van de Raad van Toezicht van Huis van het boek (Martijn Kleppe) en voorzitter van het bestuur van het Koopmanfonds (Geertrui Verbraak).

Belastingen

Gezien de beperkte omvang van de contractactiviteiten ten opzichte van andere baten is de KB door de Belastingdienst aangemerkt als zijnde niet belastingplichtig voor de Vpb.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum te noemen die relevant zijn voor de jaarrekening 2024.

Bezoldiging topfunctionarissen

Gegevens 2024											
Bedragen x € 1	E.J.B. Knibbeler	J.W. van Wessel	M. Kleppe	W.J.S.M.van Wezenbeek	T.H.J Joustra	W.v.d. Stelt	K. Amatmoekrim	B.A. de Graaf	M.J. van den Hoven	A.S. Roeters	E.G.J. Vosselman
Funcctiegegevens	Algemeen Directeur (tot 1-7)	Adjunct Directeur	Waarnemend algemeen directeur	Algemeen Directeur	Voorzitter ABC	Lid ABC / Voorzitter AC	Lid ABC	Lid ABC	Lid ABC / Lid AC	Lid ABC / Lid AC (voorzitter per 1-7-2024)	Lid AC
Aanvang functie	1-1-2024	1-1-2024	1-7-2024	1-9-2024	1-1-2024	1-1-2024	1-1-2024	1-1-2024	1-7-2024	1-1-2024	1-1-2024
Einde functie	30-6-2024	31-12-2024	31-8-2024	31-12-2024	31-12-2024	30-6-2024	31-12-2024	31-12-2024	31-12-2024	31-12-2024	31-12-2024
Omvang dienstverband	1	1	0,9	1	_*	_*	_*	_*	_*	_*	_*
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Bezoldiging											
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	82.197	26.723	17.574	48.454	8.950	4.475	8.950	8.950	4.475	8.950	4.475
Beloningen betaalbaar op termijn	11.852	31.680	3.162	7.889	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	94.050	58.403	20.735	56.343	8.950	4.475	8.950	8.950	4.475	8.950	4.475
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	115.863	233.000	35.523	77.667	34.950	11.586	23.300	23.300	11.714	23.300	23.300
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezoldiging	94.050	58.578	20.735	56.343	8.950	4.475	8.950	8.950	4.475	8.950	4.475
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2023											
Bedragen x € 1	E.J.B. Knibbeler	J.W. van Wessel			T.H.J Joustra	W.v.d. Stelt	K. Amatmoekrim	B.A. de Graaf		A.S. Roeters	E.G.J. Vosselman
Funcctiegegevens	Algemeen Directeur	Adjunct Directeur			Voorzitter ABC	Lid ABC / Voorzitter AC	Lid ABC	Lid ABC		Lid ABC / Lid AC	Lid AC
Aanvang functie	1-1-2023	1-1-2023			1-1-2023	1-1-2023	1-1-2023	1-1-2023		1-1-2023	1-1-2023
Einde functie	31-12-2023	31-12-2023			31-12-2023	31-12-2023	31-12-2023	31-12-2023		31-12-2023	31-12-2023
Omvang dienstverband	1	1			_*	_*	_*	_*		_*	_*
Dienstbetrekking?	Ja	Ja			Nee	Nee	Nee	Nee		Nee	Nee
Bezoldiging											
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	157.776	152.987			8.950	8.950	8.950	8.950		8.950	4.475
Beloningen betaalbaar op termijn	22.874	22.855			0	0	0	0		0	0
Subtotaal	180.650	175.842			8.950	8.950	8.950	8.950		8.950	4.475
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000			33.450	22.300	22.300	22.300		22.300	22.300
Bezoldiging	180.650	175.842			8.950	8.950	8.950	8.950		8.950	4.475

* De leden van het Algemeen Bestuurscollege zijn wettelijk de bestuurders van de organisatie. De omvang van de aanstelling is niet geregeld in het aanstellingsbesluit, maar is beperkt tot de in paragraaf 1.1 van het bestuursverslag genoemde vergaderingen en de daaraan gerelateerde voorbereiding/opvolging. Het Algemeen Bestuurscollege heeft in dat licht besloten om voor de leden van het Algemeen Bestuurscollege de volgende bedragen te hanteren als WNT-maximum: de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum.

Ondertekening

Den Haag, d.d. 14 maart 2025

Algemeen directeur:

ir. W.J.S.M. van Wezenbeek

Algemeen Bestuurscollege:

mr. T.H.J. Joustra (voorzitter)

dr. K. Amatmoekrim

prof. dr. B. A. de Graaf

prof. dr. M.J. van den Hoven

drs. A.S. Roeters

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Algemeen Bestuurscollege van Koninklijke Bibliotheek

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Koninklijke Bibliotheek per 31 december 2024 en van het resultaat over 2024, in overeenstemming met de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs en de bepalingen van en krachtens de Wet Normering Topinkomens (WNT); en
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties over 2024 rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Relevante wet- en regelgeving' van het Wetenschapsaccountantsprotocol OCW versie 2024, geldend vanaf boekjaar 2024 zoals vastgesteld op 13 november 2024.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Koninklijke Bibliotheek te Den Haag gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2024;
- 2 de staat van baten en lasten over 2024; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Koninklijke Bibliotheek zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet naleven wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 1,2 miljoen voor de getrouwheid van de jaarrekening. Dit betreft 0,93% van de totale lasten.
- Materialiteit van EUR 4,5 miljoen voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties.

Risico van een afwijking van materieel belang vanwege risico's gerelateerd aan Fraude, NOCLAR en Continuïteit

- Frauderisico's: veronderstelde risico van doorbreken interne beheersing door het management geïdentificeerd en verder uiteengezet in de sectie 'Controleaanpak risico van fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving'.
- Risico's in verband met het niet naleven wet- en regelgeving (NOCLAR): geen rapporteerbare risico van een afwijking van materieel belang vanwege NOCLAR risico's geïdentificeerd.
- Continuïteitsrisico's: geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.

Kernpunten

- Verwerking en toelichting van de BTW-positie.
- Naleving van de Europese Aanbestedingswet.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 1,2 miljoen (2023: EUR 1,2 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van de totale lasten (0,93%). Wij beschouwen de totale lasten als de meest geschikte benchmark, omdat dit aansluit bij de activiteiten van de organisatie. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

De materialiteit voor de financiële rechtmatigheid is bepaald op EUR 4,5 miljoen (2023: EUR 4,3 miljoen). Deze materialiteit is gebaseerd op 3% van de totale publieke middelen zijnde EUR 149,6 miljoen, zoals voorgeschreven in paragraaf 2.1.3 'Materialiteitslabel' van het Wetenschapsaccountantsprotocol OCW. In deze paragraaf van het Wetenschapsaccountantsprotocol OCW is tevens voor diverse posten/onderwerpen een specifieke materialiteit en specifieke rapportagegrens opgenomen, die wij hebben toegepast.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT die van toepassing is op het jaar 2024.

Wij hebben met het Algemeen Bestuurscollege afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 55.000 rapporteren aan hen alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn, waaronder de toelichtingsvereisten zoals deze gelden in het kader van de WNT.

Controleaanpak risico van fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving

In de hoofdstukken 9.6 'Interne risicobeheersings- en controlesystemen' en 9.7 'Belangrijkste risico's en onzekerheden' van het bestuursverslag beschrijft het Algemeen Bestuurscollege de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de organisatie en de bedrijfsomgeving, en van het risicomanagement van de organisatie met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de klokkenluidersregeling, de regeling ongewenste omgangsvormen, de gedragscode en de procedures van de organisatie om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het Algemeen Bestuurscollege en bij andere relevante functies, zoals de Algemeen Directeur en de Portefeuillehouder verantwoordelijk voor de Bedrijfsvoering en hebben wij correspondentie met relevante toezichthoudende autoriteiten en regelgevers in onze evaluatie betrokken. We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, waaronder de selectie van drie extern gefinancierde projecten die normaliter gezien hun relatieve geringe waarde niet in onze reguliere testwerkzaamheden zouden zijn gevallen.

Op basis van onze risicoanalyse werkzaamheden hebben wij geen rechtsgebieden geïdentificeerd die waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening in het geval van het niet voldoen aan deze regelgeving.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet significant aangezien 94% (2023: 93%) van de baten de jaarlijkse Rijksbijdrage van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap betreft. Deze jaarlijkse Rijksbijdrage dient in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft volledig te worden verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude die relevant is voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het management (een verondersteld risico)

Risico:

- Het management is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd van interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het mitigeren van de risico's op fraude, zoals het identificeren van werkzaamheden met betrekking tot journaalposten.
- Wij hebben een data-analyse uitgevoerd op journaalposten met een hoger risico alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het management geëvalueerd, waaronder journaalposten zonder of met ongebruikelijke omschrijvingen, handmatige boekingen in het eigen vermogen van reserves naar fondsen en ronde bedragen op niet subsidie gerelateerde rekeningen. Waar we onverwachte journaalposten of andere risico's identificeerden via onze data-analyse, hebben we aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd om op elk geïdentificeerd risico in te spelen. Deze werkzaamheden omvatten ook het herleiden van transacties naar de broninformatie.
- Wij hebben de redelijkheid en aanvaardbaarheid van de onttrekkingen (inclusief overboekingen tussen de reserves en fondsen) aan de bestemmingsreserves en fondsen geverifieerd.

Onze evaluatie van uitgevoerde procedures ten aanzien van fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving, hebben niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het Algemeen Bestuurscollege en aan de Auditcommissie.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Controleaanpak continuïteit

Zoals toegelicht op pagina 53 van de jaarrekening heeft het Algemeen Bestuurscollege zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het Algemeen Bestuurscollege te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het Algemeen Bestuurscollege alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;
- analyse van de financiële positie per ultimo boekjaar en ten opzichte van voorgaand boekjaar en de goedgekeurde begroting en verwachte uitgaven op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's.

De resultaten van onze risicobeoordeling procedures, inclusief onze overwegingen van de bevindingen uit controlewerkzaamheden, hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het Algemeen Bestuurscollege gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Verwerking en toelichting BTW-positie

Omschrijving

Koninklijke Bibliotheek heeft in de toelichting op de jaarrekening onder 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen' een uitleg opgenomen over het geschil met de Belastingdienst onder het kopje 'Koninklijke Bibliotheek als BTW-ondernemer'. Het geschil ziet toe op de vraag of Koninklijke Bibliotheek kwalificeert als ondernemer (voor een deel van de activiteiten) in de zin van de omzetbelasting. De uitkomsten van dit geschil zijn hoogst onzeker waardoor een betrouwbare schatting van de mogelijke vordering niet is te maken. Koninklijke Bibliotheek heeft derhalve de geclaimde BTW-voorbelaasting van totaal EUR 10,6 miljoen (over de jaren 2019 tot en met 2024) niet in mindering gebracht op de kosten, en het bedrag dat de Belastingdienst reeds heeft gerestitueerd als verplichting opgenomen in de balans per 31 december 2024. Daarnaast heeft Koninklijke Bibliotheek geen vordering (bate) opgenomen inzake de geclaimde extra teruggave van indicatief EUR 34,4 miljoen over dezelfde periode.

Gezien de complexiteit, de omvang van de bedragen en de impact die de uitkomst van het geschil op de cijfers heeft, hebben wij hier in onze controle bijzondere aandacht aan gegeven.

Onze aanpak

- Wij hebben kennisgenomen van het standpunt van Koninklijke Bibliotheek en de fiscaal adviseur die door Koninklijke Bibliotheek is ingeschakeld. Wij hebben gesproken met de fiscaal adviseur en een bevestiging opgevraagd over het ingenomen standpunt.
- Wij hebben kennis genomen van de voortgang van de in cassatie gestarte procedure door Koninklijke Bibliotheek.
- Wij hebben ingediende bezwaarschriften en de relevante correspondentie tussen de Belastingdienst en Koninklijke Bibliotheek geïnspecteerd, alsmede de betreffende BTW-bedragen gecontroleerd aan de hand van de ingediende aangiften en bankafschriften.
- Wij hebben de verwerking en toelichting in het bestuursverslag en jaarrekening beoordeeld.

Onze observatie

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden vinden wij de inschattingen van het Algemeen Bestuurscollege redelijk en de huidige verwerkingswijze en toelichting passend.

Naleving van de Europese aanbestedingswet

Omschrijving

De op Koninklijke Bibliotheek van toepassing zijnde Europese Aanbestedingswet- en regelgeving is uitgebreid en complex. De naleving van de Europese aanbestedingsregels betreft daarom, ondanks onderstaande wijziging voor de accountantscontrole, een kernpunt voor de controle.

In het gewijzigde Wetenschapsaccountantsprotocol OCW voor 2024 is de controle op de naleving van de aanbestedingsregels uit de reikwijdte van de controle op de rechtmatigheid voor de accountant gehaald. Dit betekent dat Europese aanbestedingen geëvalueerd zijn vanuit de getrouwheid en niet langer onderdeel zijn van het oordeel over de rechtmatigheid. De geplande controleaanpak zoals hieronder uiteengezet is desondanks vergelijkbaar met voorgaand jaar. De evaluatie van bevindingen vanuit getrouwheid zonder hierin rechtmatigheid mee te wegen, is anders.

Onze aanpak

Koninklijke Bibliotheek heeft de bestedingen over 2024 geanalyseerd op een juiste marktbenadering overeenkomstig de Europese Aanbestedingswet- en regelgeving en hierbij overtredingen geconstateerd ter grootte van EUR 1,5 miljoen (exclusief BTW). Wij hebben de opzet en het bestaan van het interne proces inclusief het inkoopstelsel omtrent de organisatie en naleving van de aanbestedingswet- en regelgeving geanalyseerd en geëvalueerd.

Wij hebben door middel van deelwaarnemingen op de interne analyses, gevoerde gesprekken met inkopers, het managementteam en inspectie van relevante documentatie, zoals specifieke afwegingen die door Koninklijke Bibliotheek zijn gemaakt en vastgelegd:

- de classificatie van de door Koninklijke Bibliotheek als unieke aangemerkte diensten, waarvoor geen aanbestedingsprocedure behoeft te worden doorlopen, geanalyseerd;
- de aard en omvang van de overtredingen nader onderzocht, alsmede onderzoek uitgevoerd naar eventuele andere mogelijke overtredingen;
- de geconstateerde overtredingen geëvalueerd met inachtneming van de wijzigingen in het Wetenschapsaccountantsprotocol OCW waarin naleving van de Europese aanbestedingsregels uit het oordeel over de rechtmatigheid zijn gehaald.

Daarnaast hebben wij de toelichtingen in het jaarverslag en jaarrekening beoordeeld.

Onze observatie

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen bevindingen ten aanzien van de getrouwheid van de lasten uit hoofde van Europese aanbestedingen. Wij vinden de toelichting door Koninklijke Bibliotheek over de geconstateerde overtredingen passend.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub j Uitvoeringsreglement WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.3 'Bestuursverslag' van het Wetenschapsaccountantsprotocol OCW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.3 'Bestuursverslag' van het Wetenschapsaccountantsprotocol OCW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het Algemeen Bestuurscollege is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.3 'Bestuursverslag' van het Wetenschapsaccountantsprotocol OCW is vereist.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het Algemeen Bestuurscollege op 1 juni 2019 initieel benoemd als accountant van Koninklijke Bibliotheek voor de controle van het boekjaar 2019 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van Organisaties van Openbaar Belang geleverd.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het Algemeen Bestuurscollege voor de jaarrekening

Het Algemeen Bestuurscollege is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs en de bepalingen van en krachtens de WNT.

Het Algemeen Bestuurscollege is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Relevante wet- en regelgeving' van het Wetenschapsaccountantsprotocol OCW. In dit kader is het Algemeen Bestuurscollege verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het Algemeen Bestuurscollege noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het Algemeen Bestuurscollege verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Algemeen Bestuurscollege afwegen of Koninklijke Bibliotheek in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het Algemeen Bestuurscollege de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het Algemeen Bestuurscollege het voornemen heeft om Koninklijke Bibliotheek te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het Algemeen Bestuurscollege moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of Koninklijke Bibliotheek haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het Algemeen Bestuurscollege en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het Algemeen Bestuurscollege gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of Koninklijke Bibliotheek haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het Algemeen Bestuurscollege onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan de Auditcommissie op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van Organisaties van Openbaar Belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan het Algemeen Bestuurscollege dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het Algemeen Bestuurscollege hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 14 maart 2025

KPMG Accountants N.V.

E. van Deursen RA

Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm

Bevoegd gezag nummer 20309
Statutaire naam Koninklijke Bibliotheek
Juridische vorm Publiekrechtelijk zelfstandig
bestuursorgaan met
rechtspersoonlijkheid
KVK-nummer 27377634
Sector Onderwijsgerelateerd

Statutair adres

Straatnaam Prins Willem-Alexanderhof
Huisnummer 5
Postcode 2595 BE
Vestigingsplaats Den Haag

Correspondentieadres

Postbusnummer 90407
Postcode 2509 LK
Plaats Den Haag

Website

www.kb.nl

Contactpersoon

Anouk Janssen anouk.janssen@kb.nl
Bestuurssecretaris +31 (0)6 13 48 89 41

CC-BY 4.0

Tenzij anders vermeld is alles in dit werk gelicenseerd onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0-licentie. Wanneer je gebruik wilt maken van dit werk, hanteer dan de volgende methode van naamsvermelding: ©2025 KB, Jaarverslag 2024, CC BY 4.0 (zie <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.nl>).

Colofon

Uitgever
KB, 2025

(Eind)redactie
Anouk Janssen
Martine Koenders
Erik Jan Harmens

Meer informatie
anouk.janssen@kb.nl

Beeld
Aron Vellekoop León

Vormgeving
Suze Swarte
Laura Bolczek

A large teal-colored geometric shape, resembling a stylized arrow or a large 'V' pointing to the right, occupies the left side of the page. It has a textured, slightly grainy appearance.

KB } nationale
bibliotheek